Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa angelica de casibus conscientiae

Angelus <Carletus>

[Nürnberg], 10. Feb. 1492

Rancor - Rogationum dies

urn:nbn:de:bsz:31-300937

Visual Library

3 ¶ Vtrū ad dictū vnius mulieris ſit iudicāda. R. q̄ ſic ſi infamia ex hoc apud graues reſultat. c. ſignificaſti. de adul.

4 ¶ Que pena deficiētis in purgatōe? R. q̄ ſi accuſetur et indicat̄ ſibi purgatio ſi deficit puniet̄ ac ſi fuiſſet cōuict⁹. de ſimo. c. de hoc. Si vō p̄ modum inq̄ſitiōis agat̄. aut denūciatiōis pena erit arbitraria. vt no. Go. Ho. et Pa. in. c. accedens de accu. Silr̄ dic q̄ ſi nō p̄ceſſit aliq̄s modus agendi neqȝ p̄ accuſationē. inq̄ſitōȝ. aut denūciatōȝ. ſȝ ſolū ꝓpt̄ infamiā iudex inducit purgationē. tūc ſilr̄ ſi deficit puniet̄ extrordiarie. et eſt caſus. c. ſignificaſti. ꝺ adul. Et ſic eū intellige. Et aduerte q̄ʒ dicit Inno. q̄ cū iudex hoc caſu ꝓcedat ex p̄ſumptōe q̄ dȝ multu tpare ſniaȝ. vt no. in. c. afferte. de p̄ſump.

p **urgatoriū** eſt pena grauiſſima minor tñ q̄ʒ iſernalis vt pȝ. xxv. di. §. q̄lis. de pe. di. vij. c. fina.

1 ¶ Qui ſunt qui purgant̄? R. q̄ illi q̄ moriūtur in charitate. q̄ tñ nō ſatiſfecerunt ꝓ eorū pctīs in hac vita. xxv. di. c. q̄lis. et. c. ſe.

2 ¶ Quō iuuant̄ anime defunctorū. vide. ſ. ſuffragia per totū.

p **urificatio** poſt ptū mulierȝ nō eſt neceſſaria vnō ſi voluerint intrare eccl'iaȝ vt grās agāt. nō peccāt. Si tñ ex veneratōe aliq̄ diu voluerint abſtinere deuotio earū nō ē ꝓhibenda de purifi. poſt par. c. vnico.

p **uſillanimitas** opponit̄ magnanimitati p̄ defectū q̄ʒ deficit puſillanimus a ꝓportione ſue potētie. dū recuſat in illud tēdere qō ē ꝯmenſuratū ſue potētie. ⁊ ſic ē pctm̄. ⁊ tale q̄lis ē obligatio ad illud in qō tendere recuſat ſiue ſit p̄ceptū ſiue ſit ꝓhibitio. Sec⁹ ſi ſit circa conſilia. vt intrādi religionē. audiēdi ꝯfeſſionē. vel p̄dicādi. quib⁹ ex officio nō incūbit de neceſſitate q̄ʒ ſic ē pctm̄ veniale. hec ex Tho. xxij. q. cxxxiij. et eſt filia accidie.

q **uadrageſima** q̄n ⁊ q̄modo fuit inſtituta no. in. c. q̄drageſima. de cōſe. di. v. vbi dr̄ q̄ a xp̄o fuit inſtituta. ⁊ vt decimaȝ annorū deo reddam⁹. q̄n ē incipiēda ⁊ a q̄bus abſtinēdū. ⁊ qua hora comedendū. vide s. ieiuniū.

q **uarta** falcidia vel trebellianica. vide legitima. Quarta funeralis. vide canonica portio.

ueſtuarij dicūtur q̄ diſcurrunt ꝓ elemoſynis q̄ nullo mō recipi debēt. niſi ꝺas l'ras aut apoſtolicas. aut dioceſani oſtēdant. ⁊ ponitur forma l'rarū. in. c. cū ex eo. ꝺ pe. et re. et ſi hn̄t litteras apoſtolicas nō dn̄t acceptari. niſi p̄us ſint p̄ ep̄m examinati cle. abuſionib⁹ de pe. et re.

1 ¶ Vtrū tales q̄ſtores ſint p̄mittendi p̄dicare? R. q̄ nō. niſi ſolūmodo qō in l'ris ꝯtinetur populo ꝓponere. vt in. ꝺ. c. cū ex eo. et ꝺ here. vt officium. li. vj. et. ꝺ. cle. abuſionibus.

¶ Quid ſi ꝯtinet̄ in eorū l'ris q̄ in locis religioſis 2 honeſte et charitatiue recipiantur. et q̄ fideles ad eorū exhortationē ꝯuocēt? R. q̄ nihilomin⁹ clerici et rectores eccleſiarū nō tenētur inuiti p̄dicta facere. q̄ʒ tales l're q̄tū ad hmōi cōuocatōes ſunt reuocate ipō iure. vt habet̄ in extrauagāti. cle. iiij.

¶ Quō nō dn̄t in tabernis. aut alijs locis incon- 3 gruis manere. aut inutiles expēſas facere. aut habitū falſe religiōis portare. aut indulgētias vl' alia mēdacioſa ꝓponere. habētur in. ꝺ. cle. abuſionib⁹ et. ꝺ. c. cum ex eo.

¶ Sed nunquid ſi publice delinquāt. tales pote- 4 rūt ab ordinarijs puniri? R. q̄ ſic. lȝ ſint exempti. de pui. c. tuarum.

q **ueſtus** dr̄ oīne qō ex opa ciuiſcū q̄ʒ deſcēdit. ff. ꝓ ſocō. l. q̄ſtus. glo. j. lucrum.

r **Ancor** eſt diſplicētia ꝯtra aliquē ꝓpt̄ quā deſiderat vel q̄rit q̄s malū alt'i et ē filia accidie q̄n ꝓcedit ꝯ aliquē. eo q̄ inducit eū ad bū operandū. Aliq̄n filia ire ⁊ ē pctm̄ mortale. ſi malū qō alteri q̄rit vel optat. ē q̄d alicui⁹ importātie ⁊ cum deliberatione voluntatis. vt elicio a Tho. xxij. q. xxxv. limita tñ vt s. odium.

r **Atio** hȝ triplicē gradū in hoīe ſm p̄hm. j. ethi. Prim⁹ ē añ completū ſeptēniū. vbi nō intelligit nec per ſe. nec ab alio cape p̄ōt. et iō illo tp̄e nulli ꝯtractui ē apt⁹. Scōs g̃dus ē cū ab alijs cape p̄t lȝ ip̄fecte. ſȝ tp̄e p̄ ſe nō ſufficit ad intelligēdū. ⁊ iſtō ē in fine p̄mi ſeptennij regl'r. ⁊ tūc p̄ōt ꝓmitt̄e aliq̄ ad q̄ nā inclinat nō tñ cū obligatōe p̄petua. Tercius ē q̄n ab alio cape p̄ōt et p̄ ſeip̄m ꝯſiderare. et iſtud ē in anno pubertatis. et tūc p̄ōt ſe obligare q̄ ad p̄ſonā. ſ. votū religiōis m̄rimoniū et hmōi. ſȝ q̄ ad exteriora nō. niſi in fi. xxv. ānorū. Rō finalis ē aīa legis. vide lex. §. iiij. Et quō cognoſcat̄ q̄n rō ē finalis vel impulſiua. vide s. cauſa.

r **Atiocinia** ſūt redditōes rōnū ad q̄s q̄s obligatur ex admiſtratōe reipublice vl' p̄uate. nā ſunt q̄dā rōcinia publica. q̄b⁹ obligāt officiales curie ex admiſtratōe aliq̄rū ad rē publicā ꝑtinētiū. vt. C. de epi. et. cle. l. officiales. Quedā dicūtur p̄uata q̄bus obligātur hoīes ex admiſtratōe reȝ p̄uataȝ. vt tutores. curatores. actores. procuratores. executores. ex. ꝺ obliga. ad ratio. c. vno.

¶ Vtrū obligat⁹ ad rōcinia poſſit ordinari? R. q̄ 1 poſt dimiſſionē admiſtratōis ſi ē obligatus reipublice ex admiſtratōe ꝓmoueri nō p̄t añ reddita rōcinia. c. p̄terea. l. di. ſecus ſi eēt obligat⁹ ex mutuo. vel alia cā ex. l. reſcripto. ff. ꝺ mu. ⁊ ho. C. ꝺ epi. et cle. l. q̄ſquis emerſis. Si vō ē obligatus p̄ſone p̄uate. tūc ſi tenet̄ ꝺ dolo et fraude et ꝯſtat. repellit̄. Si vō ꝯſtare nō p̄t. vel tenet̄ ex alia culpa ſic p̄t ꝓmoueri. In officio aūt admiſtratōis exn̄s an poſſit ꝓmoueri. Mihi placet opi. Inno. i. ꝺ. c. vnico. vbi dicit q̄ ſi q̄s gerat tutelā vel curā legitimā vel neceſſariā a legib⁹ ſibi impoſitā. vel etiaȝ ſuſcipiat aut miſerabilium perſonaȝ. aut eccleſie procu-

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

tiones.ſeu adminiſtratiões et maxie cū licētia epi ꝙ nō impeditur ordinari cuȝ poſſit talia ſuſcipere etiam ordinatus alias autē ꝓhibetˀ.li.di.ꝑ totū.et d.c.officiales.

2 ¶Sed nunqd mgr̄ ſcolariū vel alius famulus q̄ iurauit ꝑ annū ſeruire poterit religioneȝ intrare? R.ꝙ ſic ſm Hu.liij.di.c.legē. licet dicat ꝙ nemini ꝯſuleret Ho.dicat ꝙ tuti⁹ ē implere qḋ iurauit. niſi obtineat licentiā quā ſi nō vult dare poterit intrare auctē.c.ꝑuenit.el.ij.de iureiur. Addo ꝙ etiā liceret qñ immineret ſibi periculū mortalis peccati.

3 ¶Vtrū obligat⁹ cā pignoris poſſit ꝓmoueri? R. ſm Ho.ꝙ nō ante redditā rōeȝ.ar.c.ſignificante. et.c.cū contra de pigno.

4 ¶Vtrū filius vſurarij poſſit ꝓmoueri? Rñ.ſm Ho.ꝙ nō ſi ſuccedat.niſi clamores patris emendet vel hereditatē repudiet.c.tua nos.de vſu.

Raptoꝛ

r ꝓprie dr̄ q̄ rapit res imobiles. Predo vo res mobiles. Vñ rapina dr̄ in rebus imobilibus. Depdatio vo i mobilib⁹ et ſe mouentibus.vt aialibus et hmōi ſm Jo.an.quē ſeq̄tur Pa.in.c.j.de rapto.cōīus vt plurimū equoce ſumantˀ.Et fit rapina cū q̄s publice ⁊ violentˀ rapit.vt in.c.penale.xiiij.q.v.ď hoc vide inſti.de vi bo.rap.poſt ꝑncipiū et ē grauius pctīn q̄ furtuȝ. vt in.d.c.penale.

1 ¶Vtrū raptores largo mō ꝓ q̄buſcūq; publice et violenter res alienas depredantib⁹ tā mobiles q̄ immobiles poſſint recipi ad ꝯfeſſionē.niſi reſtituāt rapta vel q̄ cōbuſſerūt.deſtruxerūt depopulauerūt aut alio mō dānificauerūt ꝓmū ſicut tenentˀ.l.duob⁹.§.ſi quis iurauerit.ff.de iureiu.⁊.l. cū te nō ſolū.C.qḋ me.cā. Rñ.tex.in.c.ſup eo. de rap.ſic ꝙ q̄cūq; ſurrexerit in rapinā ſiue eccleſiaȝ violatōȝ et manifeſte fuerit depͤhēſus.niſi ꝑus ablata reſtituat ſi poterit.vel emēdandi plenā ſecuritatē fecerit:pnie bñficiū ei penitus denegetˀ.Si vo vſq; ad obitū in cōtumatia ſua durauerit. et in extremis poſit⁹ remediū pnie poſtulauerit humiliter.ſi emēdationē vel emēdādi ſecuritatē ꝑſtiterit ei pnia et eccleſiaſtica ſepultura ꝯcedatˀ.Qui auteȝ in ſanitate obſtinata mēte nō emēdauerit. ⁊ i morte ſecuritatē preſtare nō poterit ſi de pctō cōtritus fuerit.viaticū nō denegetˀ.et ſic nec cōfeſſio ⁊ abſolutio.ſȝ tñ nullus clericoꝝ ſepulture eius interſit. nec ei⁹ elemoſynā ꝑſumat accipe.lȝ ſit ſepeliēd⁹ in cymiterio.Et q̄cunq; cleric⁹ vel pſbyt̄ cōtrafecerit dȝ deponi ab ordie irrecupabilitˀ.ſ.ſine diſpēſatiōe et beneficio carere eccleſiaſtico.hec in.d.c.ſup eo.Si vero nō ſūt manifeſti poterūt recipi ad confeſſionē.ſicut alij peccatores ſm abbatē.in.d.c.ſuper eo.⁊ etiā lȝ eēnt māifeſti.ſi tñ moniti nūq; fuerūt ſm Ho.in.d.c.ſup eo.dūmō ſint diſpoſiti reſtituere tenentur.

2 ¶Quid de raptoribus depdātib⁹ romipetas.vide ſ.excōicatio.v.caſu.xxix.

3 ¶Vtrū raptor ꝟginis ſit puniend⁹ pena.l.vnice C.de raptu vir. Rñ. Pa.in.c.cū cā.de rapto.ꝙ ſi ꝓceſſit tractat⁹ determiat⁹ de mr̄imonio ⁊ ob hāc cām abducit non cōmittitˀ pena de iure canonico. cui ſtam⁹ in hoc.Si vo ꝑdictus tractat⁹ nō preceſſit etiā ſi puella fuit volūtaria ꝯmittitˀ pena.xxvij. q.vltia lex illa.ar.xxxvj.q.j.§.ex hac.in fi. et obligatur ad reſtōnē.nō ſolū ſubtracti ſȝ etiā lucri. qḋ habuiſſet ille ſub cuius ꝑtāte erat ſm dñm Jo. de platea. Juſti.de actio.que ex delictis naſcūtur. §. in triduum.

Rapina

r fit. Primo in naufragijs. Scḋo i pedagijs. Tercio in queſt.tallijs et ſimilibus.Quarto in bello.Quinto in extorſionibus officialium plus debito.

¶Vtrū dñs agri vel territorij teneatˀ ď rapina in eo facta. Rñ. Panoꝛ.in.c.licet.de reſti.ſpo.ꝙ ſi fuit ſciens et potuit ꝓhibere et nō ꝓhibuit ſic tenetur.l.ij.C.de fal.mo.Secus ſi nō potuit ꝓhibere. l.j.§.is autē.ff.ſi fa.fur.fe.di. Et idē dic de villa et caſtro.et hec eſt cōīs opinio.ſm Bar.i.l.ne q̄d.ff. de incen.rui.et nau.Ciuilitˀ tñ tenetur nō criminaliter ſm predictos. 1

¶Sed nunqd ſtabitur iuramēto ſup q̄ntitate rerū amiſſarū robato? Rñ.cōiter tenēt legiſte in.l.ſi qñ.C.vñ vi.et Pa.in.c.ſup eo.de his q̄ vi. ꝙ vbi quis cōuenitur ex dolo alteri⁹ nō admittitˀ ꝓbatō ꝑ iuramētū in litē. Sȝ qñ ꝯuenitur de dolo ſuo ſic credetur ei⁹ iuramēto.ꝓpterea dicit Inno.in.d.c. ſup eo.ꝙ.d.c.hēbit locū in q̄libet vi cōpulſiua ablatiua expulſiua turbatiua et inq̄etatiua.Ex quo infertˀ ꝙ ſi ꝓbo furtū vel rapinā ꝯ raptoreȝ ſtabitˀ iuramēto meo ď q̄ntitate rapta.Et no.ꝙ furtū vl rapiña ꝓbatur ꝑ ſocios familiares ⁊ hmōi. 2

Ratihabitio

vide ſ. Conſenſus.§.iiij.

Reconciliatio

r eccleſie. Vide Conſecratio.

Recompenſatio

vide Cōpenſatio.

Recuſari

pōt iudex delegat⁹ ex multis cāis no. Pan.in.c.accedens.vt lite nō cōte. Primo q: cōſanguineus aduerſarij. Scḋo q: cōmenſalis ipſius. Tercio q: oriūdus de eius terra. ideȝ ď diſtrictu.Quarto qñ nō pōt haberi acceſſus ad iudicē:niſi ꝑ terrā inimicoꝝ.Quinto qñ loquitur in aure ⁊ familiaritˀ cū aduerſario.Sexto qñ i alia cā litigabat cū eo.iſtud no. Pa.in.c.j.de iudi.Septimo qñ ē imperitus et habȝ aſſeſſorē ſuſpectū ibidem Pa.

¶Vtrū ꝓteſtatio de nō acceptādo eū tollatˀ ꝑ cōtrariū factū? Rñ. Pa.in.c.vnico.de litis ꝯte. ꝙ ſ. niſi factū cōtrariū tollat ꝓteſtationē ꝓpt̄ intellectū aliū intēmediatū.vbi gr̄a. Interrogatˀ an vā ſunt q̄ cōtinētur in libello? Rñ.reus. Rñdebo cū ꝓteſtatōe ꝙ nō intēdo cōteſtari litē ꝑ hāc rñſiōeȝ. ⁊ ſic rñdet.nō cōteſtatˀ ꝑ iſtō factū cōtrariū.Sec⁹ ſi his dictis dicēt iudex nō admitto hāc ꝓteſtatiōȝ ⁊ poſtea ipē reus rñderet ſine ꝓteſtatōe repetita ad libellū tale factū cōtrariū tolleret ꝓteſtationē et lis eēt cōteſtata.Secus ſi iterū repetēt et ego ꝓteſtor nolle cōteſtari litem. q: nihil mediū interuenit ꝓ hoc facit cle.vnica.de dolo.⁊ qḋ dicitur de conſti. 1

c.cū.M.et.l.vbi repugnantia.ff.de re.iur.ⱺ in.c.
ſollicitudinē.de ap.vel dic ſm Bar.i.l.vnica.C.
de litis ꝯte.ꝙ qñ ꝓteſtatio reſpicit vnū et factum
aliud.vtputa in litis cōteſtatōe et q̄ ont q̄ſi cōtra-
ctus.et in rñſiōe et q̄ nō ont q̄ſi cōtract⁹.et ſic ſunt
diuerſa.tūc ꝑ factū cōtrariū nō tollit. Sȝ qñ cōcer
nūt vnū.ꝓteſtatio et factū.vtputa q: rñdet et ꝓte
ſtat ꝙ aio nō rñdēdi tūc tollit talis ꝓteſtatio ꝑ cō
trariū factū.q: cōcernit idē factū. Vel dic ſm Pa.
in.d.c.cū.M.ꝙ qñ ꝓteſtatio ſit in dependētibus
a mera voluntate ꝓteſtantis valet ꝓteſtatio.vt ſi
dicat nolle aliud dicere ꝯtra fidē.et poſtmodū di-
cit.ꝓteſtatio defendit euȝ.xxiiij.q.j.h̄ eſt fides.S
vero pepēdet a voluntate ꝓteſtantis et alterius ſi
alter conſentit valet.c.cumana.et qͦ ibi no.d̄ elec.
et.c.ſi.de cōdi.appo. Si vero nō ꝯſentit.nec eſt iu
ſta cā ꝓteſtādi nō valet:ſecus ſi ſubeſſet iuſta cau-
ſa.puta metus vel vis.puta vis ꝯtrahā. aliter in-
terficies me.ꝓteſtoꝛ ꝙ quicq̄d dicā facio aio n̄ cō
trahēdi.et vȝ.xxxj.q.ij.lotarius. Silr qñ iudex de
legatus nō ꝯſentit recuſatōi.ⱺ ſi nō cōpareo excōi
cabit de facto cōpareo cū ꝓteſtatōe de non cōſtitu
endo i ipm vȝ ne cōpitio ꝑiudicat. Aduerte tñ ꝙ
ꝓteſtatio dȝ ꝑcedere actū ſuꝑ quo ſit.vt.ff.de con
cubi.l.in concubinatu.

r **egularis** dicitur q̄ ad viuendū
regulariter ē aſtrictus
ſiue ſit monachus ſiue canonic⁹ regula
ris de ſta.mo.c.ꝙ dei timoꝛē.ſiue ſit cle
ricus: ſiue ſit laicus:lȝ laicus nō poſſit recipi in ca
nonicū.vt in.c.ij.de inſti.tñ pōt recipi in ꝯuerſuȝ.
de elec.c.cū ex eo.li.vj.

r **eligioſus** dicit tripl̄r. Pmͦ lar
giſſime.et ſic ē quili-
bet xpian⁹ vt in.c.ꝑ humani.d̄ homi.
li.vj.dr̄ xpiana religio.Scd̄o large ⱺ ſic
cōpꝛehēdit oēs clericos ſeculares.et oēm xpianuȝ
honeſte viuentē. Nā in eo ꝙ deo ipendit debitaȝ
religiōȝ pōt dici religioſus.et ſic ſequit.j.q.j.c.nul
lus.el.ij.et.xxxiij.q:.v.qͦ deo.ar.de voto et mul-
ta.vbi d̄ hoc. Tercio accipit ꝓprie.ⱺ ſic religioſus
ē qui ꝓfeſſionē fecit alicui de religionib⁹ approba
tis ꝑ ſedē apl̄icā.de voto.c.ꝙ votū.§.pn̄ti.li.vj.et
talis ꝓprie dr̄ religioſus. Et religiones approbate
ſunt q̄tuoꝛ. Pmͣ Baſilij. Scd̄a Bñdicti. Tercia
Auguſtini. Quarta bti Franciſci. vt not. Laudu.
in cle.q: regulares.de ſupplen.ne ꝑ. Sub iſtis mi
litant oēs ꝓprie religioſi.exceptis cartuſienſib⁹ qui
habent ſua ſtatuta.

1 ¶ Vtrū diſpō odioſa cōcepta erga regulares ſeu
religioſos extendat ad frēs de tercio ordine beati
Franciſci.et hmōi? R. Pa.in Rica.de regu. ꝙ nō
q: tales ꝓprie nō dicunt religioſi. vñ poti⁹ coꝝ re
gula ē quidā modus bene viuēdi lȝ ſit approbat⁹
ꝑ papā.ⱺ iō ſolū cōpꝛehendet illos q̄ tria vota ſb-
ſtantialia ꝓmiſerūt in religiōe approbata ſm Jo.
an.in glo.j.et.ij.cle.ꝑme de decimis. Et hoc verū
niſi addatur aliud puta q̄cunq; religioſi. Naȝ tūc
etiā ꝯpꝛehēderētur hoſpitalarij hieroſolimitani q̄
nō pñt cōtrahere matrimoniū et ꝓmittūt obediē
tiā ſupioꝛi ⱺ nō pñt retrocedē ab illo ſtatu.n̄ tñ cō-
ꝑhenderent alij hoſpitalarij q̄ vtūtur mrīmonio.
lȝ poꝛtēt certū habitū.q: nō ſūt religioſi.nec ſtricto
nec largo mō. In fauoꝛabilibus vo bñ cōpꝛehen-
dūtur pꝛefati frēs.q: largo mō videtur ſub regula-
rōne ꝑmiſſiōis facte ſupioꝛ coꝝ.

¶ Quid de inuenientibus nouū ordineȝ? R. ꝙ nō 2
ſunt religioſi.niſi a papa expſſe approbētur.q: cuȝ
ſit ꝓhibitū nouū ordinē vel religionē inuenire.vt
in.c.religionū.de reli.domi.li.vj. Jdo nō religioſi
ſȝ poti⁹ irreligioſi ſunt cenſendi tales.ⱺ hodie ſunt
excōmunicati ipſo facto ꝑ extrauagātem Jo.xxij.
que incipit. Sancta romana. Recitat Pa.in.c.ſi.
de reli.domi.

¶ Religio beghinaꝝ repꝛobatur et oēs eā ſectan- 3
tes ſunt excōicati ipō facto: ac religioſi dantes eis
auxiliū ꝯſiliū vl̄ fauoꝛē in pꝛefato beghinatu.de.j.
d̄ reli.domi. Et no.ꝙ ſoroꝛes tercij ordinis ſancti
Fran.nō ſunt ille beghine vt no.glo.ibidē.cuȝ ha-
beant regulā appꝛobatā a ſede apoſtolica.ⱺ mul-
to minus ſoroꝛes ſancte Clare.

¶ Quis pōt effici religioſus. R. ꝙ q̄libet q̄ nō hȝ 4
aliquā d̄ infraſcriptis.viij. ꝯditōibus q̄ꝝ pmͣ eſt
etas immatura.de quo dic vt.s.nouicius.§.j.

¶ Scd̄a ſeruilis cōditio. Seruus q̄ppe ſine ꝯſen- 5
ſu dñi nō pōt intrare religionē.ar.liij.diſt.c.null⁹
epoꝝ. Pꝛeſcribitur tñ triēnio a religione q̄ hoc ig-
noꝛat.ſi dñs ſit ⱺ nō repetit.xvij.q.ij.ſi q̄s incogni
t⁹. Jſte tñ ſi repetat a dño religioſus erit ſm Hu.
ibidē.ar.xxvij.q.j.d̄ viduis.ⱺ religioni tenebitur
q̄ꝫtū in ipō eſt.et ſi manumitteretur nō poſſet con
trahere.nec ob.c.q̄dā.de ꝯuer.cōiu.q: ille q̄ hȝ vx
oꝛē nō pōt obſeruare caſtitatē ea inuita.et ſic religi
oſus eē nō pōt.ſȝ ſeruus ſic.q: nō reqrit coꝛpus
liberū vt ſit monachus cū in domo ꝓpꝛia poſſit eē
religioſus.d.c.de viduis.

¶ Tercia debitoꝝ obligatio.qui eñ dȝ aliquid al- 6
teri nō pōt illud licite ꝑtermittē vt religionē ingre
diatur.liij.di.c.generalis. Si tñ ſit debitū pecūie.
vel talis debitoꝛ nō hȝ vnde ſatiſfaciat.tunc faciat
qͦ pōt.ſ.cedat bonis ſuis creditoꝛi ⱺ ſufficit.ꝓpter
pecuniā eñ nō obligat ꝑſona liberi hoīs.ſȝ tñ ad
recōpenſam. Vñ lȝ ei rebus ſuis exhibitis religio
nē ingredi.nec tenetur in ſeculo remanere vt ꝑcu
ret vnde ſoluat debitū.ſi mō ex zelo dei et feruoꝛe
charitatis hoc faciat.q: ſpūſſancti aucte h̄ facit cui
nemo pōt reſiſtere.xix.q.ij.duc.de regula.licȝ. Si
tñ monaſteriū qͦ ingreditur aliquid acquirēt per
ſucceſſionē hereditariā.vel ꝑ donatōȝ aut legatuȝ
rōe ipſius ſolū.ſic tenet ſatiſfacere q̄ntū ſe illud ex-
tendit qͦ habuit eius occaſiōe ſolūmodo.ar.c.ſi q̄
mulier.xix.q.iij.

¶ Vtrū talis teneat in religione laboꝛare vt credi 7
toꝛibus ſoluat? R. q̄dā tenēt ꝙ ſic. Sȝ ꝯtrariū cre
do cū ex toto ſit religiōi ſubiect⁹ ita ꝙ nō ē momē
tum in quo a plato nō poſſit occupari.ⱺ non hēat
velle nec nolle.c.ſi religioſus.de elec.li.vj. Jſte ſi ſte
tiſſet in ſeculo et ceſſiſſet bonis nō teneretur labo-
rare vt ſatiſfaceret ſm Pe.de Pal.in.iiij.di.xxv-
iij. Ergo cū ex ꝓfeſſione cedat bonis.pȝ ꝙ nō tene
tur laboꝛare vt ſatiſfaciat.poſſet tñ platus cū ꝯſen
ſu monaſterij hoc ei concedere.alias nō.

8 ¶ Quid ſi talis etiã cũ iuramẽto ad tale debitum
erat aſtrictus? R. idẽ per omnia dicẽdum. ar. c. lz
de regul.

9 ¶ Quid ſi ꝓmiſiſſet talis opari manibus vt ſatiſ-
faceret? R. ſm Pe. de pal. vbi s. ꝙ hoc nõ obſtãte
poterit religionẽ intrare. ſ; ſi bona ſua ſufficiũt ſa-
tiſfaciat ei ad intereſſe et ſic dic ↄ eo qui accepit vx
orẽ q̃ patitur aliqđ intereſſe ex hoc ꝙ dz ei ſatiſface
re. ſi hz aliqua ſm eundẽ Pe.

10 ¶ Quarta rõcinorũ detẽtio. Vñ obligat᷒ ad rõci
nia intrare nõ põt. liij. di. c. legẽ. Et hoc verũ in ob
ligatis ꝑpetuo. In alijs aũt ſecus lz honeſtũ ſit ꝙ
ꝑus ſe expediãt. Ex quo pz ſm Goff. ꝙ ptãs qui
iurauit regimẽ ciuitatis ꝑ annũ. magiſter ſcolarũ
q̃ ſimilr̃ iurauit legere ꝑ annũ et hmõi pñt intra-
re religionẽ auctoritate. c. ꝑuenit. el. ij. ↄ iureiur. vi
de s. rõcinie. de hoc. §. j. et ij.

11 ¶ Quinta eſt pñna ſubuẽtio. Et vt ſcias ſi põt fili-
us intrare religionẽ. dimiſſo pñe cui tenet̃ ſubueni
re Exo. xx. no. ſm Alex. i. iij. pte ſum. ꝙ ſi pentib᷒
nñis obſequia nña neceſſaria ſunt. ita ꝙ ſine ipſis
ſuſtẽtari nõ pñt. tũc nõ lz religionẽ intrare ſi mõ ta
lia obſequia nõ inducũt nos ad aliq̃d agendũ qđ
ſit cõtra deũ. et ſic cõtrariũ ↄſulẽtes phariſei incre-
pãtur a dño Mat. xv. ⁊ ſic ſm doc. intellige illđ. c.
ſi q̃. xxx. di. Si vero eis nõ põt ſeruire vel debita
obſeq̃a exhibere ſine ꝓpie ſalutis diſpendio. tũc
neceſſitudini generis diuine religiõis pietas ante
fertur. vt dicit Ambro. ſup Lu. et ſic poterit intra
re ipſis dimiſſis. Et ſic loq̃t Hiero. i eplã ad elio
dorũ ꝙ ſolũ genus pietatis eſt in hac pte eẽ crude
lẽ. et Saluator Lu. xiiij. Si q̃s venit ad me et nõ
odit. Si aũt nõ ſunt in tali neceſſitate ſic fili᷒ ipſis
etiã inuitis põt intrare. etiã ſi cũ eis poſſit ſine diſ-
pendio ꝓpie ſalutis permanere ꝓbatur. i. c. j. ⁊. ij.
xx. q. ij. Addit tñ Tho. in. iij. quol. q. vj. ꝙ nõ ſolũ
ꝓ indigẽtia maxima. ſ; etiã ꝓ mediocri ꝑenũ. pu
ta q2 poſſet viuere ſ; tñ cũ notabili iactura et detri
mẽto ſui ſtatus et ↄditõis ſue. puta q2 opꝫtebit eũ
mendicare vel alijs ſeruire cũ maxima indecentia
ſui ſtatus dimittẽdus ẽ ingreſſus religionis etiã ſi
ex voto haberet. et placet qñ põt ſine periculo ſalu
tis hoc facere.

12 ¶ Sexta eſt dignitatis aſtrictio. vt ſũt epi ⁊ alij ſu
periores qui ſine licẽtia pape nõ pñt intrare. c. lz. ↄ
regula. Inferiores vero epis pñt etiã inuitis ſuis
epis. vt. xix. q. ij. due. ſicut ſũt decani. prepoſiti. ar-
chidiaconi. archipreſbyteri. curati et oẽs alij infe-
riores epis. Beneficiũ tñ eoꝝ alteri non dz ↄferri
niſi expreſſe vel tacite ꝓfeſſi fuerint vel appuerit ꝙ
abſolute voluerint vitã mutare. c. bñficiũ. de regu
la. li. vj. debent tñ petere licentiã q̃uis nõ obtine-
ant. vt in. d. c. licet.

13 ¶ Sed cuius erũt fructus bñficij añ ꝓfeſſionẽ?
R. ꝙ dz aſſignari debita portio ipſorũ fructuũ ali
cui q̃ ſeruiat ꝓ ipſo. vt in. d. c. beneficiũ. reliquũ ve
ro erit ipſius vt nõ ſit oneroſus monaſterio qđ in
trauit tpe ꝓbatiõis. xvj. q. vj. de lapſis. q2 nec pro-
prie ẽ religioſus vt pz in. c. religioſo. ↄ ſen. excom.
li. vj. ergo iure ſuo nõ dz defraudari. vt. xvij. q. ij.
conſultus. no. Tancre. ⁊ Bartholomeus brixi. et
interim remanet canonicus curatus vel decanus
ſicut prius erat nec beneficiũ vacat.

¶ Septima matrimonij obligatio. ſ. poſt ↄſũma- 14
tõꝫ. nã tũc non pt religionẽ intrare, niſi ſm ꝙ dixi
Mrimoniũ. iiij. intellige etiã ſi copula eſt habita
poſt ↄtractũ matrimoniũ vel ſpõſalia. Sz nõ ſi an
te. q2 ſi nõ ipediret, nec mrimoniũ diceret̃ ↄſũma-
tũ. ar. c. veniẽs. de ſpõ. vbi pz ꝙ copula precedẽs
ſpõſalia nõ facit mrimoniũ. facit. c. verum et. c. ex
publico. et. c. ex pte. de cõuer. cõiu. q̃ req̃runt ↄſũ-
mationẽ. ⁊ eſt illud qđ ſeq̃tur nõ qđ añcedit.

¶ Sed quid de illo qui iurauit aliquã ducẽ in vx 15
orẽ nũquid poterit intrare? R. ꝙ ſic auctẽ. c. ꝑue-
nit. el. ij. de iureiur. et. c. cõmiſſum. de ſpon. in quo
dr̃ tutius ẽ ei ⁊c̃. Intellige quo ad opinionẽ. ne ↄ
facto dicatur ↄtra iuramẽtũ feciſſe nõ quo ad veri
tatẽ ſm Ricar. in. iiij. dic etiã vt s. §. ix.

¶ Octaua coactõis ipoſitio. nã oꝫ vt ſit volũtari- 16
us. alr̃ nõ tenet ingreſſus vt de regula. c. j. xx. q. iij
pñs. In religione aũt minoꝝ vltra predicta. viij.
req̃runtur alia. v. ꝙ ſit corpore ſanus, legitime na
tus, nulla vulgari infamia notatus. aio ꝓmptus.
cõpetẽter literatus. vel ad honeſtos labores apt᷒
atũ ſi q̃s recipetur deficiẽs i aliquo iſtoꝝ teneret
receptio niſi ſit. j. ij. iiij. v. vj. vij. vel. viij. q̃ aliquã-
do reddũt receptionẽ nullã. vt pz per predicta.

¶ Quõ dz quis intrare. aut q̃ intẽtõe? R. vt mo- 17
riatur mundo ⁊ ſeruiat xpo. xij. q. j. c. ij.

¶ Vtrũ quilibet debeat reputare votũ religiõis 18
ꝓportionatũ ſue infirmitati. R. ſm Ri. in. iiij. di.
xxviij. ar. vj. q. j. ꝙ ſic. niſi ꝑ certã cõiecturã ſeu ex
perientiã ſibi cõſtaret de cõtrario. ꝓpter enĩ cuſto
diã q̃ magis adhibet̃ religioſis q̃ ſecularibus. Et
ꝓpter bona exẽpla q̃ videt̃ ibi frequẽtius. Et ꝓpt̃
bona vba q̃ freq̃ntius audiũt. Et ꝓpt̃ maiores cõ
ſolatões q̃s diuia benignitas ob fauorẽ religiõis.
et ex ſancta ſocietate ifundit eis efficit̃ ei᷒ obſuan
tia ꝓportionata in ipſa exiſtenti q̃ iproportiõata
eẽt remanẽti in ſeculo.

¶ Vtrũ q̃s poſſit ꝓfiteri in aliq̃ religiõe ita ꝙ lice 19
at ſibi retinẽ ſua? R. Pa. in. c. inſinuante. q̃ cle. vel
vo. ꝙ ſi q̃s ſimplr̃ vouit cũ tali ↄditõe. vr̃ idubio
ꝙ ſibi reſeruauerit illa bona. vt obediẽtiari᷒ mõa-
ſterij. q2 vba appoſita i ↄtractu dñt intelligi ſm na
turã ↄtract᷒. vt in. l. ſi vno. ff. loca. etiã iproꝑatis
vbis. vt ibidẽ in ꝑncipio. ⁊ i. d. c. iſinuãte. ſm vnũ
intellectũ vt res potius valeat q̃ꝫ ꝑeat. l. q̃tiẽs. ff. ↄ
v. ob. et. c. abbate. ↄ ver. ſig. et ſic erit religioſus. et
p̃fata bona hẽbit ad vſuꝫ ꝓ neceſſitate ſua. Idem
dic ſi ꝓfitet̃ vt in domo ſua cũ oĩb; bonis ſuis mo
retur vt no. Ber. et Inn. et Ho. i. d. c. inſinuãte.
q2 h̃ nõ ẽ ↄtra ſtatũ mõachatus vt q̃s i certo loco
moretur aut de certis redditibus viuat. cũ h̃ poſ-
ſit ſupior ↄcedẽ. c. cũ int̃. R. de elec. et ſi poſtea ſu-
perior velit eũ amouere. poterit. lz non debeat niſi
ex iuſta cã. Si vero voluit ſibi reſeruare vt ꝓpriũ.
ita ꝙ nõ ſit locus interp̃tatõi. ⁊ tũc ſi fiat reſuatio
ꝑ viã ↄditõis reſolutiue vel ſuſpẽſiue ſic viciat̃ ac
tus et non cõditio. vt in. c. fi. de condi. appo. et ſic
non erit religioſus. Similiter ſi fiat per pactũ. pu
ta quia dicit. aliter non intendo profiteri, nec alio

modo.q: hec verba hñt vim conditionis.vt dicit Bal.in aũt.ingreſſi.C.de ſa ſan.ec.Si aũt ſimplr per viam pacti vel modi reſeruat ſibi ꝓprietatē vl' facultatē cõtrahēdi ſic facit trãſire ꝓfeſſionē in aliã ſpēm.quia vbi ē pactũ cõtra naturã contractus.ꝛ impropꝛians aliq̃tenus verbis poteſt tranſire in alium cõtractum.fit interp̃tatio alterius cõtract⁹.vt eſt tex.no.in.l.vbi ita donatur.ff.de dona.cauſa moꝛ.et in.l.cũ manuſata.ff.de contrahen.emp.et ſic erit iſte nõ religioſus ꝓpꝛie.ſ; oblat⁹ mõaſterio.l; non in totũ.et ſic obligabit ad omnia p̃terq̃ ad reſeruata.q: ſi verba nõ patiant vt fiat tranſitus ad aliũ contractũ.tunc pactũ inficit cõtractu; in totũ.in.l.p ſeruũ.ff.de vſu et habi.iũcta glo.in d.l.cũ manuſata.

20 ¶Vtrũ intrãs religionē ex cã inhoneſta.puta vt eēt abbas.vel melius gauderet et hmõi teneatur.licet nõ cõſequatur ſuã intentionē: R.Pa.in.c.vt clerici.de regu.q: ſic.q: effectus eſt religioſus h nõ obſtãte.vt tenet glo.in dicto.c.vt clerici.et facit bonus tex.cu; glo.in.c.qd interrogaſti.xxvij.q.ij.ad materiam.

21 ¶Quid de illo q̃ dolo induct⁹ eſt ad religionem.Rñ.q: nihilomin⁹ erit religioſus.de cõuer.cõiu.c.ex pte.et.c.veniens.et.c.dudum.qd me.cã.cum dilectus.et ibi no.Ber.et Hoſti.et Jo.xx.q.iij.c.vltimo.

22 ¶Quid de illo q̃ timoꝛe moꝛtis efficit religioſus.Rñ.q: ſi timoꝛ inferatur ab hoīe ſic nõ eſt religioſus.qd metus cã.platũ.nec obligat p tale votũ niſi poſtea ratificet.vt in.c.poꝛrectũ.et in.c.ſicut nobis.de regula.Et hoc intelligo qñ talis timoꝛ infertur ab hoīe vt ꝓfiteatur.vel faciat tale votu; et ſic loquitur et d; intelligi.d.c.platũ.qd me.cauſa.Si vero metus ſit caſualis ſeu naturalis.puta infirmus.vel in mari tpe tēpeſtatis.vel in piculo latronum.aut inimicoꝝ.ſic talis metus nõ impedit quin ſit obligatus religioni et voto.Si mõ deliberate hoc fecit vt in dictis.c.poꝛrectũ.ꝛ ſicut nobis quia deus qñq; tales timoꝛes immittit vt conuertamur.xvj.q.j.reuertimini.de cõſe.di.iiij.ſanctũ.in aut.vt nõ luxu.ↄtra na.§.j.et hoc ſequit Ber.Ho.et Pa.in.d.c.ſicut.Alij dicũt q: ſi q̃cito conualeſcentiã vel euaſionē piculi ſentit ↄtradicat nõ tenetur etiã in metu caſuali ſi votum fecit.allegat c.ex tranſmiſſa.et.c.vlti.de renun.Sed melioꝛ eſt opi.Ho.et Pa.

23 ¶Vtrũ allect⁹ blãdicijs ſit religioſus: R.q: ſic.et ſtare tenet.licet bona ſua pentib⁹ vel heredib⁹ remanere debeant nõ monaſterio allicienti.vt.xx.q.iij.conſtituit.

24 ¶Quõ aũt debeat ꝓfiteri.vide ſ.Profeſſio in pn ci.et quõ tacite inducit.ſ.nouici⁹.§.xij.Et aduerte q: tunc dr ꝓpꝛie q̃s intrare religionē et effici religioſus cum ꝓfitetur tacite vel expꝛeſſe.q: v̄ba ſũt cum effectu accipiēda.

25 ¶Ad que obligatur religioſus: R.q: ad obſuantiam illius regule quã ꝓfeſſus ē.niſi in caſu.c.nõ ſolũ.de regu.li.vj.vel qñ ſolũ tacite eſt ꝓfeſſus.q: tunc ſolũ obligatur religioni in genere:vt ſ.nouicius.§.xiij.

¶Sed quero vbi remanebit iſte talis obligatus 26 religioni in genere p ꝓfeſſionē tacitã.Rñ.q: deb; aliquã religionē intrare quã vult et poteſt.Si võ nullã inueniat que eũ velit recipere.debet ſtare in illa in qua tacitã ꝓfeſſionem fecit.quia illa tenetur eũ recipere exquo paſſa eſt tacite cu; ꝓfiteri.vel ſi noluerit poterit in ꝓpꝛia domo remanere et eē religioſus ꝓfeſſus.xxvij.q.j.d viduis qd limita.vt ſ.Profeſſio.§.j.

¶Vtrum religioſi teneãtur eē pfecti.R.q: nõ.ni 27 ſi ea pfectione ad quã ſe obligauerũt.ſ; tenẽtur ad pfectionē tēdere ſm Tho.xxij.q.clxxxvj.cui contrariatur pfectiõis contemptus.Vñ nõ ſunt mēdaces q̃uis gerãt abextra ſtatũ pfectiõis.q: illud nõ aſſumũt q̃ſi ꝓfitentes ſe eſſe perfectos.ſ; q̃ſi ꝓfitētes ſe ad perfectionē tendere.vñ bene eēnt mēdaces.ſi ab intētõe perfectionis animũ reuocarēt ſm Aſten.li.vj.ti.xlvij.

¶Vtrũ religioſus teneatur d p̄cepto ad oĩa q̃ cõ 28 tinentur in regula quã ꝓfitetur: R.Henri.d gandauo.in vj.quol.q.xvij.tenet q: cũ q̃s ſimpliciter ꝓmittit aliquã regulã ſeruare q: tenetur ad cõtenta in ea oĩa etiã ſub monitione ſicut ad p̄cepta.Sed iſtud nõ credo verũ.q: ſic ſeq̃retur q: monachi beati Benedicti obligarētur ad oĩa cũ dicat regula.c.cũ de diſciplina fratrũ.q: ſi nouicius habita deliberatione ꝓmiſerit ſe oĩa in regula cuſtodire contenta q: tũc recipiatur.Et hoc eſt expꝛeſſe ↄtra de.exiuit.§.cũ igitur.de ver.ſig.Et ideo dico q: ſimpliciter ꝓmittens regulã vel ꝓmittēs ſic q: eſt tunc vt faciũt minores.ſ.ꝓmitto ſeruare regulã fratrũ minoꝝ.ſ.viuendo in obediẽtia ſine ꝓpꝛio ꝛ in caſtitate.q: talis non tenet.niſi ad tria vota ſm q: modificata ſunt in illa regula p̄ceptoꝛie vel inhibitoꝛie.ſeu ſub verbis eq̃pollentib⁹ alias non d p̄cepto ſ; de bono cõſilio.Et pro hoc eſt bonus tex.in c.exijt q̃ ſeminat ꝛc.de ver.ſig.li.vj.Nã idē eſt dicere ꝓmitto ſeruare regulã talē.ac ſi diceret ꝓmitto cõſeruationē ſm illã regulã.Et ſic intelligũtur illa verba tã ex conſuetudine vouentiu; q̃ recipientiũ.tñ magis cautũ eſt dicere vt dixi q: frēs minores ſeruãt.Addit.s.Tho.xxij.q.clxxxvj.q: trãſgreſſio alioꝝ a p̄ceptis poſitis in regula vel exterius factis a pꝛelato obligat ſolũ ad moꝛtale ꝓpter contēptũ regule.q: hoc directe cõtrariatur ꝓfeſſioni per quã q̃s vouit regularem vitã.vel dic ſm eundē Tho.vbi ſ.q: religioſus tenet ad perfectionē tēdere cui cõtrariatur pfectõis cõtempt⁹ et id ē moꝛtale.Et vt ſcire poſſit q̃ſquis ad q̃d tenetur quilibet religioſus incipiendũ cenſui a regula beati Franciſci.que q̃uis fuerit vltima in executõe.tñ eſt pꝛima in nobilitate et perfectõe.de qua dr in de.Exiui.hec eſt illa celeſtis vite foꝛma ꝛ regulã.in.c.Exijt qui ſemiat.de ver.ſig.li.vj.Hec eſt illa apõ deũ et patrē munda et immaculata religio q̃ deſcēdens a patre luminum per eius filium exemplariter et verbaliter apoſtolis tradita.ꝛ demum p ſpiritũ ſanctum a beato Franciſco.et eum ſequentib⁹ inſpirata totius in ſe quaſi cõtinet teſtimoniũ trinitatis.hec eſt cui atteſtante Paulo.nemo debet decetero eſſe moleſtus.quã chaſtus paſſionis ſue

ſtigmatibus confirmauit volens inſtitutorē ipſius
paſſiōis ſue ſignis notabiliter inſigniri. hec ille. Cu
ius declaratio cum ſit firma ⁊ certa. vtpote a ſpiri-
tuſancto emanata a q̄ regulabat̄ ſacrū concilium vie
nenſe. in q̄ fuit declarata pleniſſime qd̄ errare non
potuit circa predicta. cū ptineant ad fidē ⁊ bonos
mores. xxiiij. q. v. a recta. iō tutiſſimū eſt in. d. reli-
gione viuere vbi nō opinionibus hoīm viuit̄ aut
doctoꝝ. ſ; ſancti ſpūs declaracōne. et q̄libet alius re
ligioſus timoratus ex eius declaratōe poterit ſcire
quō ſuā debeat intelligere pfeſſionē ⁊ ad q̄ teneat̄
de pcepto vel ne. Dicit ergo tex. cle. exiui. de v̄. ſig.
edite in. d. concilio declaramus et dicimus q̄ frēs
minores nō ſolū ad tria vota nude et abſolute ac-
cepta ex pfeſſione ſue regule obligant̄. ſ; etiā tenēt̄
ad oīa implenda q̄ ſunt ptinentia ad hec tria q̄ re-
gula ipſa ponit. Nā ſi ad hec tria p̄ciſe et nude tm̄
pmittentes ſe ſeruare regulā viuendo in obedien-
tia caſtitate et ſine pprio. et nō etiā ad oīa ptenta in
regula q̄ hec tria modificāt artarent̄ p nihilo et va
ne pferrent̄ hec v̄ba. Promitto ſemp hanc regu-
lam obſeruare. ex quo ex his v̄bis nulla obligatio
naſceretur. Nec tn̄ putandū eſt q̄ be. franciſcus
pfeſſores huius regule q̄tum ad oīa contenta i re
gula modicātia tria vota. ſeu ad alia i ipſa expreſſe
intenderit equaliter eſſe obligatos. quin potius ap
te diſcreuit. q̄ quo ad quedam ipſorum ex vi verbi
trangreſſio eſt mortalis. ⁊ quo ad quedā alia non
cum ad quedā ipſoꝝ verbū apponat precepti. vel
eq̄pollentis eidē. ⁊ quo ad quedā alia nō. Item q̄
p̄ter ea q̄ expreſſe v̄bo p̄cepti ac exortatōis ſeu mo-
nitionis ponūtur in regula nō nulla v̄bo impatiui
modi negatiue vel affirmatiue apposito inſerūtur
hactenus extitit dubitatū. an tenerent̄ ad iſta vt
ad hn̄tia vim precepti dicimus q̄ licet fratres non
ad oīm q̄ ſub v̄bis impatiui modi ponūtur in re-
gula ſicut ad preceptoꝝ ſeu preceptis equipollētiū
obſeruantiā tenēatur. Expedit tn̄ ipſis fratrib; ad
obſeruandū puritatē regule ⁊ rigorē quo ad ea. ſi-
cut ad equipolentia p̄ceptis ſe nouerint obligatos
q̄ hic inferius annotant̄. Vt autē hec q̄ videri pn̄t
equipolentia preceptis ex vi v̄bi. vl' ſaltē rōne ma-
terie de qua agit̄. ſeu ex vtroq; ſub compendio ha-
beant̄. Declaram⁹ q̄ illud qd̄ ponitur in regula de
nō habendo plures tunicas q̄ vnā cum caputio.
aliā ſine caputio. Item de nō portādis calciamētis
⁊ de nō eq̄tando extra caſum neceſſitatis. Item q̄
frēs vilib; induant̄. Item q̄ ieiunare a feſto oīm
ſanctoꝝ vſq; ad natiuitatē dn̄i. ⁊ in ſextis ferijs te-
neant̄. Item q̄ clerici faciant diuinū officiū ſm or-
dinē romane eccleſie. Item q̄ miniſtri ⁊ cuſtodes
p neceſſitatib; infirmoꝝ. ⁊ fratribus induendis ſo
licitam curā gerant. Item q̄ ſi quis in infirmitatē
ceciderit alij fratres debent ei ſeruire. Item q̄ frēs
nō predicent in ep̄atu alicui⁹ ep̄i. cum ab eo illis fu
erit cōtradictū. Item q̄ nullus audeat pplō peni-
tus p̄dicare niſi a generali miniſtro. vel alijs quib;
id cōpetit fuerit examinatus ⁊ approbatus ⁊ ad hoc i-
ſtitutus. Itē q̄ frēs qui cognoſcerēt ſe non poſſe re
gulā ſpūaliter obſeruare debeant ⁊ poſſint ad ſuos
miniſtros recurrere. Item q̄ oīa q̄ ponūt̄ in regu-
la ad formā habitus tam nouicioꝝ q̄ profeſſorum
nec nō ad receptōnis modū ad pfeſſionē ſpectātia
niſi recipientib; quo ad habitum nouicioꝝ ſicut di
cit regula ſm deū aliter videat̄. hec inquā oīa ſunt
a fratribus tanq; obligatoria obſeruāda. Itē ordo
cōiter ſenſit tenet ⁊ tenuit ab antiquo q̄ vbicunq;
ponit̄ in regula hoc v̄bū teneant̄ obtinet vim pre-
cepti ⁊ obſeruari d; a fratribus ſicut tale. hoc in. d.
cle. ex q̄b; oīb; patet nihil fore ſpāle in hac expōne
magis q̄ in alijs. niſi hoc vltimū qd̄ dicit de verbo
teneant̄. ſed verba ipſa ex ſua natura ſic important
vel rōne materie. vel rōne vtriuſq;. Regula. b. ba-
ſilij. ſm q̄ inueni hab; ſolum iſta vltra tria vota. ſ.
Abſtinentiā a carnibus. Ieiuniū ab exaltatōe ſan-
cte crucis. vſq; ad paſcha exceptis dn̄icis. ſilentiū
de nocte. modū officij. q̄ comedant in cōi refecto-
rio. legant in menſa vacent lectōni ⁊ labori manuū
ne ſint ocioſi. q̄ vtrum ſint precepta vel ne. nō inue
ni ab aliquo declaratū. ſ; p precedentia poſſent de-
clarari. Regula. b. Aug. iudicio meo indigeret pa
pali declaratōe. Nam Henri. de gandauo in. vj.
quol'. q. xvij. ⁊ q̄dā alij tenent q̄ oīa q̄ in ipſa ſunt
cadūt de precepto pp̄ter v̄bum q̄ ponit Auguſ. in
prin. dicēs. Hec ſunt q̄ vt obſeruetis precipimus.
Alij dicūt cōtrariū. quoꝝ opinio videtur mihi ve-
rior ⁊ benignior. q̄ ſicut in ſacra ſcriptura quedā
ſunt q̄ hn̄t modū ⁊ intētionē precepti. vt illud hoc
eſt preceptū meū vt diligatis inuicē. Io. xv. q̄dam
que hn̄t preceptū in intentione ſ; non in mō. vt il-
lud Exo. xx. Non furtū facies. Ita ſunt quedā q̄
habēt modū precepti. ſ; non intentionem. vt illud
Mar. vij. p̄cepit eis ne cui dicerent. q̄ ex hoc non
obligabat ad mortale eos ſi p̄dicaſſent miraculū.
Sic fatendū ē de regula. b. Aug. Iō exponerē eam
ſm q̄ ſacrū pciliū expoſuit regulā. b. Franci. impro
priando verbū precipimus rōe materie. ſicut ⁊ im
propriant̄ verba modi impatiui pp̄ter materiā. in
d. reglā minoꝝ. Regula. b. Bn̄dicti ſilr̄ indigeret
declaratione papali alijs plura precepta alijs pau-
ciora ponētib;. tn̄ ego ſm declaratōnē regule mino
rū ita exponerē ei⁹ verba. De fratribus predicato-
rib; tenet Io. de neapoli. in. xiiij. quol'. q. xvj. q̄ te-
nent̄ ſeruare oīa contenta in regula. b. Aug. ⁊ i cō-
ſtitutionib; eoꝝ put ſunt in ea ⁊ in eis cōtenta. hoc
eſt precepta vt precepta. ⁊ conſilia vt pſilia. dato q̄
prelat⁹ nō precipiat nec mādet eis ſuare. Nec ob.
q̄ dicūt q̄dā q̄ nō pmittunt ſuare regulā ſ; obedi
re prelato ſm regulā ⁊ pſtōes. q̄ ſicut elect⁹ prelat⁹
licet nō pmiſerit tenet̄ tn̄ ſeruare ea q̄ ptinēt ad ſta
tū prelatoꝝ. ⁊ xpianus ea q̄ pertinēt ad ſtatū chri-
ſtianoꝝ ſic frater predicator eoipſo quo pfitet̄ ordi
nem predicatoꝝ ⁊ vult eſſe frater predicator pmit-
tit pn̄r ſeruare ſpectantia ad talē ordinē ſaltem taci
te ⁊ ſi nō expreſſe.

¶ Vtrū aūt obligent̄ ad mortale tranſgrediendo 28
quidā tenēt q̄ nō. nec etiā ad veniale ſed ſolum ad
penā niſi faciāt ex cōtēptu allegantes Tho. xxij. q.
clxxxvj. hoc dicentē ſm hoc eſt falſum. q̄ cōtrariū
tenet Io. de neap. vbi. ſ. vbi dixit q̄ trāſgreſſio ali-
cuiū a trib; votis eſt pctm̄ mortale vel pp̄ter p̄ceptū
factū a prelato oīten⁹ ſiue in reglā expreſſum. Itē

ſu prologo ꝯſtõnũ ipſoꝝ dĩ. Conſtitutões noſtre nõ obligãt nos ad culpã niſi ꝓpter preceptũ vl' ꝯtẽptũ. q̃ vbicũqꝫ interuenit preceptũ obligãtur. Vñ quicq̃d eſt cõtra votũ caſtitatis vel paupertatis aut preceptũ regule vel ꝯſtõnum certe eſt mortale. Et Tho. vbi ſupra. loquitur de preuaricatõne alioꝝ q̃ nõ ſunt de precepto in eoꝝ regula vel conſtõnibus ꝙ ſolũ obligãt ad penaꝫ. et ſic eſt veꝝ. Et melius et ſecurius ẽ in cõſtõnibus fratrũ minoꝝ ſub regulari vita degẽtiũ q̃ nõ obligãt eos ad aliquã culpã nec etiã penã. niſi ꝑ prelatos eis iponatur. et ſic liberaliſſima ꝯſciã viuũt. lꝫ hẽant mltas ꝯſtitutiones pro eoꝝ regulari vita ꝯſeruanda factas. Regula beate Clare hodie ꝑ declarationẽ Eugenij. iiij. habet. v. q̃ obligant ad mortale. Primũ obediẽtia. Secũdũ pauptas. Terciũ caſtitas. Quartũ electio abbatiſſe. Quintũ clauſura et ea q̃ pertinẽt neceſſario ad ꝑdicta. Ad alia vero nõ obligantur de precepto niſi eo mõ q̃ obligãtur vl' a deo vl' ab eccłia generaliter ſicut alij talis ſtat⁹. Aliaꝝ monachaꝝ non vidi regulas ideo pertranſeo qꝛ per predicta põt intelligi qñ obligant ad mortale vel non.

29 ¶ Vtrũ religioſi teneãtur de precepto obedire ꝑlato in oĩbꝰ. R. ꝙ aut prelat⁹ precipit aliq̃d qḋ ẽ ſm regulã aut infra aut ꝯ. aut ſupra regulã. Si prelat⁹ precipit qḋ ẽ ſm regulã ſic tenẽtur obedire nec dũ ſi ſunt ſm regulã explicite ſꝫ etiã implicite. vt ſunt obſequia cõitatis et negocia ordinis ꝓmouenda ſine quibus cõſeruari nõ poſſet ordo regularis obſeruantie. Item ea q̃ faciũt ad regule pleniorẽ obſuantiã. hec implicite ſunt ſm regulã. et in hoc cõcordãt cõiter doc. Si aũt precipiat pret' reglãm. vt q̃ i ipſa nõ ꝯtinẽtur nec ad cõtenta in ea expediunt vl' ordinãtur. vt leuare feſtucã vl' aliq̃d hmõi. ſic duplex ẽ opinio. vt dicit Pet. in. q. q̃dam de quol'. q̃dam dicũt ꝙ in grauioribꝰ nõ tenẽtur ſꝫ verius ẽ et cõius tenetur ꝙ nec in grauioribus nec i leuibꝰ q̃ ſunt ꝑter regulã tenẽt obedire qꝛ ad hoc nõ hũit animuꝫ obligãdi ſe. et facit ꝓ hoc qḋ no. Pan. in. c. lrãs. de re. ſpo. et in. c. ex lrĩs. de ſpon. et qḋ no. Inno. in. c. veniens. de iureiur. Si ãt ſunt ifra reglãm ſic tenẽtur vt reficẽ corp⁹ et hmõi. Si vero ſunt ꝯ reglãꝫ tũc diſtinguo. Aut ꝑlat⁹ põt i tali precepto regule vel ꝓhibitõne diſpẽſare ꝯ qḋ ꝑcipit ⁊ ſic ſi ex rõnabili cã mouetur ad id precipiẽdũ tenetur ſbditus eidẽ obedire q̃uis videatur ſbdito ꝙ ñ ſit rõnabil'. puta prelat⁹ precipit ꝙ frãgat ieiuniũ. qꝛ ꝓbabilr preſumit de eius debilitate q̃uis ſbdito videatur ꝙ ſit fortis. dꝫ i hoc iudiciũ ſuũ ſupponẽ iudicio prelati et ei obedire. qꝛ ſepe euenit vt alij magis perpẽdãt debilitatẽ alteri⁹ ex aſpectu q̃ ipſe q̃ hꝫ. ſiue ex inexperientia ſiue ex feruore. Aliqñ ſilr ſi dubiũ ſit an ſit ꝯ regulã vel an poſſit diſpẽſare tenetur obedire xxiij. q. j. quid culpatur. Si aũt ſit certũ ꝙ ẽ ꝯ regule preceptũ vel prohibitionẽ in qua nõ põt diſpenſare prelat⁹. vel ſi põt clarũ ẽ ꝙ nõ ex rõnabili cauſa illud ſic nõ ẽ ei obediendũ. ⁊ de hoc habes. ſ. Diſpenſatio. ꝙ ſi prelat⁹ precipiat ea q̃ ſunt ſupra regulã. ſic ſi ſunt ad cautelã peccati cõmittendi. vtputa prelat⁹ precipit vt ieiunet in pane ⁊ aqua qꝛ videt eum luxurioſum ſic nõ tenetur obedire. niſi qñ veriſilr videt non poſſe aliter euitare pctm̃. Si vero ſunt q̃ precipiũtur in penã peccati cõmiſſi ſic tenet c. cũ dilecta. ⁊ c. qm̃. de ſimo. Si aũt ſunt i augmentũ meriti. vt recipe martiriũ ⁊ hmõi. ſic nõ tenetur obedire. ⁊ ſic loq̃tur. c. digeſta. lxxiiij. di. vbi dr̃ non poſſe iudici ſtrictiorẽ vitã aliquibꝰ quod veriſſimũ credo qñ ſolus prelatus hoc precipit. Sed ſi maior ꝑs faceret ſtatutũ artãs ad ſtrictiorẽ vitaꝫ. ſic tenet Inno. vt refert Pa. ⁊ ſeq̃tur in. c. ſuꝑ eo. de regula. ꝙ oẽs obligẽtur. Sed ego dubito de hoc ⁊ potius teneo ꝯtrariũ. qꝛ hec auſteritas maior q̃ regula cõcernit oẽs de religione vt ſingulos non vt vniuerſos. ⁊ ſic requirit ꝯſenſus oim. facit regla. Qḋ oẽs tangit. li. vj. ⁊ qḋ obijcitur. de. c. piculoſo. de ſta. reg. li. vj. põt dici illud non debẽ dici ſupra regulaꝫ. ſed ſm regulã. ⁊ ibi modus conuerſandi taxat' ſm naturã rei. vt dicit ibi Io. mo. ⁊ Archi. cum non deceat mulieres euagari. c. mulieres. de iudi. li. vj. ⁊ ſm prefatam diſtinctionẽ potes reducere ad cõcordiã quod no. Ber. in. c. relatũ. ne cle. vel mo. ⁊ Io. an. in. d. regula qḋ oẽs. ⁊ Pa. in. d. c. ſuꝑ eo. ⁊. s. Bo. in. ij. di. vlti. q. vlti. ⁊ Alex. i. iij. ꝑte ſumme. ⁊ Tho. xxij. q. ciiij.

¶ Vtrum omnis inobedientia ſit peccatum mortale. vide. ſ. Inobedientia. 30

¶ Vtrum religioſus magis teneat' obedire patri 31
carnali neceſſitateꝫ patienti ⁊ requirenti q̃ prelato ſuo ꝯtrariũ imperanti. R. ꝙ qḋ hꝫ varietatẽ inter doct. Rica. tenet ꝙ religioſi magis tenent' patri carnali q̃ prelato in his q̃ ꝑtinẽt ad neceſſitatẽ illius precepti. Honora prẽm tuũ. qꝛ ſic tenentur de iure nature ⁊ diuino a q̃ precepto nulla profeſſio abſoluit. qꝛ ꝯſilia obſuant' vt perfecti⁹ precepta impleãt'. Hoc idẽ tenet Henri. de Gandauo in. vj. quol'. q. xviij. ꝙ tenẽtur ad neceſſitatẽ vite nãlis parẽtum. ⁊ ꝙ ꝑceptum de honore ẽ per ſe ⁊ obligatio voti religionis ẽ per accidẽs ⁊ qḋ ẽ per ſe nõ dꝫ ſolui ꝑ illud qḋ eſt per accidẽs. In alijs aũt in quibꝰ nõ obligãtur ex prefato ꝑcepto. Honora prẽm tuũ dicit ꝙ magis tenet' prelato ſpũali q̃ prĩ. Alex. vero vbi. ſ. dicit ꝙ illa q̃ põt religioſus ſine detrimẽto regularis ordinis ſolũmodo teneat' prĩ exhibere. ſicut orare cõſulere honorare. Alia aũt ſicut ẽ ſubuenire eius neceſſitatibꝰ cũ nihil habeat nõ tenet'. ⁊ ſic videtur tenere ꝙ poti⁹ prelato ſit obediendũ. Sed mihi vr̃ dicendũ vt colligo ex Nicolao de lyra. Math. xv. ꝙ aut pr̃ erat in tali neceſſitate anteq̃ filius ingrederet' religioneꝫ. ⁊ ſic dico ꝙ magis tenetur prĩ vel matri in tali neceſſitate ſubuenire q̃ prelato ꝑcipiẽti ꝯtrariũ. rõ qꝛ actio ex ꝯtractu vel quaſi cõtra aliquẽ cõpetens nõ extiguit' per religiõis ingreſſum. Aut ſi extinguit'. vt volũt quidã doc. qꝛ ꝓ mortuo habet'. vt. C. de epi. ⁊ cleri. l. deo nobis. §. hoc ⁊ cognitum. tñ ſm eos ex edicto de capitis diminutõe reſtituitur. l. tutelas. §. Iniuriarũ. ff. de capi. dimi. vñ dicunt doc. ꝙ poſt ingreſſum poterit exactione ſeu obligatõe qua prius tenebat' cõueniri. ſꝫ per abbatem vel ſindicũ rñdebit. vt. C. de epiſ. ⁊ cle. aut'. cã q̃ cũ monacho. ⁊ no. in autẽ. de mona. in princ. ⁊ in auten. de ſanctis epi. §. prouidere ergo multo fortius ex obligatõne ꝑcepti diuini. immo etiã de iure

poſitiuo tñ tenetur fili⁹ prī q̄ p̄ pōt eū vědere ꝑ
neceſſitate famis.l.ij.C.d pa.qui.fi.di.tenetur etiā
ad alimēta.l.filia.C.de pa.ptāte. etiā ſi p̄ ſit relega
tus ꝓpter inceſtuoſas nuptias. vt in autē.de ince.ꝛ
nepha.nup.ꝗ nō dꝫ ꝑuari iure ſuo ſine cā.vt̄ no.in
c.ſatis peruerſuꝫ.lvj.diſ.ꝛ in.c.vlti.xix.q.vlti.facit
optie tex.xxx.di.c.ſi q̄ filij.immo videtur q̄ ſi ex in
greſſu ſit inhabilis ad prī ſubueniendū q̄ monaſte
riū teneatur qꝛ mōaſteriuꝫ ē loco heredis ꝛ filij in
gredientis.vt in autē.de ſan.epi.§.ꝫ hoc pn̄ti.de ꝑ
ba.in pn̄tia.in fi.ꝛ lex dicit q̄ heredes licꝫ extranei
tenētur preſtare alimēta.ar.l.ſi q̄s a liberis.§.item
reſcriptū.ff.de libe.agno.ꝗ ꝛc̄.Aut p̄ ꝛ mr̄ nō erāt
in tali neceſſitate q̄ fili⁹ teneretur ei ſubuenire ſed
poſt ingreſſum in talē neceſſitatē deuenit ꝛ ſic dico
q̄ n̄ poterit ei ſbuenire ꝯdicēte iperio prelati.qꝛ iaꝫ
ē ei obligat⁹ per votū ꝛ ſic deo.ꝛ ſic maiori vinclō li
gatur prelato q̄̄ prī.qꝛ preceptū de obſuatōe voti ē
de ꝑma tabula.de honore parentū ē de ſcd̄a.Itē pmū
ē negatiuū.ſcd̄m affirmatiuū.ꝗ magis ſtringit ꝓte
rea ſemel deo dicata nō pn̄t ꝯ volūtatē ipſius vſur
pari.facit regula ſemel.de re.iur.li.vj.Naꝫ religio
ſus abdicauit a ſe nedū tēporalia.ꝫ ꝛ ꝓpriuꝫ velle.
xx.q.vlti.ſtatuim⁹.xij.q.ij.non dicatis.ff.de regu.
iur.l.velle.nō creditur.ꝗ nō aſtringitur niſi ei i cu
ius manu ſuū velle poſuit.qꝛ inanis ē actio quā ex
cludit inopia debitoris.l.nam is.ff.de dolo ꝛ impoſ
ſibiliū nulla obligatio.ff.de reg.iur.Nec ob.q̄ pre
ceptū diuinū erat aū ingreſſum.qꝛ lꝫ eēt nō tn̄ obli
gatio.qꝛ cuꝫ ſit affirmatiuū nō obligat niſi pro loco
ꝛ tēpore.ꝛ iō cū n̄ eēt tūc obligatus nō poterit tene
re poſtea.regula factū legitime.de reg.iur.li.vj.ſi
cut ſi diſpenſaſſet bona ſua pauperibꝫ prē nō indi
gēte nō poſſet repetere lꝫ poſtea veniret ad neceſſi
tatē.Ad ea tn̄ q̄ ꝑt exhibere.ſ.q̄ ꝑmittūtur a p̄latis
bn̄ teneret̄ ingr̄ſū pōt ſine regularis obſuātie detri
mento ſic orare ꝯſolari.ꝛ hmōi.vt dicit Alexan.

32 ¶ Quid de ingrediēte religionē alicui⁹ monaſterij
in quo nō ſeruat̄ regula.puta comedūtur carnes i
monaſterio.s.Bn̄dicti vl' tangūtur ꝛ recipiūt̄ pe
cunie i monaſterio.s.Franciſci.ꝛ hmōi.ꝛ ſic ꝓfite
tur ſm̄ cōſuetudinē quā inuenit? R.Alex.q̄ nō ex
cuſatur qꝛ q̄ ꝓfitet̄ reglām ꝓfitet̄ nō ꝯſuetudinem
Et iō nō excuſat̄ ſi regulā nō obſuat.xx.q.iij.cōſti
tuit.q̄ metus cā.cū dilectus.ꝛ.c.fi.ꝛ ſi dicas q̄ ne
mo obligatur niſi ad id ad qō ſe obligare intēdit?
R.q̄ hoc veꝝ ē explicite.ꝫ implicite non.qꝛ q̄ vult
ꝑncipale puta eſſe frater minor vult ꝛ acceſſoriuum.
ſcꝫ obligationē ad precepta regule minoꝝ licet hoc
nō intēdat.ꝛ de hoc ē caſus rotūdus in.c.ex pte.de
regula.Nā ex quo habitū religionis detulerūt qui
ꝓfeſſis datur.ꝛ alia fecerūt q̄ profeſſis ꝯuenūt.ꝓ
feſſionē tacitā ad minus fecerūt ꝛ ſic ſi nō illi religi
oni ſaltē alteri in genē ſunt obligati ꝛ obſeruationi
contētoꝝ in ea.ꝛ hoc tene lꝫ Pa.in.c.ſup eo.de re
gula.aliē teneat.Sꝫ pro ꝑma opi.ē Innoc.ꝛ Io.
in.d.c.ſuper eo.ꝛ Pan.poſſet intelligi qn̄ talis erat
ſimplex nec ſciuit nec potuit ſcire obligationē reglē
ſolū credidit q̄ ad illa obligaret ſm̄ q̄ viuebant.qꝛ
credo q̄ talis poſſet aliā religionē licet laxiorē intra
reꝫ ſi ibi vult manere tenetur ſm̄ regulam viuere.

niſi ex aliqua rationabili cauſa poſſet preſumi q̄ ali
quod preceptorum non ſeruatur quia ſic etiā excu
ſaretur vt.ſ.dixi Monachus.§.ij.

¶ Vtrū religioſus aſſumpt⁹ ad aliquā dignitatē 33
puta epatū vel etiā inferiorē teneatur ad regule ob
ſeruātiaꝫ? R.q̄ ſic ad oīa q̄ facē pōt ſine preiudicio
prelationis vel officij ſibi impoſiti.vt notat.Tho.
xxij.q.clxxxv.ꝛ vide.ſ.monach⁹.§.vij.

¶ Vtꝝ religioſus poſſit tranſire ad aliā religionē? 34
Rn̄.colligendo dicta docto.q̄ aut eſt laxior ad quā
tranſire vult ꝛ ſi in ſua religione nō ſeruatur reglā.
tunc poterit ad laxiorem tranſire ſm̄ Innoc.ꝛ Pa.
in.c.ſane.de regula.Qō ego limito ſm̄ Io.an.ꝛ bn̄
verum qn̄ nō eſt in prouincia aliud monaſterium
eiuſdē religionis ad qō nō poſſit trāſire vel i quod
poſſit intrare.nec eſt ſpes reformatōis monaſterij
ſui.Si vō in ſuo monaſterio ſeruat̄ regula.tūc nō
poteſt ad laxiorē tranſire ſine licētiā pape ſine cā le
gitima.ꝫ cū ei⁹ licentia ſicſi etiā nō ſubeſt cā legiti
ma ſm̄ glo.in.c.cum ſingula.de preben.li.vj.quaꝫ
glo.credo verā q̄ ad eccliam militantē.ꝫ nō quo ad
deū.ar.coꝝ q̄ no.in.c.nō eſt voti.de voto.q̄ ſi cau
ſa ſubeſt.ſic tenet Inno.ꝛ ſeqtur Pa.in.c.non ē du
biū.de regula.q̄ epūs poteſt diſpēſare.ar.c.nō me
diocriter.de conſe.di.v.do.An.in.d.c.nō ē dubiū.
tenet q̄ ſi cā ē vrgēs poteſt epus.ꝫ ſi cā nō indiget
tali celeritate recurrendū eſt ad papā.Sꝫ ego dico
q̄ cōſiderandū eſt an religioſus talis ſit exemptus
vt cōiter ſunt ꝛ ſic epūs non poterit diſpēſare cū nul
lam auctatem hēat ſuper ipm ꝫ diſpēſabit prelat⁹
ſuus qui loco epi preeſt illi religioni.ſm̄ glo.i.d.c.
non dubiū.Aut ſi talē non hꝫ recurret ad papam.
Si vō non ſit exempt⁹.ſic credo verā opi.Innoc.
Et.d.Anto.loquit̄ de conſilio facit pro hoc.c.non
cogātur.xlj.di.Et de cā legitima erit debilitas cor
poris aut delicata cōplexio ꝛ hmōi.aut religio ad
quā vult trāſire ē eqlis ſue.ꝛ ſic ſine cauſa pōt de li
centia pape ſolūmodo etiā quo ad deū.Si autēꝫ cā
ſubeſt.ſic poterit epūs aut ꝓprius prelatus cū ꝯſen
ſu capli diſpēſare ſm̄ glo.in.d.c.nō ē nobis dubiū
facit.d.c.ſtatuimus.xij.q.ij.ſine exceptōne.aut reli
gio ad quā trāſire vult eſt ſtrictior tunc requiritur.
Primo q̄ non tranſeat ex temeritate.aut leuitate.
vl' odio ꝑoris prelati.ꝫ ex zelo melioris vite ꝛ ſi ē ꝯ
trarietas inter prelatū ꝛ ſubditum in hoc ſic iudi
cium ſuperioris amboꝝ requirendum eſt ꝛ ad cuꝫ
poteſt ſubditus appellare.Scd̄o reqrit̄ q̄ non ſo
lū religio ſit ſtrictior ꝫ q̄ actualiter artius ibi viua
tur.qꝛ licet eēt ſtrictior ſi tn̄ ibi laxius viueret̄ non li
ceret etiam ſi ex diſpenſatione laxius viuunt.facit
c.ſane.de regula.Nam tranſitus eſt permiſſus vt
quis ducat artiorē vitā qꝛ ꝑſumitur mot⁹ ſpūſſan
cti.vt in.c.licet.de regula.ꝛ.xx.q.iiij.c.j.q̄ rō ceſſat.
qn̄ in ſuo monaſterio viuitur ſtrictius reſpectu re
gule ꝛ conſtitutionum q̄̄ in eo ad qō vult tranſire.
Vn̄ Gulie.naſo.in.d.c.ſane.dicit q̄ licet regula.b.
Benedicti ſit artior q̄̄ regula be.Augu.tamen fra
tres predicatores qui regulā be.Augu.ꝓfitent̄ tn̄
ſe artauerūt ꝑ cōſtōnes ſuas q̄ eorum religio ē ar
tior q̄̄ illa monachoꝝ.ꝛ ꝓpterea dicit q̄ nō effugi
unt apoſtaſiā tranſeūtes ad.d.regulam monacho

rū. Ideo dicit Jo.an. in.d.c.ſane.ꝙ iura nō ꝑmittūt tranſitū reſpectu melioris religionis. ſeu maioris vel reſpectu finis. vtputa.quia fructuoſior. aut alio mō.ꝫ ſoluꝫ reſpectu artioris vite.ꝛ qꝛ ibi viuiť ſtrictius. vt in.d.c.licet. Tercio requiritur ꝙ petat licentiam. vt in.d.c.licet.ꝛ iſtis concurrentibꝫ poterit tranſire ꝗuis licentia non obtineatur etiā ſi primū monaſteriū eēt ꝑuilegiatū q̄ ad hoc.vt q̄s non poſſet tranſire ad artiorē. Addit Inno.iiij. ſi por religio non incurrit grauem iacturam vel infamiam ex tali tranſitu.quia ſi incurrit nō licet.arg.c.licet de regula.xj.q.iij.ſi quis vo. Aduerte hic ꝙ ſi frať minor transferatur ad alium ſtatum per papaꝫ.puta. ad ep̄atum vel ad aliā religionē ꝙ tunc bona alteri iam queſita non recuperat. vt. C.de ſen.pa.l.ij.ꝛ l.tutor. Si vo non ſunt alteri queſita puta qꝛ nondū ſunt mortui eius parentes quibꝫ debet ſuccedere ſic ſuccedet ſi illi q̄ ſunt in ſtatu ad quē tranſlatꝰ ē poſſunt ſuccedere qꝛ reſtituitur ad oīa ꝑ talē trāſlationeꝫ. vt in.l.j.C.de ſen.pa.ꝛ.l.j.§. qui mortis.ff. ad tertul'. Secus ſi transferretur per aliū modū. puta. propter demerita ſua ꝛ hmōi. vt in.d.l.j.ꝛ.d.§. qui mortis.

55 ¶ Sed a quo dꝫ peti licentia: Rñ.ꝙ q̄ ad religioſos dꝫ peti a ſuo p̄lato ordinario. puta in ordine minorū a cuſtode vel miniſtro. In ordine predicatorū a prouinciali. In monachis ab abbate ꝛ hmōi. Quo ad epōs requiritur licentia obtenta a papa. vt.s.dixi quo ad p̄latos inferiores ep̄is ſi nō ſunt immediate ſub papa ſufficit petita ab ep̄o ſuo. licet nō obtineať ſm Jo.an. in mercurialibꝫ in regula cuꝫ non ſtat.lib.vj. Qui vo ſubſunt immediate pape nō pñt ipſo denegāte.ꝫ eo non rñdēte pñt. Similiter clericus teneť petē licentiā ab ep̄o ſi eccl'ia grauiter leditur aliter etiā ſine licētia poterit ſm Innoc. Sed aduerte ꝙ ſi prelatus dicit velle habere conſilium ſic tenetur expectare debito tempore. al's non Item iſta licētia dꝫ peti an̄ factuꝫ. ſm Pa.in.d.c.licet. Ad ep̄tum vo ſi ē electus pōt licentiare p̄latus non requiſito capitulo.c.ſi religioſus.de elec.li.vj.ꝫ non ante electionem.

56 ¶ Vtruꝫ alter' tranſiēs ad aliam religionem ꝗ̄ vt dictū eſt licere ſit apoſtata: R. Pan.in.d.c.ſane.ꝙ nō apoſtaſia maiori. de qua in.c.ſi.de apoſta. Sed qñ efficiť apoſtata apoſtaſia minori.qꝛ certuꝫ eſt ꝙ retrocedit. Ex quo no.itellectum ſingularē.ad.c.ij. ne cle.vl' mo.li.vj.ꝙ dimittens habitū pure incurrit excōicationem cum ſit ꝓprie apoſtata. Sed aſſumens habitū alterius religionis etiam latioris nō incurrit excōicationem. Hoc ſenſit Joh.an.ibidē in nouella.quia tex.ibi ſentit in eo qui facit cā euagationis qui ceſſat' in eo qui intrat aliā religionem ꝛ pro hoc vide bonū tex.iuncta glo.in.c.ex parte.d tem.or.ꝛ hoc etiā ſequitur Pa.in.d.c.ſane. Aduerte tamē hic ꝙ recedens a religione lege permittēte recupat oīa bona ſua indiſtincte.c.ꝙ a te.de cleri. coniu.ꝛ.c.ex tranſmiſſa.de renū.al's non de' quo dicit.j.§.xliiij.

57 ¶ Vtrū religioſus poſſit aſſumi ad bñficia ſimplicia: R. Pano.in.c.ſup eo.de regula.ꝙ nō etiā cum diſpēſatōe.ꝛ facit iſte text.d.c.ſup eo.ꝛ vide glo. in c.quorundā.lxxiiij.di.q̄ dicit monachum nō poſſe habere canonicatū in eccleſia ſeculari licet poſſit ibi eſſe ep̄us. vt in.c.vno.xviij.q.j.ꝛ hoc ē ꝓpter bonū cure que cā ceſſat in beneficijs ſimplicibꝫ. vt no.i.c. quod dei timorem.de ſta.mo. vide.s. Diſpenſatio. ꝛ dic vt ibi.§.iij.

¶ Vtrum religioſus de ordine mendicantiū tranſiens ad ordinē nō mendicantiū etiaꝫ auctate ap'lica poſſit aſſumi ad dignitates in illo ordine ad quē tranſiuit: R.ꝙ nō. nec ad prioratus adminiſtrationes. nec ad quecunqꝫ officia etiā tanq̄ vicarius ſeu miniſter ſiue tanq̄ locum alioꝝ tenēs. nec animaꝝ curam aut regimē poteſt ꝑ ſe aut pro alijs exercere ꝛ q̄cquid ꝯtrariū fuerit attentatū irritū ē ipſo iure cle. vt ꝓfeſſores.de regula. 58

¶ De voto religionis hēs.j.votū.iij.§.viij. 59

¶ Quid tenētur facere monachi qui ex redditibus quos percipiūt tenētur ad curā animaꝝ qñ vident abbatem negligere dictam curā: R.ſm.s.Tho.in quoli.ꝙ debēt ſupplicare abbati vt prouideat.ꝛ ſi non vult debent appellare contra eum ſicut cōtra aduerſarium veritatis.ꝛ nulli conſulenduꝫ eſt vt i tali monaſterio ingrediať. 40

¶ Vtruꝫ religioſus qui prius emiſerat votum de artiori religione ꝛ tñ intrauit latiorē ſit abſolutus a voto: Rñ.ꝙ ſic. vt.in.c. qui poſt. de regula.lib.vj. Debet tñ penitere de voto nō adimpleto vt ibideꝫ. De alijs vo votis quō cōmutanť in votum religionis. vide votū.iiij.in pn. 41

¶ Vtrū religioſus eiectus vl' fugitiuus qui nō poteſt impetrare recōciliationē ſm formā.c.ſi. de regula.poſſit trāſire ad religionē latioreꝫ: Rñ.ꝙ non ſi pōt inuenire in ꝓuincia monaſteriū ſue religionis q̄d velit eū recipe.ꝙ ſi nō pōt poterit intrare latiorem cū licētia ſui p̄lati ſi pōt hr̄e.al's poterit viuere alio mō regulariter ꝛ dꝫ ſm Ray. 42

¶ Sed quis dr̄ fugitiuus: Rñ. Pa.in.c.ſi.de regula.ſm Jo.an. Ille qui morať extra monaſterium ꝛ celat ſe abbati.facit.l.q̄d ſit fugitiuus.ff.de edi.edic. Vñ eo ip̄o ꝙ recedit a monaſterio ꝛ nō ſubeſt obedientie p̄lati apoſtata eſt. vt no. Inno.in.c.ſi.de renū.de hoc.s.apoſtaſia. 43

¶ Quid erit de bonis q̄ religioſus cōtulit mōaſterio qñ vadit ad aliā religionē: Rñ.ꝙ ſi exiit cū licētia ſic vſufructus illaruꝫ reꝝ erit monaſterij ad q̄d tranſit donec ibi vixerit ſolūmō tex.ē.cū glo.xvj.q. vj.de lapſis.xxvij.q.j.ſi quis rapuerit ſm Ho. Si vo vadit in caſu nō ꝯceſſo ſic nō recuperat. immo abbas pōt eū vēdicare cū oībꝫ bonis.c.abbates. xviij.q.ij.de hoc vide.s. Monaſteriū.§.vj. 44

¶ Quid efficit religio: Rñ.ꝙ hoīem ad deū ꝓprie ꝯducit ſi mō religioſus ſequať regularē obſuantiā ita ꝙ meliores inueniri non pñt eis. vt ait Aug.in c.quantūlibet.xxxvij.di. 45

¶ Vtrū tollat ꝑ ipſius ingreſſum oīm peccatoruꝫ penam: Rñ.ꝙ ſic.pꝫ ꝙ ſi milia miliū ducatoruꝫ in elemoſinis darenť ab aliquo cēſereť merito ab oīm peccatorum pena liber.iuxta illud Dañ.v. peccata tua elemoſinis redime multomagis in ingreſſu religionis vbi homo ex toto ſe offert deo q̄ valet plus q̄ milia miliū ducatorum. Item ſi per pniam ꝑ ꝛ 46

mereꝛ oim pctōꝝ remiſſionē. de pe. di. vij. in fi. er-
go multo magis cū excēdat omne gen⁹ ſatiſfactōnis
⁊ publice pnie. vt ptꝫ. xxxiij. q. ij. admonē. hoc ſatis
pꝫ per gl. in. c. ſcripture. de voto ⁊ de pe. diſ. j. §. hijs
auctoritatibus. vbi cōcluditur ꝙ nulla pnia tali in
gredienti eſt danda immo ſi papa impoſuiſſet ei ꝙ
ieiunaret aut ꝙ iret romā in peregrinationē aut in
hierlm ⁊ ꝯmutat eam in ingreſſum religionis ē ab
ſolut⁹. c. qui bona agūt. xvij. q. j. facit ad hoc autē.
de mo. in prin. vbi dꝛ omnē q̄dē eius humanā ma-
culā detergat. Idē legitur i vitiſpatrū ꝙ ꝯſequitur
eā grām quaꝫ baptiſati. Iſtud ſequiꝛ Tho. xxij. q.
vlt. ⁊ glorioſus Bernardinus de ſenis in ſuo qua
drageſimali ⁊. s. Ber. in li. de precepto ⁊ diſpen. c.
xxxx. dicit ꝙ religio amatores ſuos angelis ſimiles
facit diſſimiles hominibꝫ. immo diuinam in homi
ne reformat imaginem configurās nos xp̄o adin-
ſtar baptiſmi. hec ille.

47 ¶ Utrum eripiat a pr̄ia ptāte? Rn̄. ꝙ ſic. vt no. in
auꝛ. ingreſſi. ⁊ in autē. ſi qua mulier. C. de ſa. ſanc.
ec. ⁊. c. cū ſimus. de regula. tex eſt cū glo. xix. q. ij. c. j.
ſequitur Bar. ⁊ glo. in. l. ſi ex cā. §. papinianus. ff.
de minoribꝫ. ⁊ Feder. conſilio. xxxiiij. ⁊ Albri. in. d.
autē. ſi mō pubes eſt.

48 ¶ Utrum tollat irregularitateꝫ. vide. s. Irregula-
ritas. ij.

49 ¶ Utrū pr̄e intrante monaſteriū filius poſſit pete-
re legitimā? R. ſm Bar. in. d. auꝛ. ſi q̄ mulier poſi-
ta. xix. q. vlt. ꝙ nō de ſubtilitate iuris qꝛ legitima nō
debeꝛ niſi poſt mortē naturalē pr̄is. l. j. §. ſi impube
ri. ff. de colla. bo. Sed de eq̄tate canonica dico cum
Bald. in. d. auꝛ. ſi qua mulier. ꝙ poterit petere ne
habeat poſtulare alimēta a monaſterio ⁊ placet.

50 ¶ Quid de peculio aduētitio filij cui⁹ vſufructus
ē pr̄is qñ pr̄ ingrediꝛ religionē? R. ſm Bar. i auꝛ.
idē eſt. C. de bo. qꝫ li. ꝙ exquo pr̄ia ptās ſoluitur ex
facto pr̄is remanebit ſolum medietas. d. vſufruct⁹
apud pr̄em. l. cum oportet. §. cum aūt. C. de. bo. qꝫ
libe. ⁊ ſic ad monaſteriū in qd̄ pr̄ eſt ingreſſus. glo.
in. d. auꝛ. idē eſt. tenet ꝙ nō finitur. Mar. vero tenet
ꝙ ex toto finitur. ⁊ dicit ita fuiſſe deciſum. Bono-
nie in facto. ⁊ ad glo. R. ꝙ loquiꝛ de vſufructu quē
habet pr̄ in alijs bonis que nō ſunt filioꝝ ſꝫ opinio
Bar. vꝛ magis equa.

51 ¶ Utrū bona ingredientis ſint monaſterij? R. ꝙ
ſic ipſo iure. auꝛ. ingreſſi. C. de ſa. ſan. ec. c. qꝛ ingre-
dientibꝫ. xix. q. iij. nec abuſus aliq̄rū partiū qui ſibi
vſurpant talia pōt valere nec inducere p̄ſcriptōem
cū in rebus inuaſis aut furtiuis nō currat. vt. s̄. pre
ſcriptio. §. ix. Item trāſeunt feuda. de quo dic vt. s̄.
feudū. §. x. Reſeruabitur tn̄ legitima deſcendenti-
bus. xix. q. iij. c. fi. ⁊ idem vꝛ in aſcēdentibꝫ. qꝛ eque
ſuccedūt illis non extantibus.

52 ¶ Utrum vſufructus amittaꝛ ex ingreſſu? R. ſm
Inno. i. d. c. i pn̄tia. ꝙ nō ſꝫ durat donec viuat hoc
idē ſeq̄tur glo. ⁊ Albri. i autē igreſſi. C. de ſa. ſan. ec.
Hoc limitant aliqui verū qñ monaſteriū pōt habe
re ꝓpriū in cōi aliter nō ſm glo.

53 ¶ Utrū emphitheoſis ſilr̄ trāſeat ad monaſteriuꝫ?
R. ſm Albri. in. d. autē. igreſſi. ꝙ ſic. ar. l. peto. §. j.
ff. de. leg. ij. Odofre. tn̄ ibidē limitat verū niſi emphi
theoſim haberet ab alia eccleſia. qꝛ tūc eſſet i optōe
eccleſie an vellet rem vel canonem. Aduerte bn̄ ꝙ
autē. ingreſſi nō hꝫ locū niſi i monaſterijs q̄ nō hūt
niſi in cōi. nō in his q̄ hūt in ꝓprio. ſicut ordo mili-
tie ſancte Marie ⁊ tercij ordinis. s. Franciſci ⁊ ec-
cleſie ſeculares. ſm Albri. in. d. autē. ingreſſi.

¶ Quid ſi ingrediēs fecerat teſtm̄ ante ingreſſum 54
nihil relinquēdo monaſterio ſꝫ extraneum heredeꝫ
inſtituēdo? Rn̄. ſm. d. An. i. c. i pn̄tia. de proba. ꝙ
aut expreſſe cōtulit bona ſua tpe ingreſſus. nulla fa
cta mentōne de teſtō. ⁊ tunc ſi hoc fecit incontinenti
poſt conditū teſtm̄. ſic non reuocat teſtm̄. nec erunt
monaſterij illa bona. ſꝫ ſolū illa collatio bonoꝝ p̄ſu
miꝛ facta ad tp̄us vite ſue. qꝛ nō videtur quis incō
tinēti mutare animū. ar. l. nō ad ea. ff. de cōdi. ⁊ de-
mon. Si vero hoc fecit ex interuallo poſt teſtm̄ cōdi-
tum. tūc p̄ſumitur mutaſſe animū fauore religiōis
⁊ ſic rūpitur teſtm̄. ⁊ erūt monaſterij illa bona. aut
nō contulit expreſſe bona ſua monaſterio. ⁊ tūc re-
manebit teſtm̄. ⁊ monaſteriū ſolum petet portionē
ſuā aliter ꝙ rūpendo teſtm̄. Pa. vero in. d. c. in pn̄tia.
tenet contrariū. ſ. ꝙ nō petet portionē ſuā. Sed ego
in fratribꝫ minoribꝫ credo verū. In alijs autem qui
pn̄t habē in cōi opi. d. Anto. eſt humanior religiōi.
ſꝫ illa Pano. videtur verior de ſubtilitate iuris. p ea
q̄ no. Albric. in. d. autē. ſi qua mulier. ſꝫ talis ea bo-
na non capiet. niſi poſt mortē naturalē ſm multos
docto. quos recitat Albri. licet multi alij dicāt ꝙ ſta
tim poſt ꝓfeſſionem.

¶ Utrū ꝓdigus vel diſſipator bonoꝝ cui interdi- 55
cta ſunt bona poſſit intrare religionē? Rn̄. Albri. i
d. autē. ingreſſi. ꝙ ſic. dūmō ſit rōnis capax. etiam
quo ad bona ſicut de minore ē verū.

¶ Utrum filiuſfamilias intrās monaſteriū poſſit 56
diſponere de bonis peculij? Rn̄. ſm Pa. in. d. c. in
pn̄tia. ꝙ de caſtrenſi vel quaſi non eſt dubiū ꝙ po
teſt. l. pen̄. C. qui teſta. fa. poſ. Similiter de profecti-
cijs ꝙ nō pōt. qꝛ illa ſunt in diſpoſitōe pr̄is. Sꝫ du-
biū eſt de aduenticijs. de quibꝫ non pōt diſponere
in vita pr̄is etiā cū conſenſu pr̄is. iuxta ea que no. i
d. l. pe. Sed ego dico cum prefato Pa. ibidē ꝙ pōt
qꝛ ſtatim p ingreſſum gaudet illo priuilegio auten.
preſbiteros. C. de epi. ⁊ cle. exquo qd̄ ē laicis aduē-
titiū eſt clericis quaſi caſtrēſe. ⁊ ideo priuabitur pa
ter in vita ſua vſufructu illorum bonorum. pariforr
miter dico in aduenticijs aduenientibus poſt in-
greſſum. d. tamē Anto. in. d. c. in pn̄tia. tenet cōtra-
riū. ſ. ꝙ nō poterit diſponere.

¶ Quid de libris datis a pr̄e filiofamilias? Rn̄. ꝙ 57
trāſibūt cū eo ad religionē ſm diſpoſitōnem ingre-
dientis ſm Iaco. de raue. ⁊ recitat Pa. in. d. c. in p̄-
ſentia. qꝛ cēſentur q̄ſi caſtrenſe peculiū. Petrus vero
dicit hoc verū in libris collatis doctoribꝫ vel mgr̄is.
Secus in datis ſcholaribꝫ. Et hoc idē ſequiꝛ bart.
in. l. filie. C. fami. her. ⁊ hoc verius.

¶ Utrum religioſus ſuccedat in bonis parentum 58
⁊ hmōi? Rn̄. ꝙ ſic nec parentes poſſunt eos exhe-
redare ꝓpter crimen ingratitudinis commiſſum i
ſeculo. C. de epi. ⁊ cle. l. deo nobis. xix. q. iij. c. fi. Fal-
lit in fratribus minoribꝫ. d. cle. exiui. quia nō ſucce-
dunt de iure.

59 ¶ Qualiter aget monaſterium in prefatis in qbus
ſuccedit vel ei acquiritur? R̄n. Pa.in.d.c. in pſen
tia. ꝙ aget in his actionib9 quib9 ille egiſſet ante in
greſſum ⁊ ꝓ geſtis antea per ipm tenebit monaſte
riū inq̄ntū ad ipſum mōaſteriū peruenit de bonis
ingreſſi ſm Inno.ar.l.ij.C.de impu.⁊ al'.ſub. Uel
forte ⁊ verius in totū licet poſſit petere reſtitutionē
tenendo ꝙ monaſteriū iure ſucceſſionis venit. vt
ſ.Monaſterium.§.iiij.

60 ¶ Utrum ingreſſus poſſit reuocare teſtm̄ factum
ante ingreſſum. R̄n. Pan.in.d.c.in pn̄tia. quo ad
fr̄es minores nō eſt dubium qꝛ nō poteſt. ſꝫ quo ad
alios tenēt Pe.⁊ Cy.in auē.ſi qua mulier.C.de ſa.
ſan.ec.ꝙ ſic. Sed Bar.diſtinguit. Pa.tenet ꝙ nō
poteſt vllo mō pariformiter nō poterit facere teſta
mentū ſi ante nō feciſſet.qꝛ ex quo ꝓfeſſus eſt mori
tur mūdo. Et hoc credo verius.

61 ¶ Utrū religio tollat crimen ingratitudinis? R̄n.
ꝙ tenetur cōiter ꝙ ſic in.c.ij.de apoſta.⁊ in.c. vlti.
de eo qui fur.or.ſuſce.⁊ in.c.quātūlibet.xlvij.diſt.⁊
in.c.non liceat.xix.q.vlti.

62 ¶ Quid ſi condemnatus ad mortem ⁊ liberat9 ta
li conditione.ꝙ ſi egredietur punietur pena prioꝛi.
ſi ingreditur ⁊ penitus ab vxore egreditur vt tene
tur? R.nō pōt puniri illa pena ſm Barto.bar. in
queſtionibus ſuis.q.j.⁊ ſequit Albric.in.d.auē.in
greſſi. Nō qꝛ coactus exijt.

63 ¶ Utrum retrahens aliquem ab ingreſſu religio
nis teneat reſtituere? R.ſm Ri.in quoli.iij.q.xix.
ꝙ aut retrahit qꝛ nō credit aptū religioni ſiue vtilē.
⁊ ſi hoc credit probabiliter ſic nō tenet religioni qꝛ
potius damnū ipſius impedivit. Aut ſecundo re
traxit ꝓpter vtilitatē ſuam ⁊ ſi ē ſpālis.puta qꝛ eius
conſilio bene viuit.ſic nō peccat.qꝛ ex charitate poſ
ſum potius bonū meum ſpāle p̄eligere ꝗ alterius.
Idem dicerem qn̄ retrahit qꝛ videt ꝙ vult intrare
religionem in qua non viuit regulariter ſm qd̄ te
nent.qꝛ ſic ꝓcurat bonū eius. Si vō eſt tempalis.
puta qꝛ ſperat ꝓmotionē. honorē ⁊ hmōi. ſi ſtete
rit in ſeculo ſic peccat qꝛ tpale p̄poſuit ſpūali nō tm̄
tenetur religioni.ſꝫ ſubtracto.orādo. bonū perſua
dendo.⁊ ſalutem ꝓcurando plus ꝗ prius. Aut ter
cio retraxit ex amicitia.⁊ ſi eſt naturalis aut conſan
guinitatis ſic lꝫ peccet nō tenet religioni tm̄. Si vō
eſt amicitia laſciua ſic magis peccat ⁊ tenet in iſtis
duob9 ſubtracto ⁊ magis in ſcdo ꝗ in p̄mo. vt dixi
procurando bonuꝫ eius non tamen religioni. Aut
q̄rto retraxit animo impediēdi vtilitatem religio
nis ⁊ ſic tenet ſm poſſe ſuū facere ꝙ illa perſona in
tret ⁊ ſi nō pōt ſatiſfaciat religioni ad arbitriū boni
viri vel meliorem ad eam inducat. Et etiaꝫ ſubtra
cto ſi non poteſt eum inducere vt intret religioneꝫ
ſm ꝙ dixi procurādo ſalutem eius ſollicitus ꝗ pri
us.obligatum vō religioni retrahens ſm Sco. in
iiij.diſt.xv.tenetur laborare vt redeat. ⁊ ſi non po
teſt tenet ipſe ſi ē pſona idonea ⁊ habilis religioni
religionem intrare. vt ſic ſatiſfaciat religioni ⁊ ora
re pro aduerſo. vt dr̄ ꝙ fecit Ray. Ego tm̄ credo ꝙ
ſi nollet intrare nō ꝓpterea eſſet in ſtatu damnatōis
ſꝫ ſufficeret ei ꝙ ꝓ poſſe alio mō ſatiſfaceret religio
ni.⁊ etiā ei quē ꝑuertit.

¶ Utrū religio minuat peccatū? R.ꝙ licet pecca 64
tum religioſi ſit grauius peccato ſeculariuꝫ.vel rōe
voti cōtra quod facit.vel rōne cōtemptus ſi maioꝛ
adeſt.vel rōne ſcandali.tm̄ ceteris paribus dico pec
catū religioſi eē leuius pctō ſeculariū. primo ꝓpter
intentionem quā habet erectā ad deū lꝫ ad horam
intercipiatur ex qua de facili reuertitur.tum qꝛ ha
bet plura que eum reducunt ad deletionem ipſius
peccati.hec ex.s.Tho.xxij.q.clxxxvj.

¶ Que precipiuntur religioſis vniuerſaliter? R̄n. 65
multa.⁊ primo in cle.religioſi.de priui.ſunt nouem
infra ſcripta. Primo ne in ſermonibus eccliaꝝ pla
tis detrahant. Intellige ad ſpālia deſcendēdo. Se
cūdo ne retrahāt aliquos ab eccleſiaꝝ ſuarū freq̄n
tia.ſ.detrahendo eis ⁊ hmōi illicitis. Tercō ne p̄
nuncient indulgentias indiſcretas.ſ.falſas.vel ſm
ꝙ dico indulgentia.§.vi. Quarto ne retrahant te
ſtatores a reſtitutionibus debitis aut legatis matri
cibus eccleſijs faciendis. Pet.de pal'.in.iiij.dixit ꝙ
pn̄t procurare vt magis eis leget ꝗ alteri.dummō
nō faciant cum verbis illicitis.aut animo maligno
cōtra eccleſias matrices.qꝛ nulli aufert ſuū cū nul
lum ius iterū acquiſiuiſſent. Sed frater aluarus te
net ꝙ peccant mortaliter. ⁊ hoc videtur verius in
religioſis. Secus in alio caſu ab iſto.qꝛ tunc habe
ret locum opi. Pe. Quinto ne legata vel debita aut
male ablata incerta ſibi vel ſui ordinis fratribus vl'
cōuentibus in alterius p̄iudicium fieri vel erogari
ꝓcurēt. Sexto ne abſoluāt a caſibus reſeruatis pa
pe vel epis. Hec oīa in virtute ſancte obedientie ⁊
ſub interminatione maledictionis eterne inhibent.
Septimo ſub eadem ꝓhibitione ꝓhibet eis ne ꝑ
ſonas eccleſiaſticas.preſertim corā iudicib9 delega
tis a ſede aplica ſuā contra eos iuſticiā ꝓſequentes
vexare indebite.aut ad loca plura ⁊ p̄ſertim multū
remota conuenire p̄ſumant. Octauo p̄cipit p̄latis
religioſis ad quos aliquid ꝑuenit occaſione p̄miſ
ſorū ꝙ niſi infra menſem plene ſatiſfecerint eccleſia
ſticis dāpnificatis de eo qd̄ ad eos ꝑuenit poſtꝗ fue
rint requiſiti ipſo iure ſunt ſuſpenſi. ⁊ quouſqꝫ debi
tam fecerint ſatiſfactionem. Nono ne miniſtrēt ex
tremam vnctionē eucharistie ſacr̄m .ſolennizēt ma
trimoniū nō abſoluant excōicatos nec abſoluant a
pena ⁊ a culpa.de quo dic vt.ſ.Excōicatio.v.caſu
xij. Decimo nullus religioſus poteſt vigore lr̄aruꝫ
aplicarum vel legatoꝝ alibi cōuenire aliquem ſibi
ſubditū rōne aliq̄ꝝ locoꝝ niſi corā eo coram quo de
iure cōuenit.cle.j.de reſcrip. Undecimo nullus re
ligioſus pōt eligi in p̄latū alterius religionis vl' ha
bitus niſi ſolum in epūm.cle.j.de elec. Duodecimo
ꝓhibentur alienare prelati religioſi res eccleſie. vt
in cle.j.de re.ec.nō alie. vide.ī.Suſpenſio.j.§.xxj.
Terciodecimo precipitur eis ne ad iurandū vouē
dum ⁊c̄. inducant aliquos vt ſepulturam eligant
apud eos.de quo.ī.Sepultura.§.xxv. Quartode
cimo ne decimas eccleſijs debitas vſurpent.cle.j.de
decimis.de quo.ſ.Excōmunicatio.vij.caſu.xxvij.
Quintodecimo precipit mendicātibus ne aliqueꝫ
ad profeſſionem recipiant ante cōpletū annū quin
tumdecimū.c.nō ſolū.⁊.c.conſtitutōnē.de regula.
li.vj. Sextodecimo ne ſtatum beghinarū foueant

ſte.j.de religio.do.vide.Excōicatio.vij.caſu.xl.De
cimoſeptimo q̧ horis debitis in eccleſijs eorū offi
ciū perſoluant.cle.j.de celeb.miſ.Decimooctauo q̧
nō dimittant habitū ſue religionis. nec vadant ad
ſtudia vel phicam aut leges audiant.c.vt periculo
ſa.ne.cleri.vel mo.libr.vj.vide excōicatio. vij.caſu
vij.Decimonono q̧ nō dicant aliqua vt retrahāt
audientes a ſolutione decimarū. ⁊ q̧ reqſiti predi
cent de eis pplō.⁊ q̧ confeſſores nō omittant face
re cōſciam confitentib9.cle.cupientes.de penis.vi
de excōicatio.vij.caſu.xliiij. Vigeſimo q̧ mendicā
tes nō capiant loca de nouo.c.cum ex eo. de exceſſ.
p̄la.lib.vj.⁊ cle.cupientes.de penis.vide loca p to
ta.⁊.s̄.excōicatio.vij.caſu. xliiij. Vigeſimoprimo
q̧ non celebrent in caſtris vel villis.niſi quatenus
eis a iure ꝯcedit.c.ep̄orum.de priuile.li.vj. Vigeſi
moſecūdo q̧ ſeruēt interdictū qñcunq̧ q̧ viderint
ſeruare matricem eccleſiā.cle.j.de ſen.ex. vide inter
dictum.Quedā alia p̄cipiuntur monachis.de qb9
vide.s̄.Monachus.§.x. ⁊ idem de ceſſationibus
a diuinis in.d.cle.j.

r Eligioſus locus

dr̄ omnis dom9 mo
naſteriū.templū.hoſpitale. ⁊ q̄cūq̧ alia
auctate pape.vel ep̄i ad pios vſus edifi
cata.de relig.do.c.de ſinodochijs.⁊.c.ad hec. Sec9
ſi ſine auctate ep̄i vel pape ſunt edificata a princi
pio vel ex poſt facto.de conſe.di.j.nemo.qđ eſt con
tra leges q̄ volunt q̧ vbicūq̧ ſepelitur aliquis lo
cus ille ſit religioſus.q̧ nō ē verū p tex.c.fi.de ſepul.
⁊ ibi ſequitur Pa.

1 ¶Vtrū loca religioſa poſſint ad humanos vſus
transferri.R̄n.q̧ nō.d.c.ad hec.xix.q.ij.nulli.

2 ¶Per q̄s debent regi prefata loca? R.q̧ p religio
ſos.⁊ ſi non viuūt regulariter debent expelli ⁊ po
ni alij diſtrictioris vite.aut ſaltem clerici ſeculares.
ſi al's nō pñt remanere ordinata.⁊ hoc pōt ep̄us ſi
ne papa ſm glo.⁊ Jo.an.⁊ Pa.c.inter quatuor.de
reli.do.fallit in hoſpitali.de quo vide.s. Hoſpita
le.§.ij.

r Eliquie

ſanctorū eſſe venales non
pñt.l.nemo.la.ij. C.de ſa.
ſan.ec.nec extra capſā oſūdi debent. nec
de nouo inuente in publico venerari. ni
ſi prius auctate romani pōtificis fuerint approba
te.de reli.⁊ ve.ſan.c.ij.p̄cipitur p̄latis ne pmittant
varijs figmētis ⁊ falſis documētis decipi homīes
q̄ vadūt ad eorū eccleſias cā veneratōnis ꝓpter mi
racula q̄ ibi fiunt.ſicut in pleriſq̧ locis cā queſtus
fieri cōſueuit in.d.c.ij.⁊ dicit Pa.in.d.c.ij.q̧ etiā di
cunt vendi qñ pro queſtu oſtēduntur.

1 ¶Qua auctate pñt opera ſanctorū ⁊ eorū reliquie
transferri? R̄n.q̧ ſolū auctate pape vel ep̄i aut ſan
cte ſinodi.de ꝯſe.di.j.c. corpa.vbi dicit Johēs hoc
verū qñ corpus eſt traditū perpetue ſepulture.C.
de reliq.⁊ ſump.fu.l.vlti.niſi neceſſitas immineat.
q2 tunc ſufficit auctoritas p̄ſidis ꝓuincie.l.j.C. de
reli.⁊ ſump.fu.q2 qñ nō ſunt tradite ppetue ſepul
ture.tūc bñ pñt transferri ſine alicuius auctate ad
aliū locū religioſum.C.eo.l.ſi nec dum.

2 ¶Quid ſi furtiue ſubtrahant. R̄n.ſm. Ro.ſacri
legium eſt.xvij.q.iiij.quiſquis.etiā ſi ex deuotione
hoc faciat ſm eūdem ⁊ Hug.

¶Vtrum ſit ſimonia reliquias vendere? R̄n.ſm 3
Ray.Gof.q̧ ſic.j.q.j.q̄ ſtudet.

¶Vtrum reliquie ſanctorū debeāt portari ad col 4
lum? R̄n.q̧ nō.ar.dictarū.l.ſi nec dum.⁊.l. vltime
⁊.d.c.corpa.licet poſſent poni ſup aliquo ꝓ aliquo
tpe ex magna cā.arg.d.l.j. ⁊ hoc tene. q̄uis Tho.
xxij.q.xcvj.teneat q̧ liceat ex deuotione ſine aliqua
ſuperſtitione ſup ſe portare.

r Emiſſio

peccati p auctatē fit a ſo
lo deo.j.q̄ſti.j.c.ita. ⁊.c.vt
euidenter.de pe.di.j.v̄bum .p officium
aūt ſeu miniſteriū fit a prelato etiā ma
lo.xxiij.q.v.remittūtur.p meritū v̄o ſolum a bono
fit.j.q.j.remiſſionē.de cōſe.di.iiij.quomodo.

¶Que requiruntur in peccatore vt fiat ei remiſſio 1
peccati? R̄n. Petrus aureo.in.iiij.diſt.xvij. q.j.q̧
niſi meritū xp̄i applicet actualiter iſti vel illi nulla
culpa peccati delet cū ſolū in v̄tute paſſionis xp̄i de
leatur.⁊ ideo cum ſacra ſint immediatū applicati
uū paſſionis xp̄i ad nos oportet ſi culpa dz dimitti
q̧ per aliqđ ſacramentū vel de facto exhibitus vl'
in voto fiat.ꝓpterea adultus quantūcūq̧ contrit9
niſi ſimul cōcurrat oris confeſſio in facto vel ad mi
nus in voto nō conſequitur remiſſionē peccati de
remiſſionibus vide.s̄.Indulgentia.

r Emittere

idem eſt q̧ dare.vt pz
in.c.veniēs.el.j.d teſti
bus.⁊.j.q.iij.c.ea q̄ in gloſis.

r Enunciatio

eſt rei vel iuris ꝓ
prij facta ſcienter le
gitima refutatio.vij.q.j. q̄piculoſum.

¶Qñ renūciatio dr̄ illegitima? R̄n.q̧ ex trib9. pri 1
mo rōe pſone renūciātis. vtputa q2 ē minor. de iu
di.c.ſi annū.li.vj.aut ali9 q̄ nō pōt renūciare.

¶Secūdo rōne pſone in cuius manu fit renūcia 2
tio eſt illegitima.c.cum dilecti.⁊.c.admonet.⁊.c.q̧
in dubijs.de renū.vbi nulli eccleſiaſtico licet renū
ciare alicui beneficō eccleſiaſtico niſi in manu ſui p̄
lati ad quem pertinet collatio. d.c.admonet. xviij.
q.ij.abbas.quod limita in beneficio acquiſito. per
c.veniens.de renunc.⁊ in ep̄atu qui non poteſt re
nūciari.niſi in manibus pape.c.niſi.de renū.Quō
aūt poſſit tractatus haberi ſup renunciatione.vide
Symonia.⁊.§.xxij.

¶Vtrū renūciatio aliorū iurīū ſit fienda aduerſa 3
rio? R̄n.q̧ ſic.vel notario publico. vel iudici noīe
aduerſarij recipientis.l.ij.ff.rem pupi.ſal.fo.

¶Tercio rōne rei que renunciari non poteſt dicit 4
renūciatio illegitima. Nā iuri naturali ⁊ agnatio
nis ⁊ ſanguinis nemo poteſt renunciare. vt.l.ius
ſanguinis.ff.de re.iur.⁊.l. ius agnatōis.ff. de pac.
Iuri v̄o poſitiuo qđ concernit certā formā vl' ſolē
nitatem non pōt quis renunciare. vtputa q̧ teſtū
cum tot teſtibus.vel ſtipulationes fiant certo mo
do.l.nemo pōt.ff.de leg.j.facit.c.q2 ꝓpter.de elect.⁊
c.cum eſſes.⁊ qđ ibi no.de teſta .Si v̄o nō concer
nit certam formā vel ſolennitatē ſed publicā vtilita
tem.ſimilr̄ nō pōt.l.ius publicū.ff. de pact. ⁊ in.c.
ſi diligenti.de fo.compe. Si aūt concernit publicā

⁊ priuata ⁊ publica pōt ſeparí a priuata .ſic pōt q̄tum ad priuatam.l.iuriſgentiū.§.ꝫ ⁊ ſi paciſcatur.ff.de pac.puta ius dat actionē ꝓ animali morboſo. tñ partes pñt paciſci vt non poſſint agere.facit tex. cū ibi no.in.c.cum veniſſent.de inſti.Si vͦo nō poteſt ſeparí.ſic renūciari non poteſt.d.c.cū veniſſent Si vͦo ſit ſolum i fauorē priuatū.tūc ille in cuius fauore ē pōt.dūmō nō ſit cōtra bonos mores. vel nō inducat ad peccatū talis renūciatio .q: non valeret vt in.l.alia.§.elegāter.ff.ſolu.ma.⁊.l.conuenire.ff. de pac.vo.Si aūt ſit ſolū in odiū alterius. tūc ſi ceſſat rō illius odij pōt renūciari.vt in.l.ſi.C.ad mace.al's non.vt.l.iij ſi.ff.ad mace.

5 ¶Quid ſi aliq̇d ſit introductū in fauorē amborū: Rñ.q̄ alter ſine altero renūciare non poteſt.vt dicit glo.in.c.ad aplicam.de regula.facit.l.qḋ fauore. ff.de legi.vnde dr̄ q̄ in cōmuni iure potior eſt conditio ꝓhibentis.ar.ff.de ſer.vr.pred.l. ꝑ fundū.ff. ꝯmuni diui.l.ſabinus.ff.de libe.cauſa.l.ij.iij.⁊.iiij. Si tñ aliq̇d cōcedit a pluribꝰ ſine vniuerſitate.ſed in fauorem principaliter particularīū. ſic bene poſſet quilibet renunciare iuri ſuo. ⁊ ſic loquitur.c. ad apoſtolicam predictum.⁊.c.dilecti.de foro compe. Fallit hoc in priuilegio.quia licet concernat fauorē tercij poteſt impetrans renūciare anteq̄ ſit preſentatū. niſi appareat q̄ concedens ſtatim voluit concedere ius illi tercio.quia cōiter non acquiritur niſi in pñtatione.l.renūciare.⁊ qḋ ibi no. Bart.ff.de dona.Idem dico q̄ renūciare nō pōt ſi fuit conceſſum motu proprio.

6 ¶Vtrum exemptus poſſit renūciare exemptioni. vide.s̄.Exemptus.§.v.

7 ¶Qualiter fienda ē renūciatio: Rñ.q̄ p̄mo voluntarie.vij.q.j.q̄uis.Item ſcienter.⁊ ideo qñ q̇s aliqḋ ius ignorat dꝫ ei notificari vt aut.quō op.ep̄os §.igitur ordinamus.q: ei q̄ ignorat renūciari non pōt.l.mr̄.ff.de inoffi.te .Et hec eſt contra notarios qui ponnūt clauſulas renūciationis quas ignorāt qui cōtrahūt.⁊ ꝓpterea tenētur eis de dāno q̄ aliē nō incurriſſent.puta q: nō renūciaſſent ſi ſciuiſſent Tercio ſine coactōe.qḋ me.cā.ad audientiā.Quarto q̇ ad bñficia eccleſiaſtica dꝫ fieri pure ⁊ abſolute. de offi.deleg.c.ex pte.el.j.de ſimo.ex inſinuatōe. Vñ dans vl'remittens vl'renūcians aliquid ſpūale pacto vel conditione tp̄ali interueniente ſimoniacus ē in ſi.j.q.j.c.q̄ pio.

8 ¶Sed nunquid ſi renūciat abſolute.tamen in mēte gerit vt ſibi aliqḋ tp̄ale detur: Rñ. q̄ ſimoniacꝰ eſt.de ſimo.c.tua.in ſi. Verum eſt q̄ ſola penitētia abolet.c.vlti.de ſimo.

9 ¶Vtrū q̇s poſſit renūciare liti ſup bñficio eccleſiaſtico vel ſpūali aliquo tp̄ali ſibi dato: Rñ. Pan.in c.cum pridē.de pact.q̄ nō etiā ſi recipiat illud noīe expenſarū.q: ſi renūciās habet ius renūciat ſpūali tp̄ali dato.q̄ eſt ſimonia.d.c.ex parte. ⁊ q̄ ibi nota Dicit tñ.d.Anto.in.c.nō ſine.de arbi.q̄ valet ꝯpoſitio auctāte ſuperioris .vt ꝓ bñficio q̄ dimittitur detur aliq̇d tēporale.c.niſi de p̄bend. Secꝰ ſi fiat auctoritate partiū.q: ſic eēt ſimōia niſi qñ habꝫ ortum a iudice.puta quia cōpromiſſum eſt in eo .vel ipſe ſic diffinit.Et licꝫ glo.in.d.c. cum pridem.dicat nō ſufficere niſi interueniat pape confirmatio. tñ cōiter docto.ibidem tenent cū opi.d.Anto. q̄ nō req̇ratur.⁊ ibi Pa.ſequitur.

¶Vtrū q̇s poſſit dare pecuniā alteri vt deſiſtat a lite q̄ ē de re ſpūali: Rñ. Pa.in.d.c.cū pridē.q̄ ſi ſit certus hr̄e ius in illo beneficio.bñ pōt dare aduerſario ſine ſimonia vt deſiſtat vel ne litē moueat. Si vͦo nō ſit certus ſed dubitat.tunc non poteſt nec excuſat auctoritas pape in beneficio. q̄ annetā habꝫ poteſtatē clauiū.q: videt data pecunia ꝓ illa ptāte ſpūali.facit.d.c.ex pte in ſimili.⁊ qḋ not.j.q.iij. ſaluator.⁊.c.ex multis. In alijs aūt bñficijs bñ excuſaret auctoritas pape cū talis ſimonia ſit de iure poſitiuo ſm glo.in.d.c.cum pridem. Qḋ nota q: pauci aduertunt hodie. Poſſet tñ iudex ꝓ bono pacis ex officio ſuo cōponere ptes vt hñs ius in beneficō det aliq̇d non hñti ius ſm formā.c.niſi.de preben. ſm Pa.in.c.ſuper eo.de tranſac. 10

¶Quid de illo qui expectans proxime vacaturam primā in aliqua eccleſia renūciat ꝓprie tenui vt precludatur via alteri expectanti: Rñ.q̄ per hoc non impedit p̄mū expectantē ſi hoc pōt probari.Si vͦo pinguius reſignāti conferatur eo ip̄o detegit fraus ⁊ carebit habita quam reſignauit. ⁊ ambita de renū.c.ſi te.li.vj. 11

¶Vtrū renunciatio iuris futuri valeat: Rñ.q̄ ſi ius futurū apparet ſic valet.ſi aūt non apparet adhuc nō valet.q: pacta nō referūtur ad ea q̄ apparere pñt.vt i.l.j. lege. ⁊ alijs concor.ibi poſitis in glo. ff.de contrahē.emp.⁊ q̄ nō ē renūciari non poteſt. l.tres fratres.ff.de pact. Sed de hoc vide Bart.in l.condictionis.C.de pac.quia parum ad nos. 12

¶Quid faciat prelatꝰ q̄ bñficiū habet per ſimoniā vel al's intruſus eſt: Rñ. q̄ tenetur renūciare. ⁊ ſi ep̄us ē ⁊ ē in articulo mortis.nec pōt adire papam non tñ debet dimittere poſſeſſionem quaꝫ de facto habet ſine licentia pape.ſed abſtineat a perceptōne fructuū excepta ſtricta neceſſitate vite. ⁊ querat q̄ cito poterit reſignare.Et de hoc vide Ber. Inno. ⁊ Hoſtien.de renun.niſi cum pridem. ⁊ Archidi vij.q.j.eum qui. 13

r Epreſalia dicit rez aliaꝝ generalis retentio auctāte p̄ncipis vel ciuitatis ꝓ recōpenſatōe dāni dati idulta.elicit ex.c. dñs. xxiij.q. ij. ⁊ ē qñ vnus de vno dñio nō valens cōſequi ius contra aliquem de alio dñio retinet res omniū qui ſunt ſub tali dominio ꝓ ſatiſfactione.

¶Vtrū ſint licite: Rñ.q̄ ſic qñ iſta interueniunt Primū q̄ dñs vel ciuitas req̇ratur vt emedet qḋ a ſuis improbe factū ē. Scḋm q̄ conſtet de negligentia iuſticie adminiſtrāde. Aduerte hic ſm Bartoin tractatu de repſalijs.q̄ aliqñ ſuperiorē hꝫ ille qui dꝫ dare de iure ſꝫ nō de facto. vtputa q: nō obeditur ei ſicut impatori. ⁊ tūc nō ē neceſſe adire ſuperiorē. Aliqñ hꝫ ſuperiorē de facto ſꝫ nō de iure. vtputa q: tyrannus eſt dñs. ⁊ ſi fuit electus ex timore vel per vim. ⁊ habet cōiter pro dño. ſic valet que facit ſm Inno.in.c.nihil.de elec. ⁊ ſic dꝫ adiri. Si vͦo nō fuit electus ſꝫ per vim occupat dñium. ⁊ habet cōiter ꝓ tyrāno. ſic cū nō valeat qḋ facit nō eſt neceſſe vt 1

eum adeat. Aliq̄n hꝫ ſupiorē de iure ⁊ de facto q: ē
verus dn̄s ⁊ ei obeditur. ſꝫ tn̄ non expedit credito-
ri cū adire. puta q: expenderet pluſq̄ ſit principale
debitum. vel eſt paup. tunc ſm Bar. vbi. ſ. pōt ꝓ
cedere ſicut. ſi nō hr̄et ſupiorem eius debitor. ar. l. ſi
ſeruos. ff. de pig. ac. ⁊ l. mediterranee. C. de anno.
⁊ tribu. ⁊ ſic patet qn̄ p̄dicta duo non requirūtur.
Terciū q̄ iudex ꝑprius det ſniam ſup negligētia ⁊
iuſticie defectu. ⁊ p̄cedat auctātē repſaliarū. Limita
hoc verū qn̄ nullus inuenitur ſupior qui de ciuita-
te. vel dn̄o negligēte faciat iuſticiā ſm Guil. ep̄um
cōcordienſem. q: ſi inueniret ſupior non valeret au
ctoritas iudicis ꝓprij quo ad illos qui nō ſunt ſue
iuriſditōnis. ⁊ ita intelligit. c. dn̄s. xxiij. q. ij. q̄ ciui-
tas plectēda ē ꝑ ſuū. ſ. iudicē. cōcor. Joh. de ſant. ⁊
Franciſcus vercellēſis. in. c. vnico. de iniur. li. vj.
Quartū q̄ nō excedāt damnū. Quintū q̄ nō extē-
dat ad clericos vel eccliaſticas pſonas. Hec elicio
ex Arch. in. d. c. vnico. Sextū ſm Dir. ti. de pigno-
ribus. q̄ nō fiant in perſonis. q: iſtud eſt iniquum
q̄ i perſona alios ꝓ alio grauet. ⁊ ſm ipm nulla cō
ſuetudo valeret. cū ſit cōtraria legib⁹. C. de ac. ⁊ ob.
l. ob'es alienū. ⁊ aut̄. ibidem. immo ⁊. C. q̄ res pig.
obli. poſ. l. qui filios. ⁊ in autē. vt nulli iudi. §. quia
vo. ⁊. C. ne vxo. ꝓ ma. l. vlti. ⁊ in autē. ibidē. ſꝫ oīno
al's iſtis nō cōcurrentibus q̄ ipſis repreſalijs vtit̄ q̄
druplum reſtituere cogitur ⁊ actione ꝓ qua hoc fa
cit cadit. vt in autē. ne pignoratōnes fiant q̄ ē predi
cta. aut̄. ſꝫ oīno

2 ¶ Sꝫ nūquid tenet̄ ad reſtōem qui aliquid per re-
pſalias illicitas exigit ab alio q̄ a ſuo dbitore? Rn̄.
Archi. in. c. ⁊ ſi pignoratōnes. q̄ ſic. nec alit̄ ſaluari
poterit niſi reſtituat. xiiij. q. vj. ſi res. de vſu. cū tu. ꝺ
re. iur. non remittit̄. li. vj.

3 ¶ Quid de illis q̄ repreſalias cōcedūt cōtra eccleſi-
aſticas perſonas. aut eorū bona. vide excōicatio. vj.
caſu. xxxiij. ⁊ interdictū. iiij. quaſi in fi.

4 ¶ Vtrū repſalia p̄ceſſa ꝯ. puta florentinos debeat
extēdi ad florētinos hn̄tes domiciliū Senis. Rn̄.
ſm Pa. in. c. qm̄. de offi. or. q̄ nō. q: odioſa facit qꝺ
no. Bar. in. l. pronūciatio. ff. de v̄bo. ſig.

5 ¶ Vtrū ſtatutū poſſit fieri vt q̄libet poſſit capi ꝓ
delicto alterius? Rn̄. Barto. vbi. ſ. q̄ ꝯ terras vel
villas ſibi nō ſubditas nō pōt. ſꝫ bn̄ ꝯ ſibi ſubditas
vt. C. de oī agro def. l. j. ⁊ valet ſtatutū q̄ vxor poſ
ſit capi ꝓ viro fallente. vt. l. ſatis. C. in q̄. ca. pig. vel
hypo. ta. ꝯ. Et ſilr̄ filius ꝓ p̄re. l. fi. C. de p̄uile. etiā
ſi nō ſit heres. Et aduerte hic q̄ terre cū certis pa-
ctis ſubmiſſe ꝓtectioni dn̄orū nō dicūtur ſibi ſubdi
te ſꝫ federate. ⁊ iō ꝯ eas nō valet tale ſtatutum. Qꝺ
no. ꝓ limitatione ſexte ꝯditionis in. §. j. dicte.

6 ¶ Sed querit̄ an tale ſtatutū poſſit exerceri extra
territoriū ſtatuētis? Rn̄. Bar. vbi. ſ. q̄ ſic pōt age
re ꝯtra tales conditione ex ſtatuto q: actio vbiq; ſe
quit̄ eos quib⁹ competit. vt. l. fi. C. de p̄ſcrip. long.
temp. Qꝺ limita niſi fili⁹ ſortiret̄ domicilium alibi
anteq̄ pater rūperet. ar. l. ciues. C. de incol'. Silr̄ ſi
filius eſſet natus poſtq̄ rupit pater eius. quia iura
intelligūtur de filio exn̄te tp̄e quo rupit. l. in debitis
§. ſi extraneus. ff. de noxa. ⁊ l. ticius. ff. de teſta. mi-
li. Et idem dic qn̄ ſtatutum dicit q̄ homies vnius

terre vnius teneatur ꝓ alio. Nam ille qui de nouo
ē effectus illius terre nō tenet̄ ꝓ debitis antiquis.
l. ꝓuidendū. C. de decur. ⁊ qꝺ no. Dy. in. l. incolā.
ff. ad muni. Silr̄ tale ſtatutū intelligit̄ de debitis cō-
tractis intra territorium. niſi aliud addat. vt. l. cum
vnus. §. is q̄. ff. de bonis aucto. iudi. poſſi.
¶ Quid ſi talis qui habuit recurſum ad iudicē de-
bitoris ⁊ reportauit iniquam ſentētiā? Rn̄. Bart. 7
vbi. ſ. q̄ dꝫ appellare ⁊ adire iudicē appellationis
aliter repreſalie non erunt licite vel ſi prohibet̄ ap-
pellare. vel nō eſt iudex appellationis. tūc poteſt re
currere ad ſuum iudicem.

Reſidere debent clerici in ſuis be-
neficijs. ⁊ de hoc vide ſu-
1 pra Clericus. vij.

Reſcriptum ꝓprie eſt id qꝺ prin
ceps ſcribit ad iuris
conſeruantiā vt qn̄ cōmittit cām deciden
dam inter aliquos ⁊ differt a priuilegio
qꝺ eſt cōtra ius q̄ſi priuata lex. iij. diſt. priulegia. Et
etiā differt a bn̄ficio. qꝺ ſtricte ſumptum ē gr̄a con-
ceſſa preter ius a principe. ⁊ hec eſt que latiſſime in
terpretanda eſt. vt in. c. olim. ⁊ qꝺ ibi no. de ver. ſig.
Latiſſime tn̄ reſcriptum accipit̄ ꝓ oībus iſtis. hec
Pa. in Rubri. de reſcrip.
¶ Reſcriptū ⁊ proceſſus ꝑ ipm reſcriptū habitus 1
impetratū ab excōicato ſup alio q̄ ſuper excōicatio
nis vel appellationis articulo ipſo iure eſt nullū. c.
j. de reſcript. li. vj.
¶ Reſcriptū ꝑpetuat̄ ꝑ ſolā citatōem. de reſcript. 2
ex tenore. ⁊ c. ſignificauit. in glo.
¶ Reſcriptum impetratū tacita veritate. aut ſug- 3
geſta falſitate. vel etiam quecunq; alio tacito vl' ex
preſſo q̄ ſi tacitum non fuiſſet vel falſe expreſſū pa
pa non ita faciliter conceſſiſſet. non valet eo. ti. ſup
literas.
¶ Reſcripta nō extendunt̄ ad res vel perſonas in 4
eis nō ꝯprehēſas. qn̄ pſonalia ſunt ⁊ ſtricte intelli-
genda. c. ſignificauit. eo. ti.
¶ Reſcriptū nō viciat̄ ꝓpter defectū lr̄e vl' ſyllabe. 5
Secus ſi eſſet ibi falſum latinū. de fide inſtru. c. ex
parte. in tex. ⁊ in glo.
¶ Reſcriptū primū tollit̄ ꝑ ſcdm poſterius faciēs
mentionē de primo. Si vo nō facit mentionē non 6
valet ſcdm contra primū ope exceptionis vt in. c.
ex lr̄is. ⁊ c. paſtoralis. de offi. deleg. ſm Gof. in ſum
ma. eo. ti.
¶ Reſcriptū inſeri debet in lr̄is citatōnis ſm eun-
dem Goff. ꝓpter duo. Primo vt citatus ſciat iuriſ- 7
ditionē citantis. aliter nō tenetur cōparere. Secū-
do vt poſſit deliberare.
¶ Reſcriptū ꝑdit̄ per negligentiā impetrātis an- 8
no elapſo quo vti potuit ⁊ noluit. c. ſi aūt. de reſcri.
⁊ c. plerūq;. ꝯuis de iure ciuili duret per decenniū
C. de diuer. reſcrip. l. falſo.
¶ Reſcriptū dr̄ falſum impetratū ſine mādato vt 9
in. c. nō nulli eo. i glo. niſi impetret̄ ab his pſonis a
q̄b⁹ de iure nō exigit̄ mādatū. vt i. d. c. nō nulli. in
fi. ⁊ c. ex parte. i fi. eo. ff. de ꝓcura. l. ſꝫ ⁊ hec perſone.
¶ Per reſcriptū ſedis ap̄lice aut legatorū aliq̄s non 10
pōt impetrari ꝓ iudice. niſi ille qui eſt in dignitate

conſtitutus. vel canonicus eccleſie cathedralis. vel
habet perſonatū. ꝛ talis nō pōt audire cām niſi i lo
cis inſignibꝫ vel ciuitatibꝫ vbi poſſit copia hr̄i peri
toꝝ. nec aliquis pōt cōueniri virtute talis reſcripti
vltra vnā dietā a fine ſue dioceſis. de q̇bꝫ oībus vi
de in. c. ſtatutū. de reſcrip. li. vj. ꝛ qđ ibi no.

r **Es** inter alios acta nō p̄iudicat alijs
nec prodeſt. ff. qui poti. in pigno.
ha. l. claudius. in fi. ꝛ de re iudi. c. q̄uis.
Fallit in quibuſdā caſibus. vide. in. d. c.
q̄uis. glo. ꝛ doc. q̄ parū ad nos.

a ¶ Quilibet i traditione ſue rei pōt pactū appone
re dūmō non ſit legibꝫ improbatū. l. i traditionibꝫ.
ff. de pac. de pdi. c. veꝝ. in glo. Rem hr̄e videtur q̄
fruitur p̄cio eiꝰ. ff. de vſufru. l. q̄ q̄ precio. Que de
tota re vendicāda dicta ſunt eadē ꝛ de parte intelli
genda ſunt. ff. de rei ven. l. que de tota.
Res vna ꝛ eadē diuerſo iure cenſeri nō dꝫ. de deci.
c. cum in tua. xij. q. ij. cognouimus.

r **Estitutio** quid eſt ꝛ quis reſtitu
ere tenet. Sciendū q̄
reſtitutio eſt in priſtinū ſtatū repoſitō. l.
reſtituere. ff. de ver. ſig. Vñ dicit text. in. l. plus ē. ff.
de ver. ſig. Reſtituere ē non ſolū p̄ntiam rei p̄bē
ſꝫ etiā poſſeſſorē facē fructuſq̄ reddē. Sed quia ius
diuinū ꝛ canonicū vtitur aliq̄n verbo reddant p
verbo reſtituere. vt in. c. cū tu. de vſu. qđ ē verbum
latiuſq̄ reſtituere vt. l. verbū reddendi. ff. de v. ſig.
ꝛ aliq̄n verbo emendent. vt in. c. ij. de rapto. Aliq̄n
p̄o verbo ſatiſfaciant. vt in. c. in lr̄is. de rapto. ꝛ ſa
tiſfactū intelligit qualitercūq̄ voluntati ſatiſfaciat
l. ſi rem alienā. §. oīs. ff. de pig. ac. ꝛ. l. j. ff. qui ſatiſd.
co. Ideo ego hic reſtōnem accipio p quacunq̄ ſa
tiſfactione facienda primo.
Quis tenet ſatiſfacē? Rn̄. q̄ quilibꝫ q̄ hꝫ de alieno
vel qđ ad aliū ſpectat ſeu debet ex contractu vel q̄
ſi. ex maleficio vel q̄ſi. vel ex q̄cunq̄ alia cauſa. arg.
c. ſi res. xiiij. q. vj. ꝛ. l. iuſticia. §. iuris precepta. ff. de
iuſti. ꝛ iure. Qđ vt melius intelligat p caſus infra
ſcriptos ſm ordinē alphabeti annotabo.
Accipiens aliquid vt nō accuſet an teneat reſtitue
re. vide. s. Accuſatio. §. vj.
Accipiēs aliquid in fraudē creditoꝝ quō tenet. dic
vt hic. j. in ver. raptor. §. j. ꝛ in verb. vſurarius. §.
xvij. ꝛ. s. alienatio. §. xxvj.
Accipiēs aliq̄d ab eccliaſticis vl' ab illis q̄ non p̄nt
donare quō teneat. vide donatio. §. xxxviij. ꝛ. s. cle
ricus. iij. §. iiij. ꝛ clericus. xiij. §. xj.
Acq̄rens ex pctō aliq̄d. puta adulterio. ſodomia ꝛ
hmōi quō tenet. vide. s. in ver. mulier.
Adminiſtrator bonoꝝ alioꝝ quō tenetur. vide. s.
adminiſtratio. §. j. ꝛ. ij.
Adulator obtinens beneficiū an teneatur reſtitue
re vide adulatio. §. ij.
Adultera concipiens filiū ex adulterio quō tenea
tur vide adulteriū. §. iiij.
Adultere filius quō tenetur reſtituere. vide adulte
rium. §. v. ꝛ. vj.
Aduocatus q̄n tenetur reſtituere vide aduocatus
§. xij. ꝛ. xiij.
Alchimiſta quō tenetur. vide alchimia.

Alienatiōez rei recipiēs ab eo q̄ n̄ pt alienare. vide
alienatio. §. xiiij. ꝛ. §. xx. ꝛ donatio. j. §. xxxviij.
Alimenta denegās ei cui tenetur exhibē an teneat?
Rn̄. q̄ ſic. ꝛ quis teneatur. vide alimēta.
Ambaſiatores quō teneātur. vide abſens.
Animā ledēs rōnalē. vtꝝ teneat ad reſtōem? Rn̄.
q̄ ſic. Pro cuiꝰ intelligētia ē ſciendum. ſm Sco. in
iiij. diſ. xv. q. ij. q̄ ē duplex bonū aīe. ſ. nāle ꝛ accidē
tale. In bonis igr̄ nālibꝫ aīe cū ſint icorruptibilia ſi
cut ꝛ ipa aīa. nemo pōt eā ledē directe. ꝛ talia ſunt
bona illa ſine q̇bꝫ nō contingit aīam eē. vt ē intelle
ctus. liberū arbitriū. volūtas ꝛ hmōi. Indirecte tn̄
pōt q̇s i talibꝫ bonis aliū ledē ſm Bo. in. ij. diſtin.
xxv. ar. j. q. iiij. j. ptis. ſ. vſu taliū p̄uando. ſicut ſi q̇s
poculū daret. vel aliud faceret q̄ amentē aliquem
redderet. vñ talis aliquē taliter ledēs. q̄n dignā le
ſo recompēſatōez facē nō pōt. marie ſi imppetuam
amētiā deducit. Iđ arbitrio boni viri ſatiſfacē tene
tur. arg. c. deteriores. vj. q. j. Vñ p regula traditur
cōiter a doc. vt no. Ric. in. iiij. diſt. xv. ar. v. q. iij. q̄
q̄n reſtō nō pōt fieri ſm dānū datū. tūc arbitrio
boni viri relinq̄tur. Itē dat aliā reglām ſupradictꝰ
Ric. vbi. s. q̄ q̄n res male ablata n̄ pōt reſtitui. re
ſtitutio dꝫ fieri in equalenti ſi poſſibile ē. extra ne li
te pen. ali. inno. c. eccīe ſctē marie. el. ij. ꝛ ſm Scot.
vbi. s. lꝫ quis digne nō poſſit ſatiſfacē primo de dā
no ſibi illato. nihilominꝰ ex hoc nō liberatur q̄n n̄
teneatur ſatiſfacē ſaltē q̄ntū pōt. Vñ i caſu p̄dicto
bonꝰ vir iudicabit vt petat veniā per ſe. vl' ſi n̄ pōt
p interpoſitā pſonaꝫ. deinde vt ſatiſfaciat ſm poſſe
dāna q̄ leſo ꝛ alijs ſuis euenīūt ex tali leſione. vt. j.
dicet de vulnerāte ꝛ occidēte. i v̄bo homicidiū. In
bonis autē accidentalibꝫ aīe cuiuſmodi ſunt bona
gratie moꝝ ꝛ virtutū tam acquiſita q̄ acquirenda
poteſt q̇s ſm Sco. vbi. s. indirecte aliquē ledere ꝛ
diſpoſitiue. ſ. inducendo ad actus vicioſos ſeu pec
cata q̇bus talia corrūpuntur. puta contaminando
ſuo malo exēplo ſuadēdo. blandiēdo. rogādo. p̄ci
piēdo. vt talia faciāt ꝛ hmōi. ꝛ tal' mlto magis tene
tur ad reſtōem quā dānificātes i bonis tp̄alibꝫ. vj.
q. j. ſunt plurimi. pptērea tenet doctrina. auxilio. cō
ſilio. orōne. ꝛ hmōi q̄ntū pōt. ꝛ in ſe eſt p ſeipſum
ꝛ per alios. dūmodo peccatū occultum non pādat
talē leſum ad bonū reducere. Directe autē in talibꝫ
bonis accidentalibus nemo poteſt aliū ledere. q̄n
talia non corrūpuntur niſi per pctm̄. ꝛ pctm̄ eē nō
poteſt. niſi ſit volūtariū. xv. q. j. non eſt.
Appellās iniuſte q̄uo tenet vide appellatio. §. xv.
Arbiter vl' arbitrator q̄uo tenetur. vide arbiter. §.
j. ꝛ. vj.
Archidiaconus q̄uo tenetur ſi aliq̄d perijt de rebꝫ
eccleſie. vide archidiaconus.
Arras recipiēs q̄uo teneatur reſtituere. vide arra.
Artifices facientes ea per q̄ primi dānificātur. vi
de ars. §. ij.
Aſſeſſor quō tenetur. vide iudex. §. ix. ꝛ. §. xxij.
Bāniēs iniuſte aliquē quō tenetur. vide. bānū. §. j.
Bellantes quō tenentur. vide bellū. in pn̄. ꝛ. §. v.
vj. vij. viij. ix. x. vſq̄ xvij. ꝛ. xxij.
Beneficia eccleſiaſtica plura hn̄s q̄n tenetur reſti
tuere. vide bn̄ficiū. §. xxxiiij.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Beneficij vacātis fructus vſurpātes quō tenētur ibidem. §. xl.

Bñficiū iniuſte poſſidens quō teneť ibid. §. xliiij.

Beneficiatus nō diſpenſando fructus quō teneť. vide clericus. iij. §. j. Et qñ male diſpēſat. vide ibidem. §. iiij.

Beneficiatus non reſidens qñ teneť reſtituere. vide clericus. vij. §. iiij.

Bñficiū recipiēs non intendens ꝓmoueri quō tenetur. vide clericus. vij. §. v. ⁊ vj.

Beneficiatus exñs in mortali quō teneť reſtituere fructus. vide clericus. viij. §. v.

Bñficiatus inducēs ad relinquendū ſibi qđ erat ꝗs relicturus eccłie quō teneť. vide clericus. xiij. §. vij.

Beneficiatus nō dicens horas quō teneť reſtituere fructus. vide hora. §. xj.

1 ¶ Utrum conferens bñficiū indigno teneatur ad aliqđ? R. ſm. Car. in. cle. j. de eta. ⁊ quali. ꝙ vltra pctm̄ mortale qđ cōmiſit teneť ad reſtōnem totius intereſſe eccleſie quam leſit ſm Pe. de ancha. ad inſtar magiſtratus qui minus idoneo tutelam pupilli cōmiſit. ff. de magi. ꝯue. per totum.

Bone fidei poſſeſſor. vide poſſeſſor.

Canonica portio cui ē reſtituēda. vide eo. tit.

Carcerās aliquē quō teneť vid carcer. §. ij. iij. ⁊ v.

Cām dās dāno ꝓximi quō teneť hēs. cā. §. vj.

Ceſſationem a diuinis inducens quō teneť. vide ceſſatio. §. j. ⁊ ij.

Cleric⁹ ñ exñs pſonaliť horis canonicis ⁊ recipiēs diſtributōnes quō teneť. vide cleric⁹. vij. ⁊ viij.

Cleric⁹ negociādo quō teneť. vid clericus. ix. ⁊ vj.

Comedens de alieno quō teneť vide furtū. §. xxv. ⁊ hic in ver. raptor. §. j.

Comodās ⁊ reuocās añ tēpus comodatū. quō tenetur. vide comodatū. §. iiij.

Comodatarius vtens re comodata ad aliū vſum quō teneť ibidem. §. vj.

Comodās rē vicioſam quō teneť ibidē. §. vij.

Comodatarius ſi res comodata perijt qñ tenetur ibidē. §. xj. vel ſi deteriorať ibidē. §. xij.

Cōcuſſionē faciēs quō teneť. vide cōcuſſio. §. ij.

Confeſſor abſoluēs quem non poteſt quomō tenetur vide confeſſio. v. §. xiiij.

Conſentiēdo quō quis teneť. vide conſentire. §. ij. ⁊ furtū. §. xix.

Conſeruatorez faciēs intromittere in his q̄ dz quō tenetur. vide conſuator. §. j.

Cōſulēs dāñū alteri⁹ quō teneť. vide ꝯſiliū. §. j.

Conſiliarij locoꝝ q̄ faciūt ſtatuta iniqua quō tenētur. vide lex. §. xxij.

Cōtractū illicitū faciēs quō teneť? R. ꝙ ſi ꝯctus eſt nullus vł vſurarius. teneť etiā fruct⁹ reſtituere niſi bona fides excuſet eū. vt. ī. poſſeſſor. Si vo ꝯct⁹ tenuit de iure lz poſſit reſcindi. puta qꝛ minus iuſto p̄cio emptū ē ⁊ hmōi. tūc ſi nec dolus nec fraus interuenit. nō teneť fructus reſtituere. ſ; ſupplere iuſtuz preciū. hoc eliciť ex. l. ij. C. de reſcin. ven. ⁊ glo. in. c. cū dilecti. de emp. ⁊ ven. ⁊ in. c. ꝑ tuas. de dona. ⁊ c. illo vos. de pigno. Et. l. j. C. de diſtra. pigno. quod no. qꝛ ſepe in practica venit.

Contumeliator quō teneť. vide contumelia.

Coopās in dāno ꝓxī quō teneť. vide furtū. §. xiij.

Culpabilis ex q̄ culpa teneatur. vide culpa. §. vj.

Cuſtos qñ tenetur reſtituere. vid cuſtos. in pn.

Damnatoꝝ reſtitutoꝝ bona habētes quō tenētur vide. ſ. damnatus. §. ij.

Decimā fraudās quō teneť. vide decima. §. xiij.

Defendēs ſe quō teneatur. vide. ſ. defenſio. §. v.

Delegatus aliquid accipiēs quō tenetur. vide iudex. §. viij.

Denarios falſans. radēs. vel falſos expendēs quō tenetur. vide falſarius. §. iiij. cum ſe.

Depoſitarius quō teneatur. vide depoſituz. §. iij. iiij. vj. vij. viij. xij. ⁊ xv.

Deriſor dic ꝙ tenetur ſic ⁊ cōtumeliator.

Detractor quō tenetur. vid detractio. §. iij. ⁊ iiij.

Dñs q̄ nō hz iuſtū titulū. aut cuius officiales delinquūt quomō tenetur. vid dñs in pn. ⁊. §. iiij.

Donationē recipiens ab eo q̄ non pōt donare quō tenetur. vide donatio. §. xxxviij.

Dotē qñ teneť ꝗs reſtituere. vide dos. §. xxiij.

Emens vel vendēs iniuſto precio. vel rē vicioſam quō tenetur. vide emptio. §. vij. viij. ⁊ xxiiij.

¶ Utrum ſcienter emens rem raptā vel furatā teneatur? R. ꝙ tenetur ad. v. ſiue ſit pm⁹ vł ſecūdus vel ꝗcunqꝫ alius. vſqꝫ in īfinitū q̄ emit. qñ idē iuris ē ac ſi pmus eſſet. ff. de mino. l. ſ; vbi. ff. de petit. here. l. ſ; ſi lege. §. ſi aūt. Primo tenetur reſtituere rē raptam nec excuſatur. licet ſit ſtatutū determinans ꝙ qñ emitur publice in mercato vel hmōi ſit emētis. ſm Dire. tit. de fur. nec ſine mortali pctō poteſt eā tenē. qñ ſcit eius dñm ſm Mo. ar. c. cū vulterane. xij. q. ij. ⁊ l. ij. ff. de fur. Scđo tenetur ſi rē non hz ſiue quia vendidit. vel aliter quōcūqꝫ alienauit. ſiue qꝛ amiſit. aut perijt qualitercūqꝫ etiā violenter. ſiue quocūqꝫ caſu ab vſu cecidit precium reſtituere ſm optimū ſtatū rei. i. ſm ꝙ valuit plus poſtq̄ fuit ab ipo empta. c. grauis. de reſt. ſpol. ⁊ l. in re furtiua. ff. de fur. ⁊ l. ſi nauis. §. ſi generaliť. ff. de rei vē. rō eſt qꝛ furtuz cōmiſit rem alienā inuito dño contractādo. l. j. ff. de fur. Et fur ſemꝑ eſt ī mora. l. ſi ꝓ fure. ff. de condi. furt. Excipitur caſus qñ rem dño loco ⁊ tpe obtulit. ⁊ ipe eam recipere recuſauit. tūc eñ purgauit morā. d. l. in re furtiua. Et iđ ſi periret vel deterioraretur ſine culpa ſua nō teneretur. Tercio nō poterit petere preciū a dño rei. l. in ciuile. C. de fur. etiā ſi ſtatutū eſſet ꝙ poſſet petere. qꝛ tale ſtatutū ē ꝯtra bonos mores. nec etiā a venditore in foro contentioſo. niſi expreſſe cauerit. l. ſi mancipium C. de rei ven. Secus in conſciētia. quia bñ poſſet a venditore preciū recipere. ⁊ rem eidē reſtituere. qꝛ pōt poti⁹ ſibi cōſulere q̄ alteri ſm Alex. de ales. in iiij. Quarto tenetur reſtituere fructus perceptos ⁊ qui percipi potuerūt itermedio tempe. d. c. grauis. exceptis expenſis. de quibus dic. vt. ſ. Expenſe. §. iij. Ultimo perdit expēſas volūtarias. de q̄ dic vt ſ. Expenſe. §. eo. 1

¶ Quid ſi talis ignorabat fore prohibitum a iure talia emere? Rñ. ſm cōiter docto. ꝙ nihilominus tenetur ſicut ille de quo in precedenti. §. dictuz eſt. qꝛ hec ꝓhibitio a iure naturali traxit originē cuius ignorantia nō excuſat. 2

3 ¶ Vtrum ignorantia facti craſſa vel ſupina excuſet talia emẽtes. vtputa eps̃ excõicabat tales raptores. vel q2 emit a ſtipendiario calicẽ vl' miſſale. aut q2 cõiter tenebant̄ rapta fuiſſe vel belluz iniuſtum. vnde habita ſunt: Rñ. Ho. q2 nõ. q2 debuit cogitare ⁊ ideo ſilr̄ tenet̄ ſicut ille de quo in añprecedenti q. dictũ ẽ. ar. l. late culpe. ff. de v̇bo. ſig. ⁊ .c. aplice de cler. ex. mi. c. que in humanis. xij. q. ij. c. ſi cupis. xvj. q. j. Similiter tenet idem Hoſti. de illis q̃ dubitabant. nec tamen ꝓ poſſe queſierunt quod pariformiter tenẽtur.

4 ¶ Vtrum emens rem raptam vel furto habitam bona fide. i. non credẽs raptam ſilr̄ teneat̄: Rñ. q2 nõ. ſ3 hec bona fides. v. ſibi cõfert. Primũ quia bona fide durante nunq̃ tenetur eam reſtituere etiaz ſi periit. l. ij. C. de fur. Scõm q2 fructus ↄſumptos bona fide durante nunq̃ tenet̄ reſtituere. l. bone fidei. ff. de acquir. re. do. ⁊ l. fructus. ⁊ l. ſi ex diuerſo. §. fi. ff. de rei ven. ſed ſolum tenet̄ reſtituere fruct9 extãtes. vel inquãtũ factus eſt locupletior. de q̃ dic vt. s̃. Fructus. §. j. ⁊ ij. Terciũ q2 ſi dictam rem alienauit vendendo. vel alio modo durante bona fide nõ tenetur reddere preciũ nec aliud. niſi ſolũ lucrum ſi extat. vel aliqd̃ ex quo factus eſt locupletior. l. nam ⁊ hoc natura. ff. de condi. indebi. Quartum q2 põt expenſas quas fecit in bona fide circa rem conſeruandã vel meliorandam retinere. vt. s̃. Expenſe. §. iij. Quintũ q2 ſi iudice ſentẽtiante reſtituerit eam habebit actionem etiaz in foro cõtentioſo contra venditorẽ. vt. d. c. vulterane. nõ aũt ſi ad ſacerdotis imperium reſtitueret. l. ſi rem. ff. de euic. Vnde conſulendum eſt ei vt faciat ſe citari in iudicio a dño rei: ⁊ citatus annuciet venditori vt ipm̃ defendat ⁊ ſeruet. In conſcientia aũt qualitercũq3 reſtituerit eam dño venditor tenetur ei ad preciũ. c. fi. de emp. ⁊ ven.

5 ¶ Vtrũ emẽtes predicta furata nõ vt ea retineant ſ3 vt reſtituant dño. qui al's ipſa hr̃e non poſſet aut nõ pro tam paruo precio. poſſint preciũ q̃ emerunt a dño repetere: Rñ. ſm Hoſtiẽ. ⁊ Monal. q2 ſic. q2 vtiliter geſſerũt negociũ cuius res erant. ⁊ etiam expẽſas moderatas. niſi de re empta habuiſſent vtilitatem. q2 tunc tenetur cõpenſare fructus rei cũ expenſis ⁊ precio. ar. l. ſed an vltra. §. ij. ff. de neg. geſ. ⁊ c. cum dilecti. §. fin. de accu. ⁊ ſi perirent ſine ſua culpa. aut eas amitterent non tenerentur. Aduerte tamen q2 in foro contentioſo non credetur talib9 emptoribus. niſi publice proteſtati fuiſſent q2 ea intentione emerũt. ar. l. nenſenius. ff. de neg. geſt. ⁊ l. ij. C. de fur. ⁊ in. c. vnico. vt eccleſiaſtica benefi. licz ſecus ſit in conſcientia.

6 ¶ Quid faciet ille qui emit rem quam ſcit fuiſſe raptam nec inuenit dñm eius: Rñ. ſm Ho. ⁊ Mo. q2 poſtq̃ fecit diligentẽ inquiſitionem tunc tenetur preciũ ipſius rei vel ipſam rem dare pauperib9 cuz fructibus ipſi9 ſi emit mala fide. Si aũt emit bona fide reddat eam rem vẽditori recupato precio ſuo ſi põt. vel ſi nõ põt reſtituat rem vl' preciũ paupib9 cũ fructibus nõ ↄſumptis bona fide ⁊ publice ſm cõſiliũ Ray. vt omnis ſuſpitio vitetur ⁊ ſic erit liberatus ar. c. quatuor. xij. q. ij.

¶ De emente rem eccleſie ſine ſolennitate quõ teneatur. vide Alienatio. §. xiiij. 7

¶ Vtrum emens de pecunia alterius aliquid nomine ſuo teneatur: Rñ. q2 nõ. q2 res empta ẽ ſua. ſec9 ſi emiſſet noĩe illius cuius erat pecunia. q2 tũc res empta ẽ illius cuius erat pecunia. l. ſi patruus. C. cõia vtriuſq3 iudicij. ⁊ l. ſi ex ea. C. de rei ven. ⁊ l. ad ꝓbationem. C. de ꝓba. Fallit hoc in re empta de pecunia eccleſie. vt. s̃. Immunitas. §. xxxj. Itez de pecunia militis. l. ſi vt ꝓponis. C. de rei vẽ. Itez de pecunia pupilli. l. iij. C. arbi. tu. Itẽ de pecunia data coniugi. qñ res emitur a marito. l. vxor. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. Nam in iſtis caſib9 emptum etiã noĩe ſuo efficit̄ illius cuius erat pecunia. In cõſciã tñ teneret̄ ad ſatiſfactionem ſi res empta nõ eẽt predictis tñ vtilis ſicut precium. 8

¶ Vtrum emens a furioſo. prodigo. vel minore ⁊ hmõi. quibus vel ꝑ ius vel iudicẽ ẽ interdicta poteſtas vendendi teneatur eã reſtituere: Rñ. q2 ſic. q2 malefidei poſſeſſor eſt q̃ contra interdicta legum emit. l. quẽadmodũ. C. de agri. cenſi. ⁊ colo. 9

Executor vltime voluntatis quomodo tenetur. vide executor per totum.

Expenſe qñ ſint reſtituende. vide. s̃. Expenſe. §. j. ⁊ iij. ⁊ s̃. Expoſitus. §. ij.

Falſarius quõ teneatur. vide Falſari9. §. iij. iiij. vij. viij. ix. ⁊ xj.

Famulo infirmanti an teneatur dare ſalariuz. vide Familia. §. ij.

Fideiuſſori ſuo qñ quis tenetur. vide Fideiuſſor. §. xv. ⁊ xvj.

Fraudem faciens legi quomodo tenetur. habes. s̃. Fraus.

Fugere faciens detentũ in carcere ꝓ debito an teneatur ad reſtitutionem: Rñ. ſm. d. Jo. de platea. in l. quotiẽs. C. de exac. tribu. q2 ſic. qd̃ verum credo de illis qui ſe liberare poſſent ſoluendo debitũ. non de illis qui ita ſunt paupes q2 nullo mõ poſſunt ſoluere. nec habent parentes qui pro ipſis ſoluere vellent qñ tales iniuſte detinẽt ⁊ cõtra charitatẽ ſi parati ſunt cedere bonis. C. qui bo. ce. poſſ. l. j. ⁊ not. glo. in. c. odoardus. de ſolu. qñ qui bonis cedit nõ debet pati cruciatum. nec carceres. nec vituperiuz pro debito facto ex contractu vel quaſi. l. fi. C. qui bo. ce. poſſ. Et ideo improbantur conſuetudines i contrarium. quas Auguſt. quandam appellat fruſtratoriam ⁊ inhumanã ⁊ irrationabilez ſeuiciam. xiiij. q. vj. ſi res. ⁊ ideo q̃tumcunq3 longa et ſtatuto firmata ſit nõ valet.

Vtrum faciens fugere vel occultans officiales tpe ſindicatus teneat̄ ad reſtitutionem: Rñ. ſm Bal. in. l. iij. C. de aſſeſſ. q2 ſic. et in quadruplum qd̃ credo verum in conſcientia poſt condemnationem ſ3 ante ſoluz tenetur ad damnũ q2 reſtituere debebãt ipſi officiales. ſi ſindicati fuiſſent.

Fugere faciens incarceratũ pro delicto an teneatur. vide Fugere. §. j.

Fur quõ tenetur. vide Furtũ. §. x. et. xiij. cũ ſeq. vbi inuenies quõ iuſſione. cõſilio. conſenſu. et cetera ꝑticipatione in furto quis tenetur.

Hedificans in ſolo alieno. vel de alieno. vel in de

num proximi. quō teneatur. vide Edificans ꝑ to-
tū. Heres qn̄ tenetur ex delicto defuncti. vide he
res. §. iiij.
Heres quō tenetur ſoluere legata in teſtō minus
ſolenni facta ibidem. §. v.
Heres quomodo tenetur ex ꝯtractu vel quaſi de
functi. §. vj. ibidem.
Heredes qn̄ ſunt plures quō tenent̄ ad debita ⁊
legata ibidem. §. ix.
Homicida quō tenet̄ ad reſtōnē: Rn̄. ſm Sco.
i. iiij. di. xv. ꝙ tenet̄ totā vitā ſuā expēdere ꝯtra in-
fideles vel hereticos in ſatiſfactōe occiſi. vel in ora-
tionibus ieiunijs et hmōi. ꝙ ſi nō pōt vel nō vult
hoc facere tenet̄ ſaltē ad aliquā reſtōēꝫ arbitrio bo
ni viri et vltra eā tenetur placare leſos q̄ntuꝫ pōt:
et ſi occiſus aliquos ſuſtentabat tenet̄ illis ad tan-
tā ſatiſfactōēꝫ q̄ntā vtilitatē ſiue lucꝝ occiſus dediſ
ſet: ⁊ extimabit ſm tp̄s quo veriſilr̄ fuiſſet victurꝰ ⁊
opaturus ſicut extimat. l. hereditatū ꝯputatōēꝫ. ff.
ad. l. fal. et. l. cū hi. §. modus q̄ꝫ. ff. de tranſac. Con
ſiderabit̄ ergo ars quā faciebat: qualitas pſone. ⁊
etas ⁊ lucrū ꝙ acq̄rebat et hmōi. vt fiat digna re-
ſtō: ꝙ limito verū: niſi q̄s aliquē occidiſſet q̄ eū ag
greſſus eſt et occidiſſet cā ſue defenſionis. lꝫ aliq̄lr̄
modū exceſſiſſet. q: talis nō ſic ſtricte teneretur q̄a
difficillimū eſt iuſtū ꝑare dolorē. Itē niſi q̄s ordīe
iuſticie interfeciſſet. Idē dic de vulnerāte aliquē irre
mediabilr̄: puta abſcindēdo mēbꝛū vel mutilādo
ꝙ tenetur nō ſolū ad placatōēꝫ leſi ⁊ expenſas ī me
dicos. ſꝫ etiā ad oīe lucrū ꝙ potuiſſet acq̄rere. Si
aūt vulnerauit remedialiter nō tenetur vltra p̄di-
cta de placatōe ⁊ expenſis niſi ad lucrū ꝙ perdidit
tp̄e infirmitatis ſi fuiſſet lucraturꝰ. His ꝯcoꝛ. Ri
car. et Landul. in. iiij. ea. di.
Horas canonicas clericus nō dicēs quomō tene
tur vide hora. §. viij. et. xj.
Hoſpitalarij quādo tenētur reſtituere vide hoſpi
tale. §. iij.
Ieiunium frangens an teneatur ad reſtōnēꝫ. vide
ieiunium. §. xx.
Immunitatē frangens eccīe quō tenetur. vide im
munitas. §. xx. xxx. xxxj. xxxij. xxxv. xxxvj.
Impediēs aliquē a ꝓſecutōe alicuiꝰ bn̄ficij. vtrū te
neatur ad reſtōnēꝫ: puta volebā emere poſſeſſionē
et tu ipediuiſti: vl̄ aliquis volebat legare mihi aut
donare. ⁊ tu obuiaſti et hmōi: R. ſm Ric. in. iiij.
di. xv. ꝙ aut talis ipediuit aīo dānificandi ꝓximū
et ſic tenetur arbitrio boni viri dānificato: nō tn̄ tā
tū q̄ntuꝫ erat illd̄ bn̄ficiū ꝙ nōdū habuerat: maxīe
qn̄ alīs ne haberet potuit ipediri. Facit ad hoc iſti.
de re diui. §. illud q̄ſitum. vbi hr̄ ꝙ ſi quis beſtiaꝫ
vulnerauerit et fugiens alius eā accepit. ꝙ fit acci-
piētis. rō ibi ponitur: q: mlt̄a accidere potuiſſēt ne
vulnerans eam haberet. Dicit tn̄ Tho. xxij. q. lxij.
ꝙ ſi iam erat determinatū ꝙ talis tenetur ad equi
ualens. de quo habes ſ̄. legatū. j. §. xxxiij. aut fecit
aīo ꝯſulēdi ꝓprie vtilitati: et ſic nō tenet̄ ſi hoc ꝓ-
curauit per viam licitā ⁊ mō licito. ar. ad hoc ī. l. ij.
ff. de no. ope. nūc. et ī. l. ſi ī meo. ff. d̄ aq̄ plu. ar. vnd̄
dicit tex. ī. l. nēō. ff. de re. iu. nēō dānuꝫ facit: niſi qui
id facit qd̄ facere ius nō hꝫ: Fallit h̄ in caſu de quo

ſ̄. clericꝰ. xiij. §. vij.
Vtrū ipediēs ruſticū iniuſte ne operas ſuas exeq̄
tur aut piſcatores vl̄ aucupes a captōne piſciū vel
auiū teneat̄ ad reſtōēꝫ: Rn̄. ꝙ ſic. rō q: qn̄ res ē ad
aliq̄d deſtinata naturalr̄ q̄ ipam iniuſte ipedit te-
netur ſm qd̄ no. ī. l. j. ff. de in. li. iurā. ⁊ in. l. ſi idē. ff
de iuriſ. om. iu. et ꝑ Bar. ī. l. int̄ ſtipulantē. §. ſacrā
ff. de v̄. ob. et ideo q: ruſtico ⁊ venatori aufert̄ ſuꝰ
ꝓprius vſus qui erat ſui ꝓprij iuris. ⁊ fructꝰ in eoꝝ
vſu caſualr̄ et q̄ſi ſeminalr̄ ꝯtētus: iō tenet̄ ad re-
ſtōem dāni arbitrio boni viri qui bonus vir atten
det ſi veriſilr̄ talē vtilitatē habuiſſet et ſic reſtitui fa
ciet. Si v̄o veriſilr̄ n̄ fuiſſet ſecuta: ſic nihil faciet re
ſtituere ꝙ placet Bar. ī. d. §. ſacrā. Et de hoc vide
ī. vſura. j. §. lxxvij. in fi.
Sed quid de fodientibꝰ ſemīa agri. Rn̄. ſm Ro-
do. ꝙ nō tenet̄ ad oīe qd̄ poterat ꝓuenire ſꝫ ad tā
tū ſolū q̄ntuꝫ fructꝰ agri ī dubio illo vēdi potuiſſet.
Incēdiarius quō teneat̄. vide incēdarius. §. ij.
Incēdiū patiētibꝰ rapiēs res quō tenet̄ vl̄ deſtru-
ens domū. vide ibidē. §. iij. ⁊ iiij.
Infideles ſpoliās quō teneat̄. vid̄ īfidelitas. §. vij
Iniuriator quō tenetur. vide iniuria. §. vj.
Inq̄ſitor qn̄ tenet̄ reſtituere. vide inquiſitor. §. v.
Inſignia aliena aſſumētes q̄uo decipiūtur ppli an
teneātur ad reſtōēꝫ: Rn̄. ꝙ ſic. ⁊ illi cuius inſignia
acceperūt. ſi aliqd̄ damnū eſt paſſus et pplō dece-
pto. ⁊ de hoc vide ſ̄. inſignia per totuꝫ.
Iumēta quō ſunt reſtituēda et qn̄ vide ſ̄. iumēta
per totū. et furtū. §. xxix.
Iudeus quō tenetur reſtituere lucratuꝫ ex officio
publico. vide iudeus. §. xiij. et vlt̄.
Iudicās ſm allegata qn̄ tenet̄. vid̄ iudicare. §. vij
Iudex petēs ſalariū vel aliud q̄uo tenetur. vide iu
dex. §. viij. cum ſeq̄.
Iudex ſi ex negligētia dānificauit quō tenetur ibi
deꝫ. §. xxj. ⁊. xxvij
Iudex ex malicia dās iniuſtā ſn̄iam vel grauans
partes in non dando ſn̄iam et hmōi. vide ibidem
Vtrū iudices qui deputātur a pplis vt iudicent
in aliquibus cauſis q: credūtur boni viri. lꝫ ſint iu
dices ignari teneātur ad reſtōēꝫ: ſi ex ignorātia de-
derūt iniuſtā ſn̄iaꝫ. R. ꝙ ſic ſi fuerīt in culpa ad in-
quirendū peritos aut alio mō. Si v̄o de ꝯſilio pe
ritoꝝ ipam dederīt ⁊ bona fide nō tenētur: eo q: ta
les nō ꝓſitent̄ ſe peritos: nec locāt ſe ꝓ iudicibus.
Vtrū iudex qui ꝓpter metū iniuſte iudicauit tene
atur ad reſtōnem: Rn̄. ꝙ ſi metus fuit qui potuit
cadere in conſtantē virū. ⁊ cū accepit officiū nō cre
debat veriſimiliter ad iſtud venire. lꝫ mortalr̄ pec
cauerit: tn̄ non tenetur ad reſtōnēꝫ. Si v̄o non eſt
metus qui potuit cadere in conſtantē virū. vel cuꝫ
accepit officiū dubitabat de eo vel veriſilr̄ poterat
credere: tūc ſm Bal. ī. l. fi. C. de pe. iu. qui ma. iu-
di. tenet̄ ad oīe dānū. ij. q. j. ī p̄mis. Quid de iudi
cibus vel officialibꝰ qui occidūt malefactores ſine
ſacr̄aꝝ perceptōe. Rn̄. ꝙ ſi petebāt ea mortalr̄ pec
cauerūt et aīe ipſoꝝ erūt pro ipſis. de. j. de pe. et re.
Ledens ꝓximū ī perſona aut in bonis non a ꝓpo
ſito. ſꝫ ex aliq̄ culpa quō et qn̄ teneat̄ ſiue per ſe leſe
rit aut ꝑ ſuos vl̄ ꝑ ſua aīalia eſt ſciendū ſm doc. in

c.ſi.de iniur.q triplex eſt actio. Una que dr legis
aqlie ⁊ hac actõe directa teneť quicũqʒ liber hõ dã
nũ dedit ſua culpa: puta apiendo ciſternã i via pu
blica vel pijciẽdo lapides vbi hoies trãſeunt ⁊ hu
iuſmodi. Indirecta aũt vl' vtili teneť: qñ aliqd aial
ſuũ vel ſeruus ſua culpa aut negligẽna damnũ de
dit: puta ſi equ⁹ te inſtigante recalcitrauit et aliquẽ
leſit: vl' aial qd erat ferũ vt ſunt lupi: leones: canes
mordaces et hmõi. q cõiter nocere tẽptãt tenebas
in publico nõ taliť ligata q nõ poſſent nocere. vel
q: tenebas i domo et aliqs miſſus a te leſus fuit. ⁊
talis teneť ad oĩe damnũ qd ex culpa ſua dedit p
ximo ſi pt recõpẽſari: ſi nõ pt ſatiſfaciat arbitrio bo
ni viri. Scda dr actio de paupie. ⁊ hac actõe teneť
qs qñ ſine ſua culpa aial ſuũ alicui damnũ dedit.
puta bos nõ cornupetit nec equus recalcitrat ſm
ꝯſuetudinẽ. tñ pter ꝯſuetudinẽ ⁊ ſine culpa ſua cal
citrando leſit aliquẽ. ⁊ tũc nõ tenetur ad aliud niſi
ſolũ ad dandũ aial predictũ vel ſi nõ vult dare ſa
tiſfaciat leſo. Tercia actio dr noxalis. ⁊ hac actõne
teneť qs qñ ei⁹ fu⁹ ſine culpa dãnũ dedit et iſte ſiliť
teneť vt dictũ eſt de actõe d paupie. ⁊ d his oibꝫ vi
de gl' et doc. i. l. j. ff. ſi q. pau. fe. di. Et inſti. eo.

1 ¶ Utrũ pijciẽs aliqd d domo ſua i via puplica q
leſit aliquẽ vl' in veſtimẽtis vel in pſona teneať. R.
ſm ſpe. ti. d iniuri. §. ſequitur q ſic. Similiť tene
tur ſi tenebat appẽſum extra domũ ſup viã publi
cã et effuſum eſt. Idẽ dic de laborãte: niſi ponat ſig
vel faciat proclamata.

2 ¶ Utrũ pcidẽs arborẽ vicini ſui q pendẽs ſup do
mũ ei⁹ dabat ei dãnũ teneať. Rñ. ſm ſpe. vbi s. q
nõ ſi fecit auctẽ iudicis. l. ſi plres. §. j. ff. ar. fur. ceſa.
vel etiã auctẽ ꝓpria. ſi tñ denũciauerit illi cui⁹ erat
vt incideret. verũ ẽ q hic denũciatio ꝓpť ſoꝝ ꝯten
tioſuʒ dʒ fieri p publicũ inſtrm. Aduerte etiã q ſi i
cideret ita male q nihil d ea poſſet fieri: cũ al's poſ
ſet incidi vtiliť. qd teneret i ꝯſcia ad tale dãnũ.

3 ¶ Quid de illis q ipediunt ne frumentuʒ vel alia
merces veniat in aliq terra vt ipſi carius vendant
Rñ. q tenenť reſtituere illud quo plus vẽdiderũt
⁊ etiaʒ ſatiſfacere illis quos ipedierũt ſi aliqd dam
nũ ſunt paſſi. Siliť dic de illis qui ꝯcordãt oẽs mer
ces emere. vt poſtea ad libituʒ vẽdãt q tenẽtur ad
oĩe dãnũ. l. ij. ff. ad. l. iul'. de ãno. ⁊ i glo. i. l. ãnona.
ff. de va. et extraor. cri.

4 ¶ Utrũ ciues deputati ad diuidendũ collectas oi
bus ſm extimatiõeʒ quã hñt in regiſtro cõitatis q
aliqs magis grauant debito et alios exonerãt. teneã
tur. Rñ. ſm Mo. ti. iiij. reſti. q ſi plus debito gra
uãt aliquẽ tenẽtur ei ad illud plus. Si aũt alleuiãt
vel amicos ſuos et collecta eſt determinata. puta d
centũ. tũc tenetur ſiliť reſtituere illd alleuiamẽtũ il
lis qbus damnũ dederũt vt puta q: ſepi⁹ eſt itera
ta illa collecta ſup ciues et tũc tenẽtur ciuib⁹. vl' qa
dñs q debebat hre min⁹ debito habuit ſm iuſticiã
⁊ tũc dño tenẽtur. Si vo collecta erat indetemĩata
puta q: debebãt exigere qntum poterant honeſto
mõ. tũc lʒ mortaliter peccẽt ſe et alios alleuiãdo. qa
mẽtiũtur ſaltem facto pniciose. xxij. q. j. pmũ tamẽ
non tenẽtur reſtituere.

5 ¶ Utrũ illi qui cũ ſint ignorãtes aſſumũt aliq offi
cia ex quibꝫ ꝓximi dãnificanť. vt ſunt notarij iudi
ces et hmõi teneantur. vide culpa. §. vj.

¶ Quid de tenẽtibus colũbas in colũbarijs. Rñ. 6
ſm Pe. d pa. i. iiij. q tenẽtur ad reſtõeʒ d dãnis da
tis dñis agroꝝ. qd limito veꝝ qñ eas nõ debite pa
ſcũt. vl' non tñ d poſſeſſionibꝫ circũcirca hñt q ve
riſiliť i ipis vt plurimũ paſcãtur. q iudicio boni vi
ri credo ſit remittẽdũ. Aſten. vo li. v. ti. xxix. refert
quoſdã tenere. q tñ vtilitatis pſtãt in comedẽdo
vmes et ſtercorizãdo qntuʒ damni. ⁊ id dicit non
pcipitandã ſniam et ſm predicta habes quid dicẽ
dũ eſt de tenentibus qcunqʒ aialia.

Legata defunctoꝝ non implẽtes quõ tenẽtur. vi
de executor.

Legata ipedietes. vid legatũ. j. §. xxxiij. ⁊ s. ipediẽs

Legẽ iniquã ꝯdẽtes quõ tenẽtur. vide lex. §. xxij.

Libellos famoſos facientes quõ tenentur. vide li
bellus famoſus. §. ij.

Literis dãnificans quõ teneť. vide. j. ſcpturas.

Litigantes tenere quõ tenẽtur. vide litigioſa res.
§. ij. ⁊ s. argumentũ.

Locator ⁊ ꝯductor quõ tenentur. vide locatio. §.
xxiij. xxiiij. xxv. Et familia. §. ij.

Ludẽs quõ teneať ⁊ qñ vid ludus. §. ij. vij. ⁊. viij.

Magiſter. Utruʒ teneatur reſtituere exacta a ſcho
laribus. vide magiſter. §. xj.

Mandans qñ teneatur. vide mandatum. §. v. et
furtũ. §. xvij.

Medicus qñ tenetur. vide medicus. §. j.

Meretrix qñ teneť reſtituere. vide s. meretrix. §.
vltimo.

Metus cã aliquid acquirẽs an teneať ad reſtõeʒ
vide metus. §. xiiij. ⁊. xv.

Miſſam ꝓmittens diuerſis perſonis quõ teneať.
§. iij. in. c. miſſa.

Monaſteriũ qñ teneť ex facto monachi vide mo
naſteriũ. in pn.

Moroſus in ſoluẽdo qd teneť quõ obligať ad int
eſſe. vide mora. §. ij.

Moroſus in reddẽda alteri re. vtrũ teneať ſi pijt:
Rñ. q ſic qlitercũqʒ et quõcũqʒ pierit ſm Accur.
in. l. q te. ff. de re. cre. ⁊ ꝓbatur p. l. cũ res. §. vlt. ff.
de leg. j. Qd limito in ꝯſcia veꝝ: niſi eodẽ mõ fuiſſʒ
peritura apud alium.

Mulier q nõ eſt publica meretrix. vtrũ teneať reſti
tuere acqſitum ex ope luxurie: R. Cy. vř tenere q
ſic. i. l. cũ te. C. de ꝯdi. ob tur. cãm. Alij vt Mo. ti.
reſti. ij. tenẽt q nõ teneť in foro aĩe de neceſſitate. lʒ
fiſcus iniuſte acquiſita poſſit auferre. per. l. lucius.
ff. de iure fiſci. Sʒ ego diſtinguo ꝓ ꝯcordia coꝝ q
no. i. c. q: pleriqʒ. de imu. ec. et in. c. ex tranſmiſſa. d
deci. ⁊ in. c. nõ ſane. xiiij. q. v. q aut iſta mlier facit
damnũ alteri. puta q: ſcientibus viciniis ſuis ꝯmit
tit adulteriũ ꝓpter pecuniaʒ. vel aliud qd ſibi dať.
ex quo reddiť in vilipendiũ apud alios vir ei⁹ ⁊ ſic
teneť de neceſſitate ſatiſfacere iniurie facte alteri. et
id ei reſtituere in ſatiſfactõem. Aut facit ſine alteri
us infamia. puta q: occulte et ignorať et ſic nõ tene
tur reſtituẽ d neceſſitate i foro aĩe. q: cũ nullũ ledat
niſi ſeipam. ido nõ habebit ſatiſfacere: niſi deo per
pniam. Idẽ dic de maſculo qui ꝓpter ſcelus aliqd

recipit. ⁊ idē de quocūq3 recipiēte aliquid ꝓpter aliquā turpitudinē ſm predictā diſtinctiōe3. preſuppoſito ꝙ ille qui dat pōt dare cui vult.

Naufragiū patiētes predātes quō tenentur. vide naufragiū. §. j. ij. ⁊ iij.

Nauta qn̄ tenetur. vide nauta in pn̄.

Negligēs in ſuo officio quō tenetur. vide negligētia. §. ij.

Omittens facere qd̄ tenetur ne dānū3 detur ꝓ̄rio quō teneatur. vide furtū. §. xxvj.

Officiales accipiendo aliquid a litigātibus quō tenētur. vide iudex. §. ix.

Pacto nudo quō tenetur. vide pactū. §. iiij.

Palpās quō tenetur. vide furtū. §. xxj.

Participantes in dāno ꝓrimi. ⁊ quot modis. vid̄ furtū. §. xiij. cū ſeq̄.

Pedagia exigēs vel fraudans qn̄ tenetur. vide pedagium per totum.

Penā qn̄ quis tenet̄ ſoluere. vide pena per totum

Permutatio facta in damnū qn̄ eſt retinēda. vide permutatio. §. xj.

Pignus accipiens quō teneatur. vide pignus. §. xij. vſq3. §. xix.

Poſſeſſor bonefidei quō teneat̄. vid̄ fruct⁹ ꝑ totu3.

Quis d̄r malefidei poſſeſſor. R. ſm Pa. i. c. grauis de reſti. ſpo. ꝙ eſt is qui poſſidet rē ⁊ ſcit ad aliū ꝑtinere. ⁊ ecōtra. Bonefidei poſſeſſor ē qui cū ignoret ſe poſſidere alienū poſſidet cogitatōe dn̄i tex. eſt in. c. ſi vgo. xxxiij. q. ij. Poſſeſſor malefidei vtrū teneatur reſtituere nō ſolū rē quā mala fide poſſidet ſ3 etiā ⁊ fructus ipſius rei. R. ꝙ quilibet malefidei poſſeſſor tenetur reſtituere rē ſi extat. c. ſi res. xiiij. q. vj. ⁊ c. cū tu. de vſu. vel ſi perijt: aut eſt deteriorata tenetur eā reſtituere ſm extimatōe3 illā ⁊ diſtinctionem de qua dixi s̄. hoc teneri ementē rē raptā ſciēter: tenetur ⁊ non ſolū ad fructus perceptos. ſ3 etiā ad illos quos ipſe dn̄s percepiſſet ſi eā poſſediſſ3. c. grauis. de reſti. ſpo. ⁊ l. in. re furtiua. ff. de ꝯdi. fur. et l. ſi nauis. §. vlt. ff. de rei. vē. Intellige ſi res erat fructuoſa ⁊ de fructibus qui honeſte percipi potuerūt. l. fructus. ff. de rei ven. Et quo ad ꝯſcia3 limito verū ſi dn̄s eos percepiſſet ſi talis non occupaſſet ꝓbabiliter. q2 ſi nihilominus nullos fruct⁹ habuiſſet: vtputa q2 oino nō locaſſet domū. ſic in cōſcia non tenetur. Limito etiā predicta vera quo ad poſſeſſorē malefidei. qui rē habuit ſine aliquo titulo. vt. l. generaliter. ff. de re. iur. Sed quo ad poſſeſſorē predictū q̄ rē habuit cū titulo: tene ꝙ nō tenet̄ niſi de fructibus preceptis et nō percipiēdis. l. ſi fundum. C. de rei ven. niſi talis titulus habitus fuerit per metū q2 tūc teneret̄ etiā de percipiēdis. l. ſ3 ⁊ ꝑtus. ff. qd̄ me. cau. vbi gl. addit tres alios caſus in q̄bus poſſidēs mala fide etiā cū titulo tenet̄ de ꝑcipiēdis. Prim⁹ eſt qn̄ titulus ē hitus ꝯ̄ īterdicta legū. l. quēadmodū. C. de agri. cēſi. et colo. Scd̄s eſt qn̄ titulus h̄r in fraudē creditoꝝ. l. j. ff. de his q̄ in frau. cre. Tercius eſt qn̄ titulus h̄r ex emptōe rei fiſcalis ſine debita ſolennitate: nec diſtinguo in iſtis poſſeſſorib⁹ malefidei. Vtrū res reſtituenda fuerit aliena: puta q2 nō trāſiuit in dn̄iu3 ei⁹: aut fuerit altiri debita: puta q2 de iure ciuili trāſiuit in dn̄iū eī

ſ3 tm̄ cū obligatōe reſtōis. q2 qlitcunq3 tenet̄ fruct⁹ reſtituere ſ3 diſtinctōe3 predictā vt p3. l. cū. fundus. ff. ſi cer. pe. ⁊ l. indebiti. in pn̄. ff. de ꝯdi. inde. Et clarius in. l. videamus. §. in fauiana quoq3. ff. d̄ vſu. vbi dicit tex. Nā vbū reſtituas ꝙ in hac re pretor dixit plenā h3 ſignificatōe3. vt fructus quoq3 reſtituātur: et ideo cū reſtitui ꝑtor iuſſerit veluti in īterdicto vn̄ vi. etiā fruct⁹ ſunt reſtituēdi. hec ibi. Ergo a fortiori cū d̄s vel ſacri canones h̄ dicūt. Et d̄ hoc vide Pa. in. c. grauis. de reſti. ſpo. Et glo. in. c. non liceat pape. xij. q. ij.

¶ Quid ſi res nō ſit lucroſa niſi ex induſtria tm̄. vt ſunt pecunie ⁊ hmōi. Rn̄. ſm cōem opinionē theologoꝝ. vt p3 ꝑ Sco. ⁊ Ri. i. iiij. di. xv. ꝙ nō tenet̄ reſtituere lucꝝ ſ3 ſufficit reſtituat pncipale acceptū ⁊ h̄ tene in ꝯſcia quo ad neceſſitatē q̄uis aliq̄ velint ꝙ etiā teneatur reſtituere lucrū. vt no. Archi. xiiij. q. iiij. Si q̄s vſurā. No. tn̄ ſ3 Sco. ⁊ Ri. vbi ſ. ꝙ ſi directe dedit dānū. puta q2 fuit neceſſe ꝓpē carētiā talis rei creditorē emere frumētu3 tpe quo magis valebat vel recipere ab alio ſub vſuris vel poſſeſſiones diſtrahere pro minori precio ⁊ hmōi. ꝙ tenetur ſatiſfacere dānū paſſo. Vnde ꝓ regula no. iſtā diſtinctōe3 ꝙ aliud eſt eſſe cauſatiuū alicuius effectus ſufficient̄ ⁊ efficacit̄: ita ꝙ ſine eo nō ſeq̄retur. ⁊ talis tenet̄ ad reſtōe3 dāni cauſati. Aliud eſt eſſe cauſatiuū alicuius dāni ſ3 nō ſufficient̄ ⁊ efficacit̄ ⁊ talis l3 peccet: nō tamē tenet̄ ad reſtōnem

Quid de expēſis factis in re quā quis poſſidet mala fide. vide s̄. expenſe. §. iij.

Preſcriptio an excuſet a reſtōe. vide eodē. §. xlvij. ⁊ ī. vſucapio.

Raptor quō teneatur vide s̄. raptor. §. j. ⁊ ij.

¶ Quid de vxore filijs aut alijs q̄ viuūt de rebus raptoꝝ. R. ꝙ aut talis raptor per taliū ꝯſumptōe3 aut receptōe3 nō efficit̄ non ſoluēdo. ⁊ tūc dico ſm Alex. lōbar. ꝙ licite de hmōi bonis raptoꝝ pn̄t viuere ⁊ recipere. dūmō nō viuāt de ipie acq̄ſitis in ſpecie vl' nūero. puta de oue capone ⁊ hmōi raptis qd̄ ſi ita ſunt mixta ꝙ neſciūt diſcernere tūc habeant in mēte ſꝑ viuere de iuſte acq̄ſitis. ⁊ ſic l3 ſm p̄dictū Alex. cū quo ꝯcor. Olden. et glo. Ray. de talibus aūt ipie acq̄ſitis q̄ nō trāſeunt in dominiu3 raptoris nu'lo mō l3 alicui viuere: niſi ī caſibus de quibus. ī. dicā quādo nō eſt ſoluēdo. Si v̄o ex tali conſumptione efficitur nō ſoluēdo. puta q2 tāta ſunt q̄ d3 reſtituere q̄nta oia q̄ h3. tūc nō l3 alicui d̄ talibus viuere: niſi in q̄tuor caſib⁹. Primus qn̄ q̄s agit negociū ſpoliatoꝝ. ſ. inducēdo raptores ad reſtōne3. ar. c. qn̄ mu'tos. xj. q. iij. ⁊ c. inter alia. d̄ ſentē. ex. qd̄ limitat Rod. veꝝ qn̄ ꝯtinue inſtāt opportunis horis non de illis q̄ ſolū ſemel in āno vl' bis inſtāt. ⁊ hoc ſiue faciant in generali predicatōe vt predicatores: ſiue ſpāli perſuaſione ſiue ſeq̄tur vtilitas ſiue nō. l. ſ3 an vltro. ff. de nego. ge. qd̄ limito etiā ſm Directo. titulo de reſtōnibus. verū ſi ſpes correctōis habeat̄. ⁊ fiat cū tali moderamine ꝙ ꝓpter hoc non efficiātur nō ſoluendo in totū vel in magna parte. alr̄ nō liceret. ar. ij. q. vj. c. anterioꝝ. Scd̄s qn̄ nec ꝑ eleoſynas nec alio mō honeſto pōt neceſſaria vite inuenire. nā neceſſitas non h3 lege3

de ꝯſe.di.j.ſic.ꝛ di.v.diſcipulos. et de re.iu.qđ nō
eſt cū mag tñ ꝑcitate dꝫ ſumere et dolere in mente
atqꝫ ꝓponere ſatiſfacere ſi poſſibilitas adueniret.
Tercius eſt cū vult laborat bona raptoris augmē
tādo ſiue ꝯſeruādo aut curādo.et hmōi. qꝛ h̄ cedit
in vtilitatē creditoꝝ. Intellige ſi vtilitas eſt tāta qñ
tus ſumptus.aliter nō.ꝛ ꝙ non viuat vel accipiat
de ipis acquiſitis in ſpē. Quartus caſus eſt quādo
quis hꝫ multa incerta reſtituere.et epūs cū ipſo di
ſpēſauerit vt de ipſis incertis tanqꝫ pauper viuat
Nota etiā ꝙ preciū rerū raptarū venditarū non ē
furtiuū.l.qui vas.§.ſi.ff.de fur.
Ratū habēs damnū ꝓximi quō teneť. vide ſ.fur
tum.§.xx.
Receptator dāpnificantiū ꝓximū vel rerū ablataꝝ
quō tenetur.vide furtū.§.xxij.xxiij.ꝛ.xxv.
Religioſum retrahens vel a religione remouens
aliquem quō teneatur.vide religio.§.lxiij.
Repreſalias faciens vel concedēs quādo teneať.
vide repreſalia.§.ij.
Reuelare nolens rem furatam ꝓximo qñ tenetur
vide furtū.§.xxvij.
Rixam faciēs quō tenetur.vide rixa per totū.
Seditionē concitans qñ teneať. vid̄ ſeditio ꝑ totū
Seducēs mulieres vel pueros ſubtrahēdo eos q̄
litercūqꝫ ſiue blāditijs ſiue minis ab his ſub quo
rū ꝑtāte ſunt qui a legibꝰ vocanť plagiarij. Utruꝫ
teneatur. R̄.ꝙ ſic.non ſolū ſubtractos reſtituere ſꝫ
etiā omē lucꝝ ꝙ habuiſſent ab eis hi ſub q̄ꝝ ꝑtāte
erant toto tpe quo ſubtracti ſteterūt ſm.d.Jo.de
platea.inſti.de obli.que ex delic.na.
Quid de ſeducente vginē.vide ſtupꝝ.§.j.et.ij.
Sniāꝫ iniuſtā dās quō teneť. vide iudex hic ſ.
Quō tenetur ille ꝓ quo data eſt iniuſta ſniā. vide
ſniā.§.vij.
Sepulturā recipiētes indebite qūo tenētur. vid̄ ſe
pultura.§.xxxij.ꝛ.xxxiij.
Symoniace acquiſitū qñ eſt reſtituenduꝫ.vide ſy
monia.vij.per totum.
Sociꝰ qñ teneť ex ſocietate.vide ſocietas ꝑ totum.
Solutionē an teneať quis facere obligatus ex nu
do pacto.vide pactū.§.iiij.
Solutio qūo ꝛ qñ eſt fienda.vide ſolutio.per totū
Scripturas falſans vł deſtruens an teneatur. R̄.
ꝙ ſic.non inſolidū de omī dāno dato ꝓximo ꝑ h̄.
ſiue fiat in libris mercatorū aut q̄rūcunqꝫ aliarum
ſcripturaruꝫ.l.i.ff.de magi.conue.et.l.qui tabulas
ff.de fur. Idem dic de vtentibus falſis ſcienter vi
de falſarius.§.iij.
Sed quid de occultātibus? R̄.ſm.s. Bernardi.
in tractatu reſtōnuꝫ ꝙ peccant mortalr nec pñt ab
ſolui niſi publicent.nō tñ tenenť ad reſtōēꝫ:niſi qñ
requiſiti malicioſe pādere noluerīt.ꝛ ex tali occulta
tōe poſtea deuentū ē ad talē ꝯditōēꝫ ꝙ creditores
ſua hrē nō poterūt.qꝛ ſic tenentur de omī damno
eo qꝛ cām dant efficacē dāno ꝓximi.
¶Quid de illo qui ex lrīs ſuis dat dānuꝫ ꝓximo ſic
ſi aliq̄s mercator ſcriberet ꝙ aliq̄ merces valēt mul
tū i tali pñia cū n̄ ſit verū. R̄ñ. ꝙ aut lrē dirigebāť
ei cui dedit dānū.et ſic teneť ad reſtōēꝫ ei. Aut nō
dirigebanť ei.ſꝫ ipſe eas apuit. ꝛ ſic lꝫ mortalr pec
cet ſcribēs.tñ nō teneť ad reſtōēꝫ.ſꝫ ſibi iputet q̄ eas
apuit. Si aūt miſit.iij. vt fraudulenter decipiat ali
quē.ſic ſcribēs teneť inſolidū ꝛ etiā exeq̄ns ſi ſcien
ter hoc fecit vltra pctm̄ mortale qđ ꝯmittūt.
Spōſalia ꝯhens qñ teneatur.vid̄ ſpōſalia.§.xvj.
Stuprans vginē qñ teneť.vide ſtupꝝ.§.j.ꝛ.ij.
Tabellio qñ tenetur ꝛ quō.vide tabellio.§.vj.
Tallias exigēs quō teneť ꝛ qñ.vide talia per totū
Teſtis qñ tenetur.vide teſtis.§.xxvj.ꝛ.xxx.
Torturā faciēs alicui indebite.vide tortura.
Tranſigens ꝓpter indebitā cām qūo tenetur.vid̄
tranſactio.§.v.
Turpe lucrū. Utrū turpiť acquiſitū ſit de neceſſi
tate reſtituendū? R̄.ꝙ aut acq̄ſitū turpiť.i.cū pec
cato fuit acquiſitū interueniēte dolo fraude vł ex
torſione ſeu metu aut deceptōe et hmōi caſibꝰ in q̄
bus dať repetitio ꝑ actōes de dolo vł metus cā ꝛ ſi
miles.vel ꝑ officiū iudicis. Et ſic teneť de neceſſita
te reſtituere illi a quo ſic extorſit.vł eius heredibꝰ ſi
quos hꝫ ꝛ ſcit.vel ſaltē pauperibꝰ ſi ignorāter. ꝛ in
h̄ ꝯcordāt doc.ſeq̄ntes Inno.i.c.qꝛ pleriqꝫ đ imu.
eccle. Aut acquiſitū cū pctō et turpiť fuit acquiſitū
ſine dolo fraude et ceteris p̄dictis. ita ꝙ ei q̄ dedit
nulla ꝯpetit repetitio per actōes vel ꝑ officiū iudi
cis. Et in iſto caſu fuerūt varij doc. Ho.in.c.cum
ſit.de iudeis,tꝫ indiſtincte ꝙ ē reſtituendū paupe
ribus. Alij i.d.c.qꝛ pleriqꝫ.allegātes Inno.ſilr in
ꝯcluſione tenēt ꝛ ſic videť q̄ſi cōis opi. Sꝫ cū nul
lo iure ꝓbeť dico ꝙ lꝫ ſit bonū ꝯſiliū vt i pauperes
erogeť.vt ſic ſatiſfaciat i quo deliquit.tñ nō ē de ne
ceſſitate ſalutis ꝛ h̄ tenet Car.i.d.c.qꝛ pleriqꝫ.ꝛ gl.
Ray.i ti.de rapto.§.ſꝫ quid de focarijs. Et iudicō
meo etiā h̄ tꝫ Inno.i.d.c.qꝛ pleriqꝫ.l. cōiter doc.q̄
tenēt ꝯtrariū ꝓ ſe adducāt et male.qꝛ ſi intelligere
tur illud qđ dicit ipē Inno. fore neceſſariū ꝙ ſacer
dos debeat ei iniūgere vt in pios vſus expēdat ꝙ
acquiſiuit faciēdo illicitas negociatōes vel qđ alſ
iniuſte acquiſiuit ſine calūnia alicui facta certe ſibi
ꝯtradiceret.qꝛ ſupius ibidē p̄miſit ꝙ vbicūqꝫ ali
quid male q̄ritur vel ex negociatōe vł extorſiōe ex
q̄ tñ reſtituere nō teneť nō dānat eū ſi heredibꝰ re
linq̄t. Itē ibidē dixit ꝙ mathemathicꝰ nō teneť re
ſtituere i caſu predicto. Itē dicit đ eo qui i ludo ali
quid lucrať ꝙ nō teneť niſi fuerit in dolo aliū tra
hēdo. ꝛ tñ iſti cū pctō acquīrt. Et iđo oꝫ intelligať
ꝙ ſacerdos dꝫ ei iniūgere vt reſtituat paupibus đ
bono et equo nō tñ đ neceſſitate. ꝛ ſic tene qꝛ tali fa
uet ius naturale in retentione ꝓpter cōſenſum dñi
tradētis. Nā nihil tā naturale q̄ꝫ vt acquiſitio fiat
ſm volūtatem dñi tradētis:vt in.l. nihil tam natu
rale.ff.de re.iur.et inſti.de re.diui.§.per traditōēꝫ.
Et facit optime qđ habeť in.c.ſi.de ſymo.et glo.in
ſum.xiiij.q.v.et in.c.ex tranſmiſſa.de deci. Et ad
c.cū ſit.de iudeis.ꝙ adducit Ho.dico ꝙ in penaꝫ
illud eſt ſtatutū.qꝛ aſſumpſit officiū ꝯtra diſpoſitō
nē iuris et nō excedet caſuꝫ ſuuꝫ. Silr nō obſtat.c.
non ſane.xiiij.q.v.qꝛ loquitur conſultiue ſm Pa.
in.d.c.qꝛ pleriqꝫ. Nec etiā.c.ſi quis cōtumax.xvij
q.iiij.et in.c.magne.ꝛ in.c.ꝙ ſuper his.de voto.q̄
allegat Inno.qꝛ nō ꝓbant dictū ſuū ſi ſic intelligat
tur vt teneatur de neceſſitate. Quod nota bene et

quia facit ad multa.
7 ¶ Utrũ recipiẽs aliquid ꝑ ceſſando a vexatiõe in
debita ꝓximu teneat̃ illud reſtituere. R. ſm Pa. in
c. dilectus de ſymo. ꝙ ſic. facit. l. j. ⁊ l. generalit̃. ff. d̃
calũ. ⁊ l. iiij. §. qõne. ff. de ꝯdi. ob tur. cã. Nõ di
uerſitatis eſt qꝛ eſt cũ calũnia acquiſitũ. ⁊ ſic ꝯ volũ
tatẽ dñi ꝫ in caſu ꝓcedẽti nõ. Et ex hoc pꝫ ꝙ qñ qꝛ
dedit aliquid vl' ex timore etiã reuerẽtiali: velvt cõ
ſequeretur ſuũ debitũ vel euitaret aliqđ maluꝫ ille
qui extorſit ex ꝓdictis cauſis ſic tenetur ad reſtõeꝫ:
niſi ille liberaliter velit dare.
8 ¶ Sed quid de ypocrita qui ſub forma boni xp̃ia
ni vel religioſi: cũ nõ ſit: elẽoſynas acq̃rit: Rñ. ſm
Inno. i. c. qꝛ plerįꝫ. de imu. ec. ꝙ tenetur ad reſtõ
nẽ nõ forte illi qui dedit. qꝛ mercedẽ ſuã iã eſt cõſe
cutus. Sꝫ tu dic clarius ſm Io. de ripol. in ꝯtribꝫ
ſuis: ꝙ aut talis dãs elẽoſynã vel quid aliđ errat in
perſona: puta qꝛ credit dare Ticio ⁊ dat Dyno. ſic
Dynus tenetur ei reſtituere vel illi cui intendebat
dare. Aut errat i fortuna: puta qꝛ dat diuiti credẽs
dare pauperi: et ſic talis recipiẽs tenetur ei qui de
dit vl' paupibꝫ reſtituere niſi ipſe recipiẽs effect⁹ fu
iſſet poſtea pauper. Aut errat in ꝯditõe altera: pu
ta credit dare ſcõ vl' celebraturo et hmõi. ⁊ tũc ſi cõ
ditio nõ ineſt recipiẽs tenetur reſtituere vl' ſatiſface
re per ſe vel per aliũ ſm intẽtionẽ dãtis. Alij dicãt
verũ h̃ ſi datũ eſt ꝓciſe tãqꝫ ex cã finali ꝓpter illud
ſicut ſi daret ſic exp̃mẽdo. Secus qñ dat qꝛ ſic cre
dit. qꝛ tũc nõ tenetur ſicut ſi darẽ tibi qꝛ credo ſis a
micus meus cũ tñ nõ ſis: qꝛ nõ teneris reſtituere ⁊
magis placet. qꝛ vt dicit. l. ſi repetẽti. C. de cõdi. ob
cau. da. Cõditio i corde retẽta nõ inducit repetitio
nẽ: maxime in caſu iſto. qꝛ vt ſ̃. dictũ eſt talis dans
illi quẽ credit ſctũ. lꝫ nõ ſit iã hꝫ mercedẽ ſuã ꝓ q̃ de
dit. ſ. ꝓ deo qui iudicabitur cã finalis exq̃ aliud nõ
ẽ exp̃ſſuꝫ. Et ex ꝓdictis pꝫ ꝙ iſti q̃ſtores qui faciũt
ſe talis religiõis cũ nõ ſint. ⁊ q̃ ꝓmittũt dicere mul
tas miſſas cum nõ dicãt: ⁊ ꝙ nutriũt multos infir
mos vel redimũt captiuos cũ tñ nõ faciãt ꝙ tenẽ
tur ad reſtõem vel illis qui dederũt: vel ꝓ quo de
derunt. qꝛ exq̃ petiũt ꝓ tali cã dãtes intelligunt̃ da
re ꝓ eadẽ ſi aliud nõ exp̃mũt. Nec ob. d. l. ſi repetẽ
ti. qꝛ ſatis cã eſt exp̃ſſa exq̃ petiũt ꝓ ea. Secus de il
lo qui petit pro deo lꝫ fingat ſe ſctũ. ⁊ ille nõ daret
ſi ſciret eũ nõ fore ſctũ qꝛ cã pro qua accipit eſt ſol⁹
deus. lꝫ ſecũdaria ſanctitas ficta q̃ non attẽditur. ꝫ
cauſa principalis.
Tutor qño tenetur. vide adminiſtratio. §. j.
Vendẽtes rẽ plus iuſto ꝓcio qño tenẽtur. vid̃ em
ptio. §. vij.
Venatores dãtes damnũ in agris qñ tenẽtur. vi
de venatio. §. ij. ⁊ iij.
Viſitator a viſitatis recipiens aliquid qñ tenetur.
vide viſitator. §. iij.
Uſufructuarius quãdo tenetur. vide vſufructus
§. v. vij. et. xij.
Uſurarius mẽtalis. Utrũ teneatur reſtitue͠ id qđ
eſt ſibi datũ a mutuo recipiẽte vltra ſorteꝫ. Rñ. ꝙ
lꝫ doc. ſint ꝯtrarij. In h̃ tñ eos ꝯcordãdo ſic diſtin
guo vꝫ ꝙ aut mutuũ accipiẽs dat liberalit̃ credẽs
mutuantẽ h̃ nõ exigere aut velle. ⁊ ſic nõ tenetur re
ſtituere de neceſſitate. ⁊ iſto mõ intelligẽda eſt opi.
Ri. i. iiij. di. xv. q. v. ar. v. ⁊ Sco. ea. di. Alex. lom
bar. et Car. in. c. ꝯſuluit. ⁊ in cle. ex graui. de vſu. q̃
tenẽt ꝙ nõ tenetur reſtituere. Et facit ꝓ h̃ tex. in. l.
int̃ oẽs. §. recte. ff. de fur. Ubi dꝛ ꝯtans rẽ credẽs
inuitũ dñm ꝯmittit furtũ. ꝫ furto nõ eſt obligatus
ſi dñs erat volẽs: ad idẽ facit inſti. d̃ obli. q̃ ex q̃ſi de
lict. na. §. plꝫ. in fi. Nec ob. l. ſi ego. la. j. ff. ſi cer. pe.
Ubi dꝛ ꝙ ſi voluit tibi rẽ donare ⁊ tu credebas eã
tibi mutuo dari nõ efficitur tua añ ꝯſumptionẽ qꝛ
in hoc caſu intentio recipiẽtis ⁊ ꝯcedẽtis diſcordãt
ꝫ in caſu ꝓdicto ꝯcordãt qꝛ ille liberaliter dat ⁊ iſte
cit ſe liberaliter datũ recipe. Itẽ non ob. rõ Io. an.
in mercuralibꝫ in regula. pctñ. qꝛ ꝯtractus a ꝓnci
pio fuit vicioſus. ⁊ iđ effectus ſilr̃. qꝛ verũ eſſet ſi ef
fectus ꝓcederet a dicto ꝯctu ꝫ nõ eſt verꝫ ꝫ ꝓcedit
ab alio. ſ. libera donatõe q̃ ille donat et iſte donatũ
liberalit̃ recipit. Aut mutuũ recipiẽs nõ dat libera
liter ꝫ iđo dat qꝛ per ſig̃ videt mutuãtem ſic velle:
aut ne mutuũ auferat. ⁊ iđo ſic dat. et tũc dic ꝙ ta
lis tenetur acceptũ reſtituere de neceſſitate. Et ſic li
mita et intellige. c. ꝯſuluit. de vſu. Inno. ⁊ Ho. ac
Pa. ibidẽ cum Io. an. in dicta regula pctñ. qui te
nent ꝙ tenetur.
¶ Sꝫ qño ſcire poterit ſi dedit liberalit̃ vl' ne. Rñ. 1
ꝙ ſi ſignis vl' circũlocutõibus ſignificauit ꝙ aliq̃d
vellet vltra ſortẽ. et tũc tenetur reſtituere qđ non li
beraliter dedit. qꝛ vt dicit. l. ſi ꝟo non remũerandi.
§. idẽ papinianus. ff. man. ꝙ qñ aliquis ſimplr̃ rẽ
ꝯcedit ꝓſumitur donare illi qui ꝓus donauerat ſi
bi. Sic in ꝓpoſito qꝛ ex ſignis oñdit ſe nõ mutare g̃
tis. iđo credendũ eſt etiã illũ eo aĩo dare. ſ. non gra
tis. Si ꝟo nullũ ſignũ oſtẽdit quo vellet aliq̃d vl
tra ſortẽ: ꝫ potius ꝙ gratis mutuabat: fatendũ eſt
etiã eũ gratis dediſſe. Et hoc verũ niſi aliud de mẽ
te eius conſtet.
¶ Utrũ ille qui mutuauit g̃tis teneatur reſtituere 2
id qđ ſibi datũ eſt a mutuũ accipiente. R. ꝙ ſi cre
dit eũ g̃tis dare nõ tenet̃ q̃uis ille nõ g̃tis dederit.
qꝛ vt dꝛ. j. q. ij. nulla obligatio ſuſcipienti culpe ma
culã ingerit: q̃ nõ ex ambientis petitõne ꝓcedat. ⁊
obligatio antidotoꝝ iuſtã parit receptõem ꝑ erro
rem ſoluti. l. ſi teſtis. §. j. ff. de fideiuſſo. niſi eſſet er
ror facti alieni: vtputa putabat per ſuũ ꝓcuratorẽ
eſſe ꝓmiſſuꝫ cũ tñ non eſſet. qꝛ ſic teneret̃ Rodo. ⁊
Aſten. dicunt ꝙ nõ tenetur q̃diu bona fides du
rat: nec de cõſumptis ꝫ poſtq̃ ſcit ꝙ nõ liberaliter
dedit tenetur de extantibꝫ niſi ꝑ vſucapionẽ vl' ꝓ
ſcriptionẽ ſuam facta eſſet: q̃ opi. eſt tutior in ꝯſcia
q̃ illa Lau. de redul. in ſuis ꝯtractib⁹ qui dicit ꝙ
etiã nõ tenetur poſtq̃ ſcit nõ liberalit̃ dediſſe. ⁊ ad
dit idẽ Rodo. ꝙ talis qui dedit ſi hꝫ de bonis ipſi
us mutuũ dantis ꝙ põt ſibi per retentionẽ cõſule
re de eo quod ſic ſoluit in ꝯſcia. Quod verũ eſt an
te ꝓſcriptioneꝫ ꝫ non poſt.
¶ Utrũ vſurarius teneat̃ nõ ſolũ reſtituere rẽ ꝫ ⁊ 3
fruct⁹. dic vt ſ̃. poſſeſſor malefidei. Et ſilr̃ de lucra
to ex pecunia vſuraria. vt ibidẽ. §. j.
¶ Utrũ inducẽs aliquẽ ad fenerandũ cõſulendo 4
vel pecuniã mutuãdo: vel ſocietatẽ contrahẽdo et
hmõi teneatur ad reſtõnem totius vſure: R. ſm

Alex.lōbar.⁊ Monal.ti.vſura.v.ac. Rod.ꝙ nō niſi inq̄ntū ꝑuenit ad eū.q: in dando mutuū ſub vſuris nō dānificat̄ ꝓximus: ſ; in exigēdo vſuras Alij tñ dicūt ꝙ tenetur.qḋ non credo.

5 ¶ Utrū ꝓxonete ſeu ſenſales vſurarioꝝ ↄ̄tractuū teneātur reſtituere oēs vſuras ipoꝝ: Rñ.ſm Bal. in vi.de ↄtrouerſia feudi terminādi.§.ſilr ꝙ non. S; glo.i.l.ſi ſciente.ff.ad.l.pōpe.ḋ pari.indiſtincte vult ꝙ teneat̄ eū q̄ ↄuenit Bar.⁊ Angelus ibidē q̄ dicūt ꝙ pari pena ſunt puniēdi tales ꝓxonete:ſicut illi qui faciūt ↄtractus. Hoc idē t; Girar. obdoñ.⁊ ad idē facit.l.is cuius ope.in ṗn.ff.de adul. multofortius miſterialius.xlvj.di.ſicut nō ſuo.qḋ credo verū de ꝓxonetis coopantibus in exactōibꝫ vſurarū.vl' inuenientibus cautas fictōes q̄bus vſure ſoluant̄.q: dāni dant cām efficacē. Nō aūt credo veꝝ de ꝓxonetis ſolū coopantibus vt mutuū̄ det̄ pon⁹ ꝑ neceſſitate debitoris. ar.no.in.l. ſi quā C.de ope.liber. Immo nec peccant ſi ad hoc nullum inducunt.vt feneret̄.ſed ſolū ad paratos dare ſub vſuris accedunt.

6 ¶ Quid de notarijs q̄ ↄficiūt inſtr̄a de debito vſurarū. Rñ.ſm Girar.obdoñ.ꝙ aut palliāt vſuras in inſtr̄is:puta q: faciunt cartas de duplo: vel ſub noīe emptōis et hmōi.⁊ ſic tenētur totā vſurā reſtituere:ſi vſurarius ipe nō reſtituet: niſi ſm quoſdā hoc feciſſent in fauorē potius receptoris mutui q̄ȝ vſurarij:ꝙ pōt teneri l; mortalit̄ peccet inſtr̄m falſum faciens. Si aūt nō palliant vſuras.ſ; apte ptȝ per inſtr̄a tūc nō tenētur:q: non dant cām efficacē ⁊ ſm Bal.in rubrica.ḋ ꝓhi.feu.alie.ꝑ ffede.c.ij.tales ↄficientes ſcient̄ inſtr̄a in fraudē vſurarū.dn̄t omnino ab officio amoueri ob infamiam.ar.in ṽbo ſcriba.ibi poſito.

7 ¶ Utrū teſtes taliū inſtroꝝ ſilr̄ teneant̄ ſicut notarij: Rñ.ꝙ ſic ſm p̄dictā diſtinctōē.q: inſtr̄a nō valent ſine teſtibus. Idē dic de p̄latis q̄ ſe ſubſcribūt vel ſigillant cedulas vſurarioꝝ.⁊ cum his cōcor. Goff. Ho.et directo.ti.de vſuris.

8 ¶ Utrū aduocati ꝓcuratores iudices: ſtatutarij. et alij quoꝝ patrocinio ⁊ fauore ſcient̄ vſure i iudicio vl' extra iudiciū exigūtur:vel nō reſtituunt̄ cū repetūt̄ teneant̄ ad reſtōē. Rñ.ꝙ ſic inſolidū.nec excuſant̄ ex eo forte ꝙ ſcripture eis porrecte apparebant iuſte.ſi ↄſcia eis dictabat ꝙ erāt ḋ ↄtractibus vſurarū ſm Hoſt.⁊ Inno.in.c. Michael.ḋ vſu. ⁊ Archi.in.c.ſiquis oblitus.xiiij.q.iiij.

9 ¶ Quid de dn̄is terraꝝ qui in t'ris ſuis vſurarios morātes nō cogūt vt vſuras reſtituāt. R.ſm Ro. ꝙ tenent̄ inſolidū ſi pūt ⁊ non faciūt.etiā ſi nihil ꝑuenit ad eos. Alex.aūt lōbar.dicit ꝙ l; mortaliter peccēt.tñ reſtituere ñ tenent̄: niſi inq̄ntū ꝑuenit ad eos de ipis vſuris. Qḋ aūt mortalr̄ peccēt nō credo verū niſi de iudeis vſurarijs.de q̄b⁹ p̄cipit̄ eis in.c.poſt miſerabilē.de vſu. vt cogūt eos ad reſtituendū vſuras extortas. Et ſilr̄ poſſet dici quo ad ipos eſſe verā opi. Rodo.quo v̄o ad xp̄ianos vſurarios nō credo ꝙ peccent mortalr̄. vl' teneant̄ ad reſtōēz:niſi q̄ñ req̄ſiti nollēt iuſticiā miſtrare.

10 ¶ Utrū ſocij tutores factores ⁊ hmōi qui ad vſurā dāt vel vſuras exigūt ꝓ alijs teneant̄ ad reſtōē. Rñ.ſm Rod.ꝙ ſi apud eos reſidet q̄ſi ṗncipalis auctas mutuādi ſic tenent̄ inſolidū:ſi illi pro quibus dederūt nō reſtituūt. Si v̄o nō fuerūt auctores ſ; ſolū executores ſic illi q̄ ad ſolū manualē traditōēz vſurarū mācipati ſunt.ita ꝙ ipi nō taxāt p̄ciū ↄtractuū ipoꝝ:nec cū eis ↄ̄hūt pactū de vſura.ſ; ſolū pecuniā tradūt et pign⁹ recipiūt.ſic l; mortaliter peccēt nō tenent̄ ad reſtōēz:niſi coactiue exigāt vſuras. His cōcor.Girar.obdo. Ray.et Bartholomeus bux.i.ḋ.c.ſic nō ſuo.et addit Ho. ꝙ ille i cuius vtilitatē verſū eſt tenet̄ ṗncipaliter alteri i ſubſidiū.l.ex hoc edicto.§.j.ff.de eo ꝑ quē fac.erit:⁊.l. elegant̄.§.pe.ff.de dol. Pa.in.ḋ.c. Michael.vult etiā vt in p̄mo caſu nō teneant̄.ſi vſurarius eſt ſoluendo ſ; ſm qḋ dixi tene.

11 ¶ Utrū pupillus pro quo tutor multos ↄ̄tc⁹ vſurarios fecit teneatur reſtituere. R.ꝙ ſi pupillus dicat tutori tāto tpe habuiſti pecuniā meā et ꝓpterea iſta retineo ꝓ lucro ꝙ debeo ex ipa hr̄e.⁊ ſic iſta intentōe retineat nō tenet̄ reſtituere l; ſit verſum in ſuā vtilitatē ſ; ſolū tutor: niſi vſura excederet moderatū lucrū ꝙ ꝑcepiſſet ſi in poſſeſſiones vel aliā iuſtā negociationē vt debebat ipaȝ cōſtituiſſet vt pȝ infra tutela.§.ij.

12 ¶ Sed nūquid cū vniuerſitas ciuitas vel collegium recipit vſurariū emolumentū ſinguli teneant̄ inſolidū reſtituere: Rñ.ſm Ho.in ſum.ti.de pe. §.ſi.ꝙ ſic.l; cā vniuerſitatis nō ſit cā ſinguloꝝ.xij. q.ij.qui manumittit̄ nec obligant̄.tanq̄ȝ vniuerſitas que aīam nō hȝ ſ; tanq̄ȝ ſingli.c.ↄq̄ſtus.ḋ vſu. c.ſicut viri.vij.q.j.c.ſi hēs.xxiiij.q.iij.l.metū.§. aīaduertēduȝ.ff.qḋ me.cā.ↄcordat Io.an.p⁹ Alla. in.ḋ.c.conq̄ſtus.ſ; Monal.ti.vſura.v.⁊ Rodo.limitāt hoc verū de regētibus et ꝓhibere valētibus vel cōpellentibus aut p̄cipiētibus talit̄ feneari nō aūt de alijs niſi participauerint comodū burſale vl' ex hmōi reuelati fuerint ab expēſis q̄s feciſſent de ſuo.q: tūc intm̄ reſtituere tenēt̄ et nō pl⁹ ⁊ h̄ tene i ↄſcia cū q̄ Mon.ↄcor. Petrus de pal.in.iiij.di.xv et Aſten.⁊ Io.an.i.ḋ.c.ↄq̄ſtus.de vſu.

13 ¶ Utrum impediens volentē mutuare gratis et faciens vt mutuet ſub vſuris teneatur ad reſtōēm Rñ.ſm Rodo.ꝙ ſic.quia impediuit indebite ꝓximi vtilitatē. Idem dic de impediente ↄtractū licitum et reducente ad contractū vſurarium. Concor.Monal.ti.vſura.iij. Idem dic de confeſſoribꝫ qui abſoluūt vſurarios aut recipiūt ad ſacramēta vel ſepulturam ꝙ tenētur reſtituere: ſi ex denegatione talium fuiſſet facta reſtitutio.

14 ¶ Quid de fideiuſſoribus vſurarioꝝ. R.Lau.ḋ redul.i ſuis ↄtractibꝫ ſm Lap.⁊ Pau.de eleȝaris et multos alios ꝙ etiā ſi ṗncipale ſe ↄſtituit ꝓ vſuris reſtituēdis ꝙ nō tenet̄:niſi intm̄ inq̄ntū vires hereditatis vſurarij tpe fideiuſſionis valebāt.⁊ non plus nec minus. Diſtingunt tñ idē Pau.int̄ fideiubere ſimplr̄ pro vſuris reſtituēdis.⁊ ſic non teneat̄ niſi vt dictū eſt.et int̄ obligare ſe ſimplr̄ ad reſtōēȝ vſuraꝝ q: talis tenet̄ q̄ntum ſue facultates portāt l; vſurarius ſit non ſoluendo.

15 ¶ Utrū heres teneat̄ reſtituere oēs vſuras illius cui⁹ eſt heres. Rñ.ꝙ ſic inq̄ntū hereditas ſufficit

ſm cōiter doc.in.c.cū tu.ꝛ tua nos.de vſur.ꝛ vide
ſupra heres.§.iiij.ꝛ.vj.
16 ¶ Vtrū qñ duo ſunt heredes vſurarij debētis re
ſtituere.c.ꝛ diuiſa hereditate. de mille inť eos vn⁹
efficiať nō ſoluēdo.de.l.an alť teneať in totū de ipis
c.Rñ. Pe.de anch.in regula.pcti venia.de re.iur.
li.vj.q.xviij.ꝙ lꝫ diuiſa hereditate obligatio here
ditaria diuidať ipo iure.l.j.C.ſi cer.pe.et.l.ꝓ he
reditarijs.C.de heri.vel ac.vē.Et ſic ſi vnus effici
atur nō ſoluēdo in foro ciuili alter nō teneať.l.lega
torū.ff.de le.ij.tū in foro canonico in quo dicit tex.
in.d.c.tua nos.ꝙ heredes ea ſunt diſtrictōe cogen
di:q̄ defunct⁹ ſi viueret quo ad es alienū:ex delicto
ꝛ pctō puenieͤs teneť inſolidū:nec in tali ere hꝫ lo
cū diuiſio.xij.tabularū.ar.d.c.cū tu.de vſu.ꝛ vt di
cit etiā Pa.i.d.c.tua nos.cōiter doc.i fauorez aie h
ſequūtur. Sꝫ ego ꝓ clariori intelligētia diſtinguo:
ꝙ aut loqmur in reb⁹ formalr datis pro vſuris. ꝛ
ſic cū talia ſp ſint obligata illis q̄ ea dederūt teneť d
neceſſitate illa reſtitue q̄ſquis illa habuerit.vt i.q.
ſeqn.patebit. Aut ſunt res ſpāliter empte de pecu
nia vſuraria ſpāli alicu⁹ et ſic ſilr teneť illis de quo
rū pecunia ſunt empte.d.c.cuꝫ tu. Aut loqmur de
alijs rebꝫ q̄ nō ſunt formaliť date ꝓ vſuris nec ſpā
liter empte de pecunia vſuraria. Et ſic tene ꝙ cum
bona vſurarioꝝ ſm cōem opi.modernoꝝ doctoꝝ
in.d.c.tua nos.non ſint tacite hypothecata ꝓ vſu
ris reſtituendū.ꝙ nō teneť de neceſſitate niſi ꝓ me
dietate q̄uis alter heres ſit factus nō ſoluēdo lꝫ di
cant doc.ꝙ opi.glo.d.c.tua nos. et antiquoꝝ doc.
q̄ tenēt ꝙ oīa bona vſurariorū ſunt tacite hypote
cata ſit in foro aie practicāda: qḋ intellige de bono
conſilio:cū nullo iure probeť.et ſm hāc diſtinctōez
intellige ꝛ limita Pe.de anch.et doc.in hoc.
17 ¶ Quid de accipientibꝫ de bonis vſurarioꝝ. Rñ.
diſtinguēdo ꝙ aut accipiūt rē in ſpē datā ꝓ vſuris
q̄ nō trāſit in dñiū vſurarij.ꝛ ſic tene indiſtincte ꝙ
teneť eā reſtituere ſi extat.vt notabiliť tꝫ Bal.in.l.
rē quā.in fine.C.de iur.doc.nec pt extimatōez da
re ꝯtra volūtatē dñi.l.ij.in pn.ff.ſi cer.pe. ꝛ tex.eſt
clarus.xiiij.q.vj.ſi res.ꝛ.j.c.cū tu.de vſu. Et qñ n̄
transferať dñiuꝫ. vide.j. Vſura.ij.§.xviij. Aut ac
cipiunt nō rē in ſpē datā de q̄ ſ. ſꝫ alias q̄ſcūqꝫ. Et
tūc diſtinguo ꝙ aut vſurarius cū talia accipiat ē
nō ſoluēdo ꝛ ſic ſi hoc ſciūt reſtituere etiā obligant
q: dāt dāni cām efficacē.ꝛ ſi dubitāt an ſit nō ſoluē
do dico ꝙ ſi res adhuc extat ꝙ teneant: ne pro re tē
porali in diſcrimine aīam ponāt ſm Alex.in.iij.ꝑ
te. Si vō ignorāt et credebāt probabiliter ꝙ d bo
nis ſuis eis daret ſic non tenētur.de ꝯſumptis bo
na fide durāte ſꝫ ſolū de extātibꝫ: niſi inq̄ntuꝫ facti
ſunt locupletiores aut cū talia acceperūt erat ſoluē
do ꝛ ſic nō tenētur.etiaꝫ ſi poſtea factus ē ex alia cā
nō ſoluendo:niſi eſſet res habita ſeu empta ex pe
cunia vſuraria quā ſi habuit ti.lucratiuo pōt ille ex
cuius pecunijs ē empta de eq̄tate canōica eā ab eo
aduocare officio iudicis.vt pꝫ p glo.ꝛ doc.i.d.c.cū
tu.in fi. Addit tñ Ho.et Goff.ꝙ ſi talis res etiam
ex cā lucratiua puenit ad illū q̄ ſoluerat vſuras.ꝙ
ille cui ꝑus donata fuerat liberať.i.oēs debitores
ff.de acti.ꝛ obli.ꝛ etiā vſurarius. Si vō habuit ex
titulo oneroſo ſic non tenetur reſtituere:q̄uis po
ſtea efficiatur nō ſoluēdo. et ex ꝑdictis pꝫ quid di
cendū de multis queſtionibus.
¶ Quid de emētibꝫ pignora perdita ab vſurarijs 18
Rñ.ꝙ tenētur ſicut emētes rapta. ꝛ ſm illā diſtin
ctōem de q̄ ſ. Emētes. Verū eſt ꝙ poterūt repete
re vel retinere id qḋ verilr vſurarius ſuꝑ illo pi
gnore mutuauit. Poſſet etiam teneri ꝙ ſi res non
extat.vel ignorať dñs eius ſi extat nō teneri talem
emptorē dare pauperibꝫ niſi ſolū illud plus qḋ va
lebat res vltra id quo eā ab vſurario emit lꝫ tuti⁹
eſſꝫ dare totū:excepto mutuo accepto ab vſurario
ab illo qui eam pignorauit.
¶ Quid de filia vſurarij dotata. Rñ.ꝙ ſi rē habu
it datā i ſpē ꝓ vſuris teneť indiſtincte ſicut dictuꝫ 19
eſt de emēte pignora ſm illā modificatiōez. Si vō
alia habuit ſic n̄ teneť:niſi per h ſit factus nō ſoluē
do ꝛ h ſciebat gener. q: ſi h ignorabat nihilomin⁹
ſm Rodo.poterit dotē recipe et retinere etiā ſi po
ſtea ſciat q: ē nō ſoluēdo qḋ dictū eſt mirabile ꝛ mi
hi nō placet q: nullo iure probať. Si vō p h nō eſt
fact⁹ nō ſoluēdo ſꝫ poſtea ex alia cā: nō teneť gener
q: hꝫ dotē ex titulo oneroſo. Nec etiā filia ſm Fed.
ꝯſilio.xlj.q: lꝫ habeat dotē poſt ſolutū mrīmoniuꝫ
ex cā lucratiua.q: tñ illa nō ē pecūia q̄ trāſiuit i bo
nis mariti ſꝫ ē alia q̄ proficiſciť ex bonis mariti. Iō
nō tenetur. Nec ob.tex.c.cū tu.de vſu. ſm eūdeꝫ
Fede.q: vt dicit loq̄tur de poſſeſſionibꝫ emptis ex
pecunia vſuraria:ꝛ lꝫ do. An.ꝛ Pa.et Pe.de an.
videātur tenere ꝙ imo tenetur.q: lꝫ nō ſit illa tñ
ſuccedit loco illius pecūie date. Itē q: mlier nō hꝫ
q̄rtā ſuā.niſi deducto ere alieno.l.Papinianus.§.
iiij.ff.de inoffi.teſta.cū q̄ vr ꝯcordare Sco.in.iiij.
di.xv.tñ ego credo veriſſimū dictū Fede.vt pꝫ per
ꝑdicta niſi eſſet poſſeſſio empta ex pecunia vſura
ria ꝛ data pro dote.quia tūc ſoluto matrimonio te
neretur filia eā reſtituere. ſi pater eius foret poſtea
factus non ſoluendo.per.d.c.cū tu. q: factū legiti
me non debet retractari.
¶ Quid faciet gener aut filia que dotē habuerunt 20
aut de rebꝫ in ſpē datis pro vſuris.aut cū ſocer eſſꝫ
nō ſoluēdo. Rñ.ſm Girar.obdoñ.ꝙ ille p quē n̄
ſtat qn reſtituatur excuſatur in ꝯſciā.q: vn⁹ ſine al
tero reſtituere nō pt.durāte mrīmonio. Remedi
um tñ eſſet vt ſi pr hꝫ multa incerta ad reſtituēduꝫ
ꝛ eſt ſoluendo pro certis adeat epm q̄ ei dictā dotē
tanq̄ꝫ pauperi ꝯcedat. ſi nō ſunt habita in ſpē pro
vſuris.aut cōponat cū creditoribus.
¶ Quid de famulis vſurarioꝝ. R.ꝙ aut ſuiūt vti 21
liter.puta laborādo agrū.hedificādo domū habē
do curā rerū.ꝛ hmōi. Et ſic ſi vtilitas pōt cōpenſa
ri cū eo qḋ accipiūt pro mercede.ſic licite eā accipi
unt ſiue ſint vſurarij ſoluēdo vľ non. dūmodo nō
accipiant rē habitā in ſpē pro vſuris.q: talē nunq̄
lꝫ accipere vt ſ.patuit. Si vō nō ſuiunt vtiliter.ſꝫ
potius inutiliter.ſicut qui canes.aut accipitres cu
ſtodiūt.et hmōi.ſic ſi nō eſt ſoluēdo nullā mercedē
pñt accipere.et ſi accipiūt tenētur reſtituere. Ideꝫ
dic de vendētibus res ad guloſitatē vel pompam
ptinētes.q: nō reſtituēdi dant cām efficacē.facit.l.
ait ptor.ff.de his qui in frau.cre.ꝛ.l.ſi.in pn.ff.de

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ro per quem fa.erit.
22 ¶ Utrū ille qui mutuat pecuniā vſurario poſſit re
cipe ei⁹ reſtōēʒ: R. ꝙ aut mutat ſcient ad ludū vel
alio mō ad ꝯſumandū inutilr̄ ⁊ ſic ſi eſt nō ſoluen
do nullo mō pōt recipe ei⁹ reſtōēʒ. ⁊ ſi recipit tenet̄
reſtituere. Si vō ignorabat ꝓbabilr̄ ꝙ vellet eam
inutiliter ꝯſumere. ſic ſm Pe. de pal'. in. iiij. di. xv.
⁊ Aſten. ⁊ Rodo. poterit recipe eius reſtōēʒ mul
tomagis ſi dedit vt vtiliter eā expenderet. Idē dic
ꝙ debētes hr̄e ab vſurarijs et ꝯtu .ſ. qſi vl' ex de
licto vel qſi. ꝙ pn̄t recipere qđ ſibi debetur lʒ vſu
rarius ſit nō ſoluēdo.
23 ¶ Quid de ſuiētib⁹ vel miſtrantib⁹ neceſſaria ad
vitā vſurarij. Rn̄. ꝙ lʒ quo ad foꝝ cōtentioſum ſi
nō eſt ſoluēdo nō poſſint recipe mercedē. vt colli
git ex glo. i. c. q: in oībus de vſuris. tn̄ in ꝯſcia cre
do poſſint recipere niſi ſint tales qui ex p̄cepto cha
ritatis teneātur facere elemoſynaʒ et ſubuenire qđ
quādo ſit: habes ſ. elemoſyna. §. j.
24 ¶ Quō recipiētes elemoſynas vl' viuētes ď bonis
vſurarioꝝ licite poſſint habes ſ. Raptor. §. j. ⁊ ſʒ
illā diſtinctōēʒ q: quo ad deū vſurarius raptori cō
paratur circa bona habita ex vſuris.
25 ¶ Uxor qn̄ nō p̄t dare elōſynas ⁊ accipe ď reb⁹ vi
ri. vid elōſyna. §. vij. ⁊ j. Uxor. §. v. cū ſeqn̄.

r

eſtitutio.ij.

.ſ. cui faciēda ſit. et quo ordine. Pro
cuius declaratōe querūtur plura.

1 ¶ Utrū res rapta vel qlitercūqʒ acce
pta iniuſte a vō dn̄o ſit ſp ei reſtituēda. Rn̄. ꝙ ſic
regulariter. iiij. q. j. reintegrāda. de re. ſpo. qi per to
tū. ⁊ de ho. ſicut dignū. §. cos. Fallit tn̄ hoc in. v. ca
ſibus. Primus ſi iuſto bello poſtea ſit p̄uatus ea.
Secūdus ſi edicto ip̄eriali ſiue eccīaſtico ſit ei iter
dicta ad tp̄s vel ſimplr̄. de here. c. excōicam⁹. el. j. ď
homi. c. ꝓ humani. li. vj. Et tūc reſtō differret̄. ſi i
terdictū eſt ad tp̄s. vel dabit̄ illi cui eſt applicanda
per tale edictū. Tercius ſi dn̄s eſt pupillus vel fu
rioſus aut minor. q: tunc non illi ſʒ tutori vel cura
tori eius reſtituetur. Quartus qn̄ dn̄s mortuus ē
q: tūc debet reſtituere heredib⁹ ꝓprie dictis. ⁊ qui
ſint habes ſ. heres. in p̄n. ⁊. §. ij. ⁊ ſi dn̄s in morte
oīa ſua reliquiſſet pauperib⁹ diſtribuenda tūc pau
peribus debʒ dari ſm Inno. in. c. qđ ſicut. de elec.
Quintus qn̄ leones et hmōi aliquid acceperīt a
p̄latis eccīaſticis q: reſtitui nō ei dʒ ſʒ eius ſuperio
ri vel ſucceſſori vel in vtilitatē eccīe expendāt. arg.
c. ſi quis in atrio. xvij. q. iiij. et. c. cum vos. de offi.
ordi. ⁊. c. de hoc. de ſymo. et hoc autoritate iudicis
p̄niarij ſm Ricar. vel ſm Mo. ⁊ glo. Ray. ſi eccle
ſia ſatis abundat dabitur pauperibus. arg. d. c. ſi
quis in atrio. et hoc idem tenet Monal. ti. Reſti
tutio p̄mo.
2 ¶ Utrū res ablata ab eo q̄ nō erat dn̄s ſʒ iuſto titu
lo poſſidebat ſit ei reſtituēda. R. ꝙ ſic nec vō dn̄o
dʒ reſtitui ſine eius volūtate. l. is cuius. ff. de fur. ⁊
l. ſi qs ꝯductōis. C. loca. etiā ſi ſit fur q̄ ea tali titu
lo alteri dedit. d. l. ſi qs. Fallit h̄ qn̄ eā recepiſſʒ ſub
tali titulo in fraudem veri dn̄i. quia tūc teneretur
facere ꝙ dn̄s eam haberet eidē denunciando rem
caute tn̄ ſine ſcādalo alicui⁹. xxij. q. v. hoc videtur.

¶ Utrū hn̄tes de bonis infideliū ex vſura ⁊ hmōi 3
teneant̄ eis reſtituere: Rn̄. ſm monal. ti. reſtō. iij.
ꝙ ſic. niſi eccīa habeat bellū ꝯ ip̄os q: tūc non eis.
ſʒ pauperibus xp̄ianis reſtitui debēt.
¶ Utrū acceptū ex turpi cā reſpectu dātis i caſu in 4
quo reſtituere tenet̄. poſſit reſtitui illi q̄ dedit: R.
ꝙ nō. ſʒ dʒ paup̄ibus erogari ſi ille q̄ dedit potuit
alienare. q: in pari cā turpitudis potior eſt ꝯditio
poſſidētis. l. ſi ob turpē. §. porro. ff. de ꝯdi. ob tur.
cau. ⁊. l. ij. C. e. t. iūcto. c. cū tu. de vſu. Fallit h̄ i duo
bus caſib⁹. Primus qn̄ iniuriā alteri⁹ eſt datū. q:
tūc illi in cuius iniuriā eſt datū dʒ reſtitui vt pʒ in
ſymoniace dato. qđ reſtituitur illi eccīe in cuius in
iuriā eſt datū. d. c. de hoc. Secūdus caſus eſt quā
do turpit̄ datū et acceptū ip̄o iure applicat̄ fiſco vl'
p̄uato: q: tūc nō dʒ dari pauperib⁹. ſʒ illi cui appli
catur. q: de alieno nō eſt facienda elōſyna. j. q. j. nō
eſt putāda. ſi tn̄ excepto iſto caſu ſcđo reſtituiſſet ei
qui dedit eſſet liberatus obligatōe reſtōis. q: nul
lo iure hoc ꝓhibetur. ⁊ pene ſunt reſtringende. c.
odia. de re. iu. li. vj.
¶ Utrū acceptū ex turpi cā reſpectu ſolū ip̄ius re 5
cipiētis. ſit dāti reſtituendū i caſu q̄ reſtituere obli
gatur. puta dedit qs alicui ne faceret tale malū vel
vt faceret id ad qđ tenebatur. Rn̄. ꝙ ſic vn̄ iudex
q̄ nō vult dare ſniaʒ. niſi data ſibi pecunia ⁊ hmōi
ei q̄ dedit dʒ reſtuere. l. j. ⁊. ij. ff. de ꝯdi. ob tur. cām
⁊ exp̄ſſe i. c. nō ſane. xiiij. q. v. Fallit. h̄ in caſu. c. cū
ſit. de iudeis. vbi ea q̄ infidelis lucrat⁹ fuit a xp̄ia
nis occaſione officij publici int̄ ip̄os reſtituere te
netur pauperibus ſm ꝓuidentiam ep̄i.
¶ Quid de oblatōe recepta a mātfeſtis vſurarijs 6
Rn̄. ꝙ lʒ ſint opi. diuerſe in. c. q: in oībus de vſu.
tn̄ tn̄ dic ſm Jo. an. ꝙ aut vſurarius inchoauit re
ſtituere. vl' eſt paratus. et ſic reſtituetur ei vt ip̄e re
ſtituat qbus extorſit. ⁊ ſic intelligēda eſt ſcđa opi. q̄
eſt in glo. d. c. q: in oībus. Si vō nō eſt p̄atus reſti
tuere tūc habebit locū p̄ma opi. i p̄dicta gl. quā ſe
quitur Goff. Inno. ⁊ Mo. vʒ ꝙ fiat ep̄o. vt ip̄e re
ſtituat dānificatis. qđ verū credo qn̄ ep̄us eſt talis
qlitatis ꝙ hoc faciet. aliter ip̄e qui eaʒ recipet dam
nificatis reſtituet.
¶ Quid ſi ille cui reſtō eſt fienda longe diſtat ⁊ nō 7
pōt ei mitti ſine ſumptibus. Rn̄. ꝙ nihilominus
reſtituēda eſt ei. niſi ſit modicū quid reſpectu illi⁹
cui debetur. q: abūdans eſt. q: tūc ſm Rodo. poſ
ſet pauperibus dari pro anima eius.
¶ Quid ſi neſcitur vbi habitet: R. ꝙ nō tenetur 8
euagari vt eū qrat. ar. l. ꝙ niſi fiat. §. j. ff. de ope. li
ber. ⁊ ideo pauperibus dabitur. niſi expectetur ve
riſimiliter rediturus.
¶ Sʒ cui⁹ ſumptib⁹ mittet̄ ei qn̄ ſcit̄ vbi ē. R. Pa. 9
i. d. c. cū tu. ď vſu. ꝙ ſi ē maleſidi poſſeſſor. puta fur
aut vſurarius: aut hmōi. et ip̄e receſſit de loco vbi
ea accepit vel extorſit. tenet̄ ſuis ſumptib⁹ eidē mit
tere. Si vō ille cui⁹ erāt fuit ille q̄ ſe trāſtulit alibi.
tūc ſuis ſūptib⁹ ei mitteret̄. ⁊ ſic intelligēda eſt glo.
i. d. c. et ſic diſtiguit lex i re legata. l. cū res. ff. ď le. j.
qđ limito verū. niſi inueniret̄ aliqs fidus qui gra
tis vellet deferre. ar. c. ſignificāte. de pigno. nota ta
mē ſm Ber. ꝙ ſi ſumptus excedūt ſummā rei re

ſtimēde q̄ tunc pauperib⁹ eſt diſpēſanda.ar.d.c.
cū tu.ꝛ.c.anterioꝝ.ij.q.vj.Si aūt nō eſt maleſidei
poſſeſſoꝛ.ſ; aliquo iuſto titlō h;. tūc credo arbitrio
boni viri ſit ſeq̄n.cui⁹ ſumptibus mittaꝫ pēſata cū
ꝛ q̄litate abſentie.ꝛ non fuerit in moꝛa.

10 ¶ Vtrū cū plures ſunt obligati alteri inſolidū.et
vno ſoluēte totū.alij teneanꝫ eidē ſoluēti.q̄libet ꝓ
pte ſua⁊ R. Monal.ti.Reſtō.vj.q̄ ſic i foro ꝯſcie
q: vtiliter egit negociū coꝝ.l.cū pecuniā.ꝛ.l.ſoluē
do.ff.de nego.ge.Fallit hoc in raptoꝛibus ꝛ furib⁹
et hmōi quia ſi ille qui habuit rem ſatiſfacit nō te
neꝫ alij eidem ſatiſfacere.niſi inq̄ntum de talib⁹ bo
nis peruenit ad eos.

11 ¶ Sꝫ q̄d fiet qū q̄s neſcit cui reſtō ad quā teneꝫ fi
enda ſit.nec eius heredes cognſcit. Rū.q̄ nihilomi
nus paupibus vl' in pias cās ē reſtō faciēda.ar.d.
c.cū tu.ꝛ.c.diuine.lxxxvij.diſ.ꝛ.c.eps.lxxxviij.di.
ꝛ.c.ꝯceſſo.xij.q.ij.ꝛ.c.fi.vj.q.iij.ꝛ.c.j.de rap. vnd
dicit Tho.ſcda ſcde.q.lxij.q̄ ſi ille cui reſtō d; fieri
ſit oīno ignotus facta diligēti inq̄ſitōe de pſona
ei⁹.vl' ei⁹ heredib⁹.d; hō reſtituere dādo elemoſynas
ꝓ ſalute ipſius ſiue ſit moꝛtu⁹ ſiue viuus.Et addo
q̄ int' pauperes eligendi ſunt paupeꝛioꝛes.ꝛ inter
eq̄liter pauperes iuſtioꝛes q: ſi ꝛ oībus debeꝫ miſe
ricoꝛdia iuſto tū amplius.vt dicit Amb.in li.d of
ficijs.et no.i.c.non ſatis.lxxxvi.di.vt dicit Hie.ꝛ
no.in.c.fi.xvi.q.j.in paupeꝛibus nō tā paupertas
q̄ religio attendenda eſt.

12 ¶ Quid ſi facta reſtōe i pꝛedictos paupes appeat
dn̄s rei.vel ei⁹ heres. Rū.q̄ ſi talis q̄ reſtituit fecit
debitā diligentiā ad ipm inueniendu;.ſic nō teneꝫ
amplius.q: bona fides nō patiꝫ vt ſemel exactum
exigatur.c.bona fides.de re.iu.li.vj.Secus ſi non
adhibuit debitā diligentiā.q: ſic iterū teneretur:q:
vt d' in.c. ſicut dignū.§.eos. de hoī.nō eni alienā
cū ipſa potuiſſent eis quoꝝ fuerūt.reſtituere debu
erūt paupeꝛibus erogari.

13 ¶ Vtrū reſtō p̄dictoꝝ incertoꝝ ſit neceſſario faciē
da paupeꝛibus illius loci in quo p̄dicta reſtituēda
ſunt habita.vel damnū eſt datū. Rū. Ho.et aliq̄
alij doc.i.d.c.cū tu.tenēt q̄ ſic.q: citius p̄t perueni
re foꝛte ad heredes.vel ad eos q̄bus eſt fienda.Sꝫ
Fede.ꝯſilio.xxiij.do.An.ꝛ Pa. tenēt q̄ eſt d bono
ꝯſilio non de neceſſitate.ꝛ hoc tene q: iura ſimpli
citer dicūt.q̄ erogatio fiat in pauperes.vt i.d.c.cū
tu.et in.d.c.ſicut dignu;. Nec ob.c.j.de rap.q: ibi
ſciebat perſona cui faciēda erat reſtō.al's epūs nō
fuiſſet motus excōicare ex officio ſuo niſi ad petitō
nē partis.c.innotuit.in fi.d elec.ꝛ.l.iiij.§.hoc autē
ff.de dam.infec.

14 ¶ Sꝫ q̄ro an req̄ratur auctas ſupioꝛis ꝓ tali reſtō
ne incertoꝝ. R. Inno.de imu.ec.c.q: pleriq;.dicit
q̄ d; fieri aucte cōfeſſoꝛis. Ray.vo tꝫ q̄ fiat aucte
epi vel pniarij.vel capellani in cui⁹ dioceſi habita
ſunt.c.diuie.lxxxvij.di.c.eps.la.vltio.lxxxviij.diſ.
ꝯceſſo.xij.q.ij. Ho.i.c.cū ſit.de iudeis.ꝛ in.d.c.cū
tu.tꝫ q̄ neceſſario req̄ritur auctas epi. Sꝫ tu tene
cū ſeo.in.iiij.di.xv.q.ij.q̄ lꝫ ſit bonū hr̄e cōſiliū cō
feſſoꝛis aut alterius bone pſone.tū magis ſecurū ē
q̄ ille qui d; reſtituere ip̄e reſtituat. Et q̄ non req̄
ratur alia auctas.tꝫ Archi.in.c.ij.de teſtib.et in.c.

nō ſane.xiiij.q.v.et Jo.mo.i.c.q̄ q̄ꝫ.de vſu.lib.vj.
Jo.de lig.Pau.et Gemi.ꝛ Jo.cal.ſup de.j.d pui.
Pa.i.d.c.cū ſit.Et facit ad h.d.c.cu; tu.ꝛ.d.c.ſicut
dignū.§.eos i glo.ꝛ in.c.tua.de teſta.ꝛ alia iura q̄
cōiter dicūt.q̄ obligat⁹ ad reſtōe; d; reſtituē. Nec
ob.d.c.cū ſit.q: loq̄tur de iudeo.de quo p̄ſumiꝫ q̄
nō recte diſpēſaret. ꝓpterea ibi d' q̄ fiat aucte epi.ꝛ
iō nō extēdeꝫ ad caſu; diſſilis rōis. Tū verꝫ ē ſm p̄
dictū Archi.q̄ i.iiij.caſibus epūs pōt ſe intromit
tere de reſtōe incertoꝝ. Primus qū moꝛtuo illo q̄
debebat reſtituere.nullus eſt relictus heres vl' exe
cutoꝛ ad reſtituendū.Si vo heres eſſet relict⁹ vl' ex
ecutoꝛ.tūc ſolū req̄rereꝫ de ꝯſilio epi auctas facit.c.
de laicis.xij.q.ij.ꝛ.l.nulli.C.de epi.ꝛ cle. et in hoc
ꝯcoꝛdant Jo. Vin. Ber i.d.c.cū ſit.i glo.imo eti
am epo ꝓhibēte dn̄t ꝛ pn̄t reſtituere.vt i.c.religio
ſus.in fi.de teſ.li.vj. Secūdus caſus,i quo p̄t eps
ſe intromittere ē qū ille q̄ d; reſtituere nō vult.ꝛ in
iudicio agiꝫ ꝯ eū. Tercius eſt qū reſtituēs male di
ſpēſaret.puta amicis q̄ nō indigēt ꝛ hmōi . q: eps
poſſet ſe intromittere.vt legitime iterū diſpenſaret
q: non d' factū q̄ aliꝫ eſt factū q̄ꝫ debuit.de re.iu.q̄
ex timoꝛe.nec etia; excuſareꝫ ſi interueniēte aucte epi
male diſtribueret q: epūs nō h; ſe intromittere.ni
ſi q̄ bn̄ fiat. ꝓpterea ābo celeſtē incurrerent iracūdi
am.l.ſi quis ad declinandam.ad fi.C.de epi.ꝛ cle.
Quartus caſus ē qū talia incerta ſunt māifeſtoꝛu;
vſurarioꝝ.q: tūc epo diſpēſare ptineꝫ vl' ei⁹ aucte.
Et addit Jo.de ligna.i.d.c.cū ſit.ſm Jo.cal.i quo
dā ꝯſilio ſuo.et frēm Clarū.ꝛ Vgo.q̄ epūs excōi
care nō pōt de iure ſacerdotes q̄ ſe intromittūt de
diſpenſatione incertoꝝ . Ex quo p; q̄ mltomīnus
religioſos exēptos.ꝛ q̄ non eſt caſus ſuus nec ſibi
pōt de iure retinere. niſi in q̄tuoꝛ caſib⁹ p̄dictis.al
ter bn̄ poſſet ſacerdotes excōicare.

¶ Vtꝝ vſurari⁹ ſit tutus qū p̄miſſo edicto genera 15
li.q̄ q̄ ſoluit vſuras veniat infra tot dies ꝓ reſtōe
hn̄da.q̄bus dieb⁹ elapſis epūs fert ſn̄ia; q̄ cū nul
lus appareat bona ſunt icerta.ꝛ ipſe tanq̄ incerta
aſſignat epo.ſi poſt t'minū p̄dictū appareat aliq̄s⁊
Rū.Fede.i ſuis ꝯſilijs tꝫ q̄ ſic.Sed ego diſtinguo
q̄ aut ſunt diſpēſata pie.ꝛ ſic verū dicit ꝛ ſecur⁹ ē.
Aut nō ſunt diſpēſata pie.puta q: partē dedit epo
ꝓ menſa ſua.ꝛ partē ſibi retinuit.nō tū vt pauper
ſ; vt ſtatū teneatur.ꝛ ſic non eſt tutus. niſi talibus
ſatiſfaciat . Et ex p̄dictis collige q̄ ſi hr̄ eps tal' ꝯdi
tōis qui redditus ſuos diſpēſet in paupes reſuata
ſibi ſolū neceſſitate.q̄ tūc tales hn̄tes diſpēſare in
certa nō dn̄t id facere ſine eius ꝯſilio ꝛ aucte.q: pre
ſumendū ē q̄ nouit melius paupes q̄ꝫ aliq̄s alius
Si vo talis ē epūs q̄ d paupeꝛib⁹ nihil curat.ſ; po
tius de pōpis ꝛ ſtatu.aut ſublimatōne pnt̄ū:tūc ta
li nō ſunt dāda talia incerta.q: qui tali ea daret nō
eſſet tutus in ꝯſcia.ſ; ipſe ea diſpenſet vel videat q̄
mō diſpēſentur.

¶ Quo oꝛdine teneꝫ q̄s ſatiſfacere qui pluꝛib⁹ h; 16
reſtituere.ꝛ ex diuerſis cauſis.ꝛ nō valēs oīub⁹ ſa
tiſfacere. Rū.q̄ p̄mo et neceſſario d; reſtituere cer
ta.q: ſi reſtitueret incerta ex q̄ reſtōne efficereꝫ non
ſoluēdo ꝓ certis non ſatiſfeciſſet.imo potius dam
natonē ſibi acquireret.vt p; ex predictis.q̄d facit

ↄ heredes vſurarioꝝ quo ↄuenīūt cū ep̄o de incertis vt ſepeliatur cadauer vſurarij. cū tñ non ſit ſoluēdo creditoribꝰ ſup certis. Secūdo reſtituēdū eſt hñtibus actōes ad rē. puta q: res reſtituēda ē aliena q̄ ſp dño reſtituēda eſt ſm ꝙ ſ. patuit. Idē etiā ſi habeat rē q̄ fuit alteriꝰ ⁊ ab eo ſine iuſta cā abdicata. puta per metū vl' alit. ff. qđ me. cā. l. metuz. §. cū aūt. Idē dic ꝺ rebꝰ depoſitis ſi extant. Et generalit' ſp dñi rez ſi extāt ipſe res ſunt ꝑponēdi oībꝰ. l. veri. §. in bonis. ff. de ꝑui. cre. ꝙ ſi res extāt ⁊ fuerāt vēdite. lʒ ſint tranſlate in dñīuz emētis tñ ipſi vendēti cuius erāt eſt ſatiſfaciendū de precio ꝑuſ q̄ʒ alijs. l. iulianus. §. offerri. ff. de act. emp. ⁊ ven. ꝙ ſi nō extarēt. ſʒ alie ſurrogate fuerūt ex ꝑcio illaꝝ non ꝑponētur. niſi vt. ĩ. dicā de hñtibus actōes ꝑſonales. q: tales res ſurrogate nō ſunt ꝑ ꝑcio obligate. l. quidā. ff. ꝺ in rē v̓. vbi eſt notabilis tex. ⁊ rō eſt q: ꝑciū ex illa re redactū nō erat obligatū. ꝗ nec res q̄ emitur ex ip̄o. Idē quoqʒ dic ĩ permutatōne q: vbi ſpēs ĩ obligatōne eſt. nō ſuccedit altera loco alteriꝰ. vt. ff. de v̓. ſig. l. labeo. et. ff. de rei. ven. l. mr̄. Fallit h̄ in empto ex ꝑpāli pecunia alterius. de quo dic vt. ĩ. ſolutō. §. ij. Sʒ tñ ĩ hoc caſu nō ꝑponetur hñtibus actōes reales. Poſt ꝑdictos hñtes actōes ad rē venīūt vxores. ceteris parībꝰ ꝑ dotibꝰ ſuis q̄ ꝑferūtur nō ſolū pretēdētibꝰ perſonalē obligatōez ſʒ etiā hñtibꝰ tacitā hypothecā etiā anteriorē. l. aſſiduis. C. qui po. ĩ pi. ha. facit. l. vbi. C. de iu. do. ⁊. l. ij. C. de ſer. pi. da. Fiſcus quoqʒ ſimile ꝑuilegiū hʒ cū vxoribus. ⁊ iō ꝑo: ipſe ꝑfertur. l. q̄ʒuis. C. ꝺ ꝑui. fi. Ipſis tñ vxoribꝰ et fiſco ꝑferūtur anteriores creditores exp̄ſſas hypotecas hñtes. ſʒ nō poſteriores. vt in glo. ꝺ. l. aſſiduis. Sʒ ego teneo ↄtrariuz quo ad vxores de hñtibꝰ exp̄ſſas hypothecas vtꝰ. dos. §. ij. Poſt predictos venīūt oēs hñtes exp̄ſſas hypothecas et poſteriores. ⁊ poſt ipſos habentes tacitas hypothecas. ⁊ in iſtis habētibꝰ exp̄ſſas qui prio: eſt tēpore potio: eſt ĩ iure. Aduerte tamē hic ꝙ exp̄ēſe facte in funerādo prius ſunt reſtituēde q̄ʒ ſatiſfaciendū habētibus tacitas vel expreſſas hypothecas in bonis ipſius defuncti. vt eſt tex. in l. pe. ff. de reli. ⁊ ſump. fu. ⁊ in. l. at ſi quis. §. j. eo. ti. Poſt iſtos veniunt deponētes. ſi depoſitum non extat. l. ſi hominē. ff. de po. §. fi. Et idem dic de habentibus pecuniā in illam negociationē vt. ĩ. Solutio. §. ij. non tamē tali ꝑuilegio gaudent qui ſub nomine depoſiti mutuant ad vſuram. vt pʒ in. ꝺ. l. ſi hoīem. Tercio reſtituendū eſt habētibus actōnes perſonales ⁊ inter iſtos. Primo venīūt ſimplices priuilegiarij. ſ. habētes ꝑuilegia perſonalia nō realia. q: ꝑuilegiū hypothece. cū ſit ad rē eſt potio: ꝑuilegio perſonali. l. repertum. ff. ꝺ pac. Poſt hos venīūt oēs cyrographarij ꝑ rata. nō attenta ꝑoritate ↄtractuū. quia licitum eſt debito: ꝓpter cumulum creditorū facere deteriorem cauſam prioꝝ creditorum. non tamē dominiū vel hypothecā ſeu priuilegium habentium. l. j. §. contrario. ff. ꝺ ſepa. bo. ⁊ iſta eſt ratio quare in cyrographarijs creditoribus non attenditur tēpus. cum ꝑdictis oībus ↄcordat Bal. in. l. pro debito. C. ꝺ bo. auc. iu. poſ. q̄ ne credo vera. niſi per ſtatutū municipale aliđ caneatur. vt Ianue in mercatoribꝰ fallētibus q̄a tūc illi ſtabitur niſi ↄtineat iniquitatē expreſſe.

17 Quid de herede qui hʒ multos cui dʒ ex legatis ⁊ alios creditores ex alijs cauſis: Rñ. ꝙ ſi debita ſunt ↄtracta per eū cuius ē heres ⁊ fecit legata. tūc dʒ preponere creditores ex ↄtractu vel q̄ſi. ſeu maleficio vel q̄ſi ipſis legatarijs. ſi oībus nō pōt ſatiſfacere. Si v̓o legata ſunt facta per eū cuius eſt heres ⁊ debita per euz q̄ eſt heres ⁊ qui dʒ ſoluere ſic prius ſoluet legata. quia bona defuncti ſunt tacite hypothecata pro legatis et fideicōmiſſis. l. j. C. cōmunia. dele.

18 Quis eſt ꝑponēdus. an ille cui debetur ex ↄtractu vel q̄ſi. vel ille cui debetur ex maleficio vel q̄ſi: Rñ. quidā dicūt ꝙ ille cui debetur ex cōtractu vel q̄ſi. ſʒ ego hoc non credo. cuz nullo iure probetur ⁊ ideo reſtituet ſm ordinem predictum.

19 Quid de ſimplr̄ ſoluēte. nō ſuato ordine ſupraſcripto. nūq̄d in ↄſcia liberat̄. Rñ. Rodo. ſʒ ꝙ nō crediſſet fore ſoluendo oībus. vel niſi ignoraſſet vnū creditorē fore potiorē alio. cū quo ↄco: Moſ. ⁊ Monal. ti. Reſtitutio. viij. Qđ verū credo niſi laboraſſet tali ignorātia q̄ eum nō excuſaret. c. apoſtolice de cle. exco. mi.

20 Vtrū reſtitutio incertoꝝ q̄ pauperibꝰ dʒ dari vt ſ. patuit poſſit auctē epi ↄuerti in reparatōez eccie vel monaſterij ſeu edificatōez: R. Io. an. in. c. religioſis de teſta. tenet ſic dicens fuiſſe diſputatū ꝑ excellētiſſimos doc. ꝙ ſi eccia indigiet neceſſaria augmētatōe. puta quia populus nō poteſt in ea ſtare ad officium. nec facultates eccie. ſufficiunt ad eius reparationem. ꝙ poteſt epūs ꝓpria auctoritate ſine pauperum graui damno talia incerta ↄuertere in eius reparationem. Si vero facultates eccleſie ſufficiunt. vel reparatio non eſt neceſſaria ſed volūtaria vel nimia fames ĩmīnet ſic non pōt ſʒ tenetur pauperibus dare. c. paſtoralis. xcvj. diſt. ⁊ pro iſta opi. facit quia bona eccīaſtica ſic ſunt pauperibus obnoxia: ſicut illicite acquiſita. vt in. ca. aurum. xij. q. ij. ⁊. c. j. xvj. q. j. Et tamē epūs poteſt pro reparatōne eccie dare centeſimā vel quīquageſimā. c. bone. xij. q. ij. c. apoſtolice. de dona. ergo ⁊ ꝺ illicite acquiſitis idem poterit facere. facit ad idem. c. ecce. et c. ſtatuimus. xvj. q. j. Sed ꝙ non poſſit tenet Pe. de peru. in tractatu de canonica portione epiſcopi c. vij. ⁊ dicit ꝙ predicta determinatio nō eſt bona. q: videtur ↄtra caſum. cle. q: contingit. de reli. do. vbi pʒ ꝙ ea que relinquūtur ad vſus pauperū nō poſſunt ſine auctoritate pape in alium vſum conuerti. per quā cle. dicit idem Pe. ꝙ executor teſtamēti incerta non poterit diſtribuere niſi pauperibus: quā opi. Pe. credo verā in legatis factis pauperibus: niſi in caſu q̄n talis eccia vel monaſterium reparare. ex cuius reparatōne populus multuz haberet ꝑuocari ad obſeruātiā xp̄iane religionis. q̄a tūc liceret. Et ſic limitarē opi. Io. an. predictā. q: in tali caſu fit bonū pauperū: eo ꝙ fideles ad elemoſynas abūdantius per hoc inuitātur. alr̄ nō. ita tñ ꝙ nō imīneat nimia fames: ſʒ incertis reſtituēdis nō eſt vera. ſʒ tene opi. Io. an. q: ꝺ. cle. q: contingit non loquitur de talibus.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

r

eſtitutio.iij. ſ3 qñ quis tenet ad eam faciendã. pro cuius intelligentia.

1 ¶ Queritur vtrũ q̃s teneatur ſtatim reſtituere cũ pt᷑. R. q̧ ſic. qδ p3 p.c. ſepe ↄtingit. de reſti.ſpo. ⁊ rõ eſt ſm Sco.i.iiij.diſt.xv. q: p̃ceptũ de reſtituẽdo l3 videatur affirmatiuũ. tñ cadit ſub illo p̃cepto negatiuo. Nõ furtũ facies. Exo.xx. q̃ p̃cepta negatiua obligãt ⁊ p ſp et ad ſp. ⁊ h̃ eſt qδ voluit dicere Tho. ſcδa ſcδe.q.lxij.ſ. q̧ ſicut accipe rẽ alienã eſt ↄtra iuſticiã. ita et detinere eã. ⁊ ꝓpterea dicit tex.i.δ.c. ſepe ↄtingit. nõ multũ intẽſt quo ad periculũ aĩe iniuſte detinere: ac inuadere alienũ. iõ totiẽs mortalr̃ peccat quis: q̃tiens ſcit ſe debere reſtituere aut ſatiſfacere ꝓrio. ⁊ põt et nõ vult. vt per p̃dicta p3: nec põt abſolui niſi p̃us reſtituat potẽs reſtituere. c. ſi res.xiiij.q.vj. niſi in caſu q̃ñ doleret q̧ non reſtituit q̃͞zprimũ potuit ⁊ ꝓponit q̧ primũ poterit ſatiſfacere.

2 ¶ Quid de illo qui cũ poſſit reſtituere nõ vult. ſed heredib᷒ vt reſtituãt iponit. R. q̧ p h̃ nõ eſt in ſtatu ſalutis. ſ3 potius dãnatõis. et ſi ſic moritur oĩno dãnatur. Si tñ h̃ iponeret heredi ſatiſfactõe3 quia melius p ipm̃ heredẽ poterit fieri q̃ p ſeipm̃ ꝓponens firmiter p ſeipm̃ ſatiſfacere ſi ſic poſſet ita erit in ſtatu ſalutis.

3 ¶ Quid de ↄſtituto in articulo extreme neceſſitatis. an teneatur reſtituere᷑ Rñ. ſm ſco. vbi ſ̃. q̧ ñ q: in extrema neceſſitate oĩa ſunt coĩa.l.j.§.cũ i eadẽ.ff.ad.l.ro.δ iac. vñ iſta res iure poli efficitur detinẽtis extũtis in tali articulo niſi ille cui d3 reſtitui ſimiliter ſit in tali extrema neceſſitate. quia tunc illi debetur qui p̃us in talẽ deuenit neceſſitate3. ⁊ ſic eodẽ tpe deuenerũt dño eſt reſtituẽda. q: duobus ↄcurrẽtib᷒ p̃ualet qδ ẽ potius. ar.l.q̃ritur.ff.de ſta.ho. Et ſubdit Sco. q̧ ſi talis detẽtor ea3 rẽ nõ occupauit ante talẽ neceſſitate3. l3 veniat ad pinguiore3 fortunam nõ tenetur reſtituere. ſecus ſi p̃occupaſſet ante talem neceſſitatem.

4 ¶ Vtrũ debitor q̃ nõ eſt in articulo extreme neceſſitatis. ſ3 tñ nõ põt reſtituere ſine ſuo magno dãno tpali: puta deſtructõe artis ex q̃ viuit ipe et familia ſua. q: oporteret vẽdere inſtrã vel libros vel capitale: ex quib᷒ victũ lucratur. ſilr̃ ſtatim teneatur reſtituere. Rñ. ſm Sco. vbi ſ̃. q̧ ſi ille cui debetur eſt abũdans ita q̧ cõpetẽter p̃t tranſire ſine eo qδ ſibi debetur. tũc nõ tenetur ſtatim reſtituere. ſ3 d3 petere licẽtia3 differẽdi reſtõe3 p ſe vl' p intꝑpoſitã pſonã ſi fieri p̃t ſine periculo: qua3 ſi dat põt differre ſm q̧ ↄuenerit. Si v̓o nõ vult dare tũc ſm Jo. de neapo. in quol'.ix.q.xxij. etia3 differre p̃t annuatim aliq̃d reſtituendo ꝓut melius poterit. ꝓ cuius dicto facit ar.c. ſicut hi.in v̓.inuadere cũ glo.xlvij.diſt. ⁊ c. ſi quis. de fur. vbi p3 q̧ magna neceſſitas etiã ſi nõ ſit extrema excuſat a reſtõe. deb3 tñ ſibi cauere a ſuperfluis. q: nõ põt viuere cũ honore et cu3 decẽtia ſtatus quis de alieno. ſm Ri.in.iiij.di.xv.ar.v.q.iiij. et ſi ipſe in in vita nõ poterit ſatiſfacere iubeat heredibus vt ipſi cõpleant. Si v̓o ille cui debetur ita eget ſicut ⁊ ipſe: tũc ſtatim tenetur reſtituere. q̃a nũq3 cum incomodo alieno meũ ↄmodum facere de alieno. q: p̃ma charitas incipit a ſeipo. c. non ſatis. lxxxvj. di. niſi ille cui debetur liberaliter ↄcederet licentiam differendi.

¶ Vtrũ reſtõ ſit differenda qñ nõ p̃t fieri ſine dãno aĩe alicui᷒ aut corporis aut fame. Rñ. q̧ ſic. donec ceſſent p̃dicta pericula. q: ordĩe charitatis aĩa et corporis et fama dñt p̃poni rebus tẽporalib᷒. facit. c. officij. δ pe. ⁊ re. niſi ille cui faciẽda ẽ reſtõ eſſ3 in extrema neceſſitate. q: tũc ſalus corporis illi᷒ eſt p̃ponẽda in re ſua ſaluti corporali alterius ⁊ fame. nõ aũt aĩe. His oĩbus ↄcordant Sco. ⁊ Ri.i.iiij.diſ.xv. et Henri. de ganda. in.vj. quol'.q.xxiiij. et Jo. de neapoli. vbi ſ̃. 5

¶ Vtrũ ille a quo res p̃t aduocari petita reſtõe in integrũ iure ſpãli vel generali teneatur eã reſtituere i foro aĩe anq̃͞z iploretur᷑ Rñ. ſm Inno. in.c. q: plerīq3. de imu. ec. q̧ ſi ↄtract᷒ tenuit mero iure nõ tenetur. niſi is qui p̃t petere reſtõe3 fuerit leſus malicia ↄtrahẽtis. Addo etia3 vl' niſi ipediretur petere aliq̃ iuſto timore. puta q: dubitat nõ poſſe obtinere in iudicio ꝓpt̃ fauorẽ talis debẽtis et hmõi q: ſic etia3 ſi nõ aduocatur tenetur in ↄſciã. qδ no. Si v̓o ↄctus nõ t3. ſ3 ẽ nullus ipſo iure. puta q: res eccleſie eſt vẽdita ſine debita ſolẽnitate ⁊ hmõi. ſic tenetur. l3 nõ petatur. Qδ limitat do. Anto.i.δ.c. q: plerīq3. quo ad ↄſcia3. verũ niſi ↄctus teneret q̃ ad metas iuris natural'. puta q: fuit legitia cã aliena3 di rẽ ecclaſtica3. et debitũ p̃ciũ eſt ſolutũ. l3 defuerit ſolẽnitas. nihilominꝰ in foro aĩe nõ tenetur. q: ſolẽnitates ſunt adinuẽte ꝓpt̃ deceptões vitãdas. ⁊ iõ vbi ceſſant ceſſabit i foro aĩe ipſa lex. facit qδ dixi ſ̃ Electio.§.vltimo. 6

eſtitutio vltimo quõ tollitur ei᷒ obligatõ. R. dicẽdo q̧ quo ad foꝝ contẽtioſum remittitur abſolutõe ſolutõe rei interitu et ceſſione. S3 hic ſolu3 dicã quõ remittitur quo ad ↄſciam. ⁊ p̃mo per abſolutõem. ⁊ hoc per q̃ões melius cognoſces.

¶ Vtrũ abſq3 reali reſtõne et ſola abſolutõe creditoris vel relaxatõne abſoluatur quis ab obligatõe reſtõnis. Rñ. q̧ l3 Girar. de ſe. et Dy. in regl'a peccatũ. de re. iu. li.vj. videãt tenere q̧ nõ. ſ3 q̧ neceſſaria ſit rei reſtõ vl' p̃ciũ ſi nõ extat. tñ tu tene cũ Egidio or. heremitarũ. ⁊ Jo. an.i.δ. regl'a pctĩ. Lap. de caſtilione. et multis alijs q̧ valet. et libere eſt abſolutus ſi tñ dicta relaxatio liberalr̃ fuit facta etia3 ſi debitor nõ habuerit dibitã diſpõne ad ſoluendũ quia in tranſlatõe dñij re᷑: ſeu circa ipſas res attẽditur plus volũtas dñi earũ q̃͞z alterius. Juſti. de fur.§. placuit. et.l. int̃ oẽs.§.pe.ff. de fur. et p3 p ea q̃.ſ̃. dixi. Reſtitutio.j. in p̃n. Et ſ3 Egidiũ p̃dictũ in quol'. l3 talis debitor male diſpoſitus ad reſtituendum indigeat penitentia de tali mala diſpõe. aliter non abſoluetur a deo. tamen penitendo de tali mala diſpõe non tenetur amplius reſtituere. Aduerte hic quia ſunt caſus in quibus relaxatio creditoris nõ abſoluit ab obligatõe reſtõis. Primus eſt in cle. nolẽtes. de here. de quo ſ̃. Excõicatio.vij caſu.xlij. Secũdus caſus eſt i.c. Felicis. de pẽñ. lib.vj. de quo habes.j. Viſitationem.§.iij. Tercius caſus eſt ſ̃. Index.§.viij. 1

2 ¶ Quid ſi talis abſolutõ ſeu remiſſio ſit facta nõ liberaliter ſ; per metũ ſeu deſperatõez. puta ne ei⁹ indignationẽ incurreret vel quia oĩno nihil habere poſſe ſe credebat vel parũ. aut cũ fraude fuit obtẽta. puta dicendo ꝙ nihil poterat ſoluere vel parũ: cũ tamen totum poſſet: vel plus ꝗ̃ dixerit. R̄ñ. ꝙ non valet. nec talis eſt liberatus ab obligatõne reſtõnis. Hoſt. tamẽ in ſumma. ti. de vſu. tenet ꝙ ſi aliqua honeſta pſona tractat cũ aliquo dicẽs ſi ex corde reſiduũ volueris remittere faciã ꝙ talis reſtituet tibi tantum: ⁊ ille remittit ꝙ talis debitor eſt liberatus. Qđ credo verũ qñ talis perſona honeſte hoc tractat. puta intẽdendo gerere negocium amborum vtiliter. ⁊ quo ad obligationem reſtõnis. ſ; non quo ad peccatũ male diſpõnis. de quo tamen ſufficit peniteat ſine alia reſtitutione.

3 ¶ Sed numqđ quilibet cui debetur pt̄ hanc abſolutõem facere. R̄ñ. ꝙ nõ. ſ; ſolũ illi qui liberã ĩ ſuis rebus hñt adminiſtratõez. et qui pñt donare. et qui ſint vide Donatio pmo.

¶ Utrũ conciliũ vniuerſale vel ciuitatis et hmõi:
4 poſſit remittere qđ debetur ſingulari perſone ↄtra eius volũtatem. R̄ñ. ſm Inno. in. c. in noſtra. de iniur. ꝙ ſic. ſi debetur iure ciuili tñ. Secus ſi debetur iure naturali. q2 non põt. Qđ limita ſine cã. qa cum cã etiam põt. vt no. ibidẽ Inno. i. c. que in eccleſiarũ. de cõſti. et glo. in. l. fi. C. ſi cõtra ius vl' vti. pu. vbi tenet ꝙ publica vtilitas ſit licita cã vt tollatur qđ alteri debetur. etiam de iure naturali. qđ eſt notandũ ſingulariter q2 facit ad cognoſcendũ quãdo papa poteſt diſpenſare ſuper certis. et quando dñi vel cõmunitates q̄ habuerũt bellũ inter ſe pñt componere ſuper dãnis datis. de quo vide ſupra Bellum. §. xiiij.

5 ¶ Utrũ cũ quis non vult reſtituere. q2 nõ põt niſi cũ magno ſuo incõmodo. ⁊ ille cui tenetur nõ vult dare dilatõem vel remiſſionem aliquã poſſit abſolui a ſuo confeſſore. R̄ñ. ſm Direc. ti. reſtitutio. ꝙ etiam ſi non imineat periculũ vite reſtituere debẽti. vel aliud graue incõmodũ põt confeſſor cõſciaz ſuam formare: ex eo ꝙ intendat negociũ vtiliter gerere creditoris. eo quia videt ꝙ non ita cito vel ita comode vel nunꝗ̃ poſſet rẽ ſuam recuperare ⁊ ſic dare abſolutionẽ peccatori poteſt dũmodo pmittat bona fide ſatiſfacere certo die. vel aliam cautionem faciat. nõ tñ iuramentũ exigat. vt ita creditor habeat ſuũ. et peccator non recedat a confeſſore deſperatus. pro quo facit. l. ſoluẽdo. ff. de nego. geſ. et l. ait p̄tor. §. j. ff. de mino. Et cũ hoc ↄcor. Hoſt. in ſumma. Qđ bene notẽt confeſſores: qui nõ ſolum vtiliter non gerunt negociũ creditorũ: ſ; potius dãnoſe abſoluẽdo illos qui reſtituerent ſi abſolutõez negarent. quia tenentur ipſi de omni damno dato creditoribus.

6 ¶ Utrũ epũs vel pprius confeſſor poſſit dare licẽtiam differẽdi reſtõnez incertorũ. R̄ñ. do. Anto. in c. cũ tu. de vſu. tenet ꝙ cõfeſſor nõ poteſt: niſi habeat auctoritatẽ ab epõ. Alij autẽ tenent ꝙ etiã pprius confeſſor. Sed ego dico ꝙ et epũs et pprius cõfeſſor poteſt qñ ex rationabili cã hoc facit. ita tamẽ ꝙ p hoc nõ ledant pauperes. ſicut faciũt qui talia incerta ↄcedunt ad pompã ⁊ ad ſtatuz illorũ qui dñt reſtituere ⁊ ad dãnationẽ tam ↄcedentiũ ꝗ̃ q̄bus ↄceditur.

¶ Utrũ dñs qui ſi totũ venderet qđ hꝫ non poſſet reſtituere quicq̄đ ipſe vel ſui p̄deceſſores indebite a ſubditis rapuerũt habeat aliquẽ modũ liberationis. R̄ñ. ſm Monal. ti. Reſtitutio. iiij. ꝙ ſic vꝫ vt remittat hoĩbus ſuis in recompẽſationẽ aliquam ſeruitutẽ ad quam tenetur eis imperpetuũ vel det eis aliquam certã immunitatẽ: vl' faciat aliquod hoſpitale: vel ad aliam elemoſynam de ↄſenſu et volũtate dãna paſſorũ vel eorũ ſucceſſorũ ⁊ cũ hoc ↄcordat Directo. ti. de reſti. 7

¶ Utrũ heredes quibus relictũ eſt ꝙ ſoluãt mille libras p incertis habitis ex vſuris: cũ tñ non appareat de dictis vſuris niſi p ↄfeſſionẽ teſtõris liberẽtur p p̄ſcriptionẽ. xxx. annorũ a dicta reſtõne. R. Lau. poſt Fede. ꝙ ſic ſi bona fide ſemp ſic poſſederunt: nec p epm amplius poterunt moleſtari. Ratio q2 cũ actio que competit ex teſtamento vel conditio que competit epiſcopo per. l. nulli. C. de epi. et cle. ſit perſonalis. ⁊ ſpacio. xxx. annorũ claudatur C. de p̄ſcrip. xxx. vel. xl. annorũ. l. per ↄſeq̄ns. Ideo heredes bone fidei non poterunt moleſtari. Nec ob. ꝙ actiones ↄ̄petunt epis durent. xl. annis. q2 hoc intelligitur de actionibus competẽtibus epiſcopatui vl' eccłie colligiate: ſ; hic non ↄpetit vt epo ſ; vt iconomo et adminiſtratori pauperũ. Quo vo ad eos quibus bona ſunt alienata vel relicta: ſi ſpacio. x. annorũ poſſederũt indubitanť ſunt liberati ab obligatione reſtõnis q2 actio perſonalis no cõpetit ↄtra ſucceſſorẽ ſingularẽ. l. j. §. heres. ff. ad trebel. Secus ſi talis heres vel vniuerſalis aut ſingularis fuiſſet malefidei poſſeſſor vel ſi aliť appareat de vſura per factũ. quia ſic non eſſet liberatus. vide etiã qđ dixi ſ. Preſcriptio. §. xlij. 8

¶ Quomodo etiã per p̄ſcriptionẽ aut vſucapionẽ quis liberatur ab obligatione reſtitutionis. vide ſ. Preſcriptio. §. xlij. 9

¶ Utrũ per ceſſionẽ bonorũ tollať obligatio reſtitutionis. vide ſ. Cedere bonis. 10

esuſcitatus quomodo reſtituitur in integrũ. vide ſ. Mors. §. iij.

r **euelare** Utrũ quis teneatur p̄lato ꝙ ſit requiſit⁹ ab eo per excõicationem: aut alio precepto vide ſ. Confeſſio delicti. ⁊ denunciatio. ⁊ inquiſitio. Item de ſigillo confeſſionis et ſecreti. vide ſ. Confeſſio vltimo. §. iij. an teneatur vxor reuelare marito adulteriũ. vide ſupra Iuramentũ. iiij. in pncipio.

r **euerentia** differt ab honore eo quia reuerẽtia ẽ pncipium motiuum honoris in q̄ntũ ſcꝫ quis ex reuerentia quam habet ad aliquem ipſum honorat. Item reſpectu finis inq̄ntũ ſcꝫ quis honoratur vt ab alijs in reuerentia habeatur.

¶ In q̄bus conſiſtit reuerentia. R̄ñ. ꝙ in. vj. Primo in dilectionis affectu. xcv. diſt. Eſto ſubiectus 1

ij.q.v.habet. Sc̃do in obtēperationis obedientia xciij.di.§.j.ꝛ.c.ſe.ꝛ.q.vij.ſacerdotes.vij.q.j.c. qꝛ ꝛ de ma.ꝛ obed.ſi quis. Tercio comitādo et ſubſequendo.xcv.diſt.nō opoꝛtet. Quarto intemerarie nō repꝛehēdendo vel iudicādo.xxj.di.nolite. Quīto defectus eoꝝ nō reuelando ſ; cooꝑiendo.xcvj.di.in ſcripturis. Sexto honoꝛē debitū qui cōſiſtit in quibuſcūq; ſignis exterioꝛibꝫ exhibendo.

r **Rigor** eſt iuris exceſſus q̄ qñq; ſtatuit̄ ad terroꝛē alioꝝ: vt in.c.ij.de toꝛne.ꝛ in.l.aut facta.in fi.ff.de pe.ij.q.iij.ſi q̄s epm̄. Qñq; tñ ſumit̄ ꝓ oꝛdine iuris ſm̄ regulas ipſiꝰ ſcriptas: vt in.c.ſuper lr̄is.de reſcrip. Qñq; ꝓ ſubtilitate vt no.in.c.vt cōſtitueret̄.l.di.ꝛ differt ab equitate q̄ eſt oꝛdinata iuſticia tpata dulcedine miſcōie: vt no.in.c.fi.de trāſac.facit.c.diſciplina.xlv.diſt. Jus vo eſt mediū inter equitatē ꝛ rigoꝛē.ꝛ accipit̄ ꝓ cōi deciſione q̄ fit ſm̄ cōes regulas iuris.hec Pa.in.c.in lr̄is.de reſt.ſpol.et in.c.iurgantiū.de ſen.ꝛ re iudi. Qñ autē rigoꝛ aut equitas ſit ſeruāda.dic vt in.d.c.fi.de tranſac.ꝛ in.l.placuit.C.de iudi.qꝛ parū ad nos ꝑtinet.

r **Risus** vtꝝ ſit pctīm: R. ꝙ aliqñ ꝓuenit ex ſerenitate ↄſcīe ꝛ ꝑguſtatione ſuauitatis diuine.ꝛ iſte pertinet ad fructū ſpūs q̄ ē gaudiū.aliqñ ex māſuetudine nature.ꝛ ſic atteſtat̄ bonitatē nature. aliqñ ex inoꝛdinatōne inepte leticie de q̄ dr̄ Eccl.vij. Melioꝛ eſt ira riſu.ꝛ ſic iſto mō ſolū eſt pctīm. hec Alex.in ſc̄da ſc̄de.

r **Rixa** videt̄ qd̄dā ꝓuatū bellū qd̄ agitur inter perſonas ꝓuatas non ex aliq̄ publica auctate. ſ; magis ex ioꝛdinata volūtate.ꝛ ſp eſt pctīm moꝛtale in inuadēte In defendente vo ſe aliqñ eſt ſine pctō: vt qñ ſolo aīo defendēdi cū moderamine inculpate tutele fit de q̄.ſ.defenſio ꝑ totū.aliqñ fit cū pctō veniali.ſ.cū nō multū excedit moderamen.aut qñ eſt leuis motus animi ad vindictā.aliqñ vo cū moꝛtali.ſ. cum aīo effrenato inſurgit ī impugnantē ad occidendū vel grauiter ledendū eū.ꝛ de iſta intelligit̄ illud ad Gal.v.ꝛ eſt filia ire.vt dicit Greg.xxxj.moꝛa.concoꝛ. Tho.ſc̄da ſc̄de.q.xlj.

1 ¶ Quid ſi ticius ꝛ ſempꝛonius ꝑcuſſiſſent ſe adinuicē.ꝛ ↄtumeliā dixerint. nunqd iſta paria delicta tollant̄ mutua ↄpenſatōe.vt dr̄ in.c. intelleximus et.c.fi.de adul. R. ꝙ nō ſm̄ Pan.in.c.j.de iniur.ꝛ in.d.c.fi.etiā ſi nō agat̄ ciuiliter.qꝛ nō ſūt circa idē factū.eo ꝙ factū tuū nō eſt meū vt ꝓbat̄ in.l.apud celſū.§.marcellus.ff.de doli excep.ꝛ iō quilibet poterit agere de iniuria ſua ꝛ dāno.nec poterit repelli ab agēdo ꝓpter iniuriā factā.vt dicit Inno.multo minus tollunt̄ ſi agat̄ criminalr̄ ad penā legalē.qꝛ cuiuſlibet delictū puniet̄ pena cōdigna.l.ij.§.ij.ff.de adul. Et dicta regula paria delicta ītelligit̄ vera ſolum qñ delictū eſt circa idē cōmiſſum: vtputa circa idem matrimoniū ꝛ agitur ciuiliter.

2 ¶ Sed nunqd ꝑcutiēs ex iuſto caloꝛe iracundie teneat̄: R. Spe.ti.de accu.§.j.tenet ꝙ non.qꝛ caloꝛ iracūdie vicio caret calūnie.ff.ad turpil.l.j.§.queri poſſet. Sed ↄtrariū credo.qꝛ iniuriā ꝓpriā nō licet vlciſci.C.qñ li; ſine iudi.ꝑ totū.ar.ꝑ locū a ſpāli. in l.ſi ex plagijs.§.tabernarius.ff.ad.l.aquil.facit.c.j.de iniur.ꝛ.l.fi.ff.de ſicca. Mitius tñ agit̄ cū eo.qꝛ difficile eſt iuſtū tpare doloꝛē.l.ſi adulterium.§.imperatoꝛes.ff.de adul.ꝛ ſic tene in cōſcia ꝙ tenet̄. et qd̄ dicit Spe.haberet locū in aīali irratōnali ꝓuocato ſi occideret.qꝛ ſic nō teneret̄ dn̄s.de q̄ in.l.j.§.cum arietes.ff.ſi qua.pau.fe.di.

r **Rogationum dies** ſunt dies tres imediate ꝓcedētes feſtū aſcēſionis dn̄i in qbꝫ ieiunandū ē ꝛ feriandū. Serui ꝛ ancille debēt eſſe liberi ab ope ſeruili et q̄dragesimali cibo vti debēt hoīes.vt hr̄ in.c.ꝓnunciandū.ꝛ in.c.rogatiōes.de ↄſe.di.iij.qbꝫ abrogatū eſt q̄ ad ieiuniū et feſtandū ꝛ male. attñ excuſant̄ ↄfaciētes a pctō.ſ; nō a pena.qꝛ credendū eſt ꝙ multa bona in fructibꝫ ꝑſtarent̄ nobis a deo ſi illo tpe q̄ incipiūt coꝛ maioꝛa ꝑicula hoīes ꝑ ieiuniū ꝛ ſanctificationē in letanijs ↄuenirēt ad poſcendā eius largitatē.

ſ **Sacerdos** nomē eſt cōpoſitū ex greco ꝛ latino q̄ſi ſacra dās.xxj.di.cleros. Eius offiīm eſt ſacr̄m coꝛpis ꝛ ſanguinis dn̄i ↄficere: oꝛōes dicere: ꝛ bn̄dicere dona dei vt dr̄ in.c.ꝑlectis.xxv.di.

¶ Vtrū appellatōe ſacerdotis veniat ſolū ꝑſbyter R. ꝙ in mā fauoꝛabili noīe ſacerdotis venit ꝑſbytē dyaconus ꝛ ſubdyaconus.facit text.in.c.j.xv.q.v. ſecus in materia odioſa.qꝛ ſolū venit ꝑſbyter.facit c.ſi quiſq̄.de coha.cle.ꝛ mu.et ibi Pa.hoc nota. 1

¶ Sacerdos parochialis dꝫ viſitare infirmos ſepe c.j.de ce.miſ. Itē dꝫ ſtare ieiunus vſq; ad hoꝛā cōgruā celebrandi: ꝛ ſi celebrat nō dꝫ ſumere purificationē ꝓpter neceſſitatē: niſi habeat aliū ꝑ quē poſſit ſupplere: vt no. Pa.in.d.c.j. 2

¶ Vtrū poſſit miniſtrare ſacra ꝑegrinis ꝛ hoſpitibus cōfluētibꝫ ad eccleſiā ſuā: R. Pa.in.d.c.j. ꝙ ſic.vn̄ moꝛiētes ibi ſine electōe ſepulture ſe ꝑeliunt̄ ibidē.aut ſi alibi elegerīt debetur eis quarta poꝛtio. 3

¶ Vtrū ſacerdos volēs ſuſcipe eucharistie ſacr̄m: puta qꝛ infirmus vel alr̄ impeditus a celebratōne debeat hr̄e oꝛariū ſiue ſtolā: R. ꝙ ſic.ꝛ ita circa collum ꝛ ſuꝑ vtrunq; humerū ꝙ ſignū crucis ꝑparet in ſuo pectoꝛe.ſic etiā qñ vult celebrare: vt i.c.eccleſiaſtica.xxiij.di.tex.apte clamat. 4

¶ Sed nūquid cū facit offiīm diaconatus vtet̄ ſtola: ſicut cū celebrat: R. ꝙ nō.arg.c.ꝑcipimus.ꝛ qd̄ ibi.no.xciij.di.ſ; vtet̄ ſicut diaconus vti dꝫ.ſ.ꝙ habeat ſtolā ſuꝑ humerū ſiniſtrū taliter ꝙ veniat an̄ et retro ſub brachio dextro.et humerū dextrū cum eius brachio ſit liberū ad miniſterium ſacerdotale xxv.di.vnū oꝛariū.glo.tñ in.d.c.eccleſiaſtica. dicit ꝙ potius eſt ſeq̄nda ↄſuetudo.ꝑ.c.ſcit facta.xij.di. et iſtud tene. Sed ſi ↄſuetudo non appareat dic ꝙ non vtet̄ niſi vt diaconus. qꝛ tamdiu quis habet ꝑuilegiū.q̄diu locū tenet ꝑuilegiati.l.vlt.C.de teſta.mili.ꝛ.c.generaliter.xvj.q.j.ꝛ.d.c.ꝑcipimus 5

¶ Vtꝝ in pctō moꝛtali poſſit exequi offiīm ſuū. R. ꝙ nō ſine pcō moꝛtali.xv.q.vi.c.vi.ꝛ.lxxxiij.di.c.j. 6

Sacramentum eſt: ſm̄ Mago.de ſancto